

**แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝั้งโพรง
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา**

นางสาวสุนิษา เจริญวนาท

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2564

**Guidelines for Developing the Strength of the Asian Honey Bee Collaborative
Farmer Group in Sadao District, Songkhla Province**

Miss Sunisa Charoenworanat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝั่งโพรง
อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ชื่อและนามสกุล นางสาวสุนิษา เจริญวรนาท

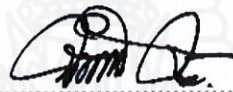
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชिरราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์

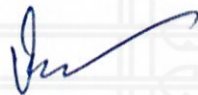
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตา
จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย นางสาวสุนิษา เจริญวรรณ รหัสนักศึกษา 2629003076

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรัมย์

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่ม 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิก 4) การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม 5) ปัญหา สภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มฝัองโพรง

ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ปี 2563 จำนวน 68 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมด 2) คณะกรรมการกลุ่มจำนวน 7 คน ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก และการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม 3) คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิกกลุ่ม จำนวน 10 คน ดำเนินการเจาะที่ชุมชน ในประเด็นการจัดการธุรกิจของกลุ่ม และแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจำแนก และจัดกลุ่มข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการกลุ่ม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การประชุมแต่ละครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และการจัดการธุรกิจของกลุ่ม พบว่า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า จะอาศัยโซเชียลมีเดียในการเข้าถึงผู้บริโภค เนื่องจากรวดเร็วและครอบคลุมมากที่สุด 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อบุคคล ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นเรื่องคณะกรรมการมีความซื่อสัตย์ โปร่งใสมากที่สุด 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มของสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 4) การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม พบว่า การจัดการต้นน้ำ คือ การพัฒนาคุณภาพของน้ำฟัองให้ได้มาตรฐาน การจัดการกลางน้ำ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การจัดการปลายน้ำ คือ การเพิ่มช่องทางทางการค้าผ่านระบบ e-commerce 5) ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีปัญหา เรื่อง ขาดความรู้ด้านการตลาดมากที่สุด เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ คือ สมาชิกควรเพิ่มเติมความรู้ด้านการตลาดให้มากขึ้น จุดแข็ง คือ คณะกรรมการเข้มแข็ง จุดอ่อน คือ น้ำฟัองและผลิตภัณฑ์จากน้ำฟัองยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีโอกาส คือ พื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย และอุปรวรรค คือ ความผันผวนของสภาพอากาศ โดยมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพน้ำฟัองและผลิตภัณฑ์จากน้ำฟัอง ให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน พัฒนาการความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาดให้แก่สมาชิก และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นช่องทางการกระจายสินค้าเกษตรที่ผลิตได้จากแปลงใหญ่

คำสำคัญ การบริหารจัดการกลุ่ม ความเข้มแข็งของกลุ่ม แปลงใหญ่ฝัองโพรง

Thesis title: Guidelines for Developing the Strength of the Asian Honey Bee Collaborative Farmer Group in Sadao District, Songkhla Province

Researcher: Miss Sunisa Charoenworanat; **ID:** 2629003076;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Ponsaran Saranrom, Associate Professor; **Academic year:** 2021

Abstract

The purposes of this research were to study 1) group management and business management of the group 2) knowledge and knowledge sources about collaborative farming and opinion toward the strength of the group 3) participation in group management of the members 4) supply chain management of the group 5) problems, internal environment, external environment, suggestions and guidelines for strength development of the group.

The population in this research consisted of 1) 68 farmers who participated in the Asian honey bee collaborative farming extension project in Sa Dao district, Songkhla province in 2020. Data were collected by conducting interview from the entire population. 2) 7 key informants who were members of the group committee. The in-depth interview was done in the aspect of group management, internal environment, external environment and group supply chain management. 3) 10 key informants who were members of the group committee and representatives of the group members. A community forum was organized in the aspect of business management of the group and guidelines in strength development of the group. Data were collected by using interview questions and were analyzed by using descriptive statistics i.e. frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation and ranking. The content analysis was done by data classification and grouping.

The research findings were as follows 1) Most of the group management was at high level. The aspect which members expressed their opinion toward the most was the opportunity for members to express their opinion in each meeting. For the business management of the group, it revealed that they relied on social media as a channel to have access to consumers because it was fast and covered the most. 2) The farmers knew about collaborative farming at moderate level. Most of the farmers obtained knowledge from group media. Second to that was from personal media. Their opinion toward the strength of the group was at moderate level with the opinion about the honesty and transparency of the committee at highest level. 3) The participation in group management of the members was at moderate level. The members participated in mutual interest at highest level. Second to that was the participation in practice. 4) For supply chain management of the group, it showed that the upstream management was the development of honey quality to be qualified, the mid-stream management was the development of product and packaging and the downstream management was the increase of trading channel through e-commerce system. 5) Problems, overall, were at moderate level. They faced with the problem regarding the lack of knowledge about marketing at highest level. The farmers suggested that the members should learn more about marketing. Their strength was having strong committees. The weakness was the uncertified honey products. The opportunity was sharing the boundaries with Malaysia. The threat was climate variability. Extension guidelines for group strength development were to encourage and to develop honey and honey products in order to receive standard certification, to develop the members' knowledge about production, processing, product development, packaging and marketing. Agri-tourism should also be promoted so as to be a distribution channel for agricultural products from collaborative farms.

Keywords: Group management, Group strength, Asiatic honey bee collaborative farmers

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรมย์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และติดตามการทำวิจัยอย่างใกล้ชิด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ จุลเอียด ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย จึงทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ พี่น้อง และเพื่อนร่วมรุ่นที่คอยแนะนำให้คำปรึกษา ขอขอบคุณ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานจากสำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือสนับสนุน และที่สำคัญขอขอบคุณเกษตรกรในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บข้อมูลทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่า อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการส่งเสริมการเกษตรต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเกษตรกร คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ศุภนิษา เจริญวรรณาท

กุมภาพันธ์ 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม	13
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	18
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	21
แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix	23
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	26
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน	31
แนวคิดเกี่ยวกับแผนผังโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas: BMC)	33
บริบทของอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา	35
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54

สารบัญ (ต่อ)

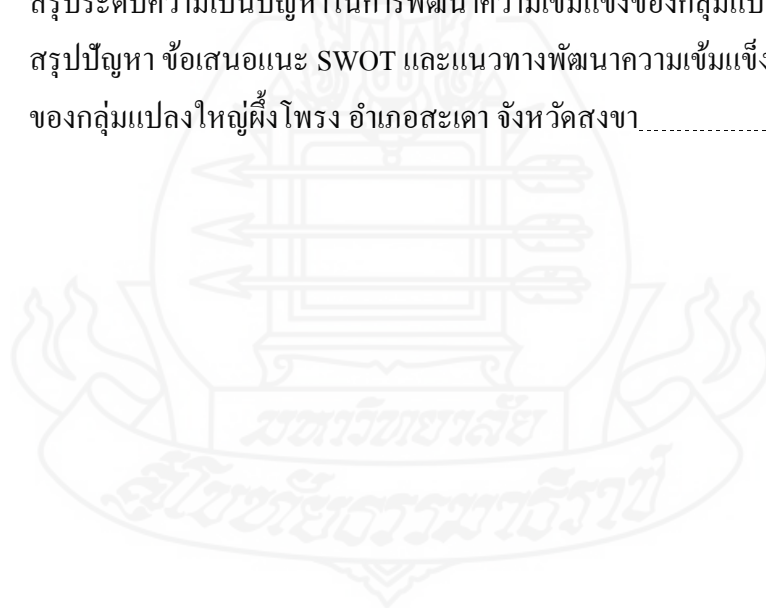
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	57
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	67
ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	82
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงของสมาชิก	99
ตอนที่ 5 การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	105
ตอนที่ 6 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	110
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	131
สรุปการวิจัย	131
อภิปรายผล	139
ข้อเสนอแนะ	148
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	156
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	157
ภาคผนวก ข ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก	176
ภาคผนวก ค ประเด็นการจัดเวทีชุมชน	179
ประวัติผู้วิจัย	181

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ อำเภอสะเดา.....	39
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลแมลงเศรษฐกิจ อำเภอสะเดา.....	39
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล.....	58
ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของสมาชิก.....	60
ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก.....	62
ตารางที่ 4.4 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	67
ตารางที่ 4.5 สรุปการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	73
ตารางที่ 4.6 การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	79
ตารางที่ 4.7 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร.....	82
ตารางที่ 4.8 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร.....	87
ตารางที่ 4.9 แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร.....	88
ตารางที่ 4.10 สรุปแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ของเกษตรกร.....	91
ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม.....	93
ตารางที่ 4.12 สรุปความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม.....	97
ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก.....	99
ตารางที่ 4.14 สรุปการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก.....	104
ตารางที่ 4.15 การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	106
ตารางที่ 4.16 ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่.....	111
ตารางที่ 4.17 สรุประดับความเป็นปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่.....	116
ตารางที่ 4.18 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	118
ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	124
ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็ง ของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	126
ตารางที่ 4.21 กลยุทธ์ TOWS Matrix ของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง.....	128

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	11
ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของแปลงใหญ่	27
ภาพที่ 4.1 สรุปการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	74
ภาพที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์สบู่อะและกระเทียม โทนคองน้ำผึ่งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง	75
ภาพที่ 4.3 โครงสร้างคณะกรรมการแปลงใหญ่ผึ่งโพรง อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลา	77
ภาพที่ 4.4 สรุประดับแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ของเกษตรกร	92
ภาพที่ 4.5 สรุประดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม	98
ภาพที่ 4.6 สรุปการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงของสมาชิก	105
ภาพที่ 4.7 สรุประดับความเป็นปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่	117
ภาพที่ 5.1 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ SWOT และแนวทางพัฒนาความเข้มแข็ง ของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลา	147

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาของกระทรวง ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ คือการปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตร ด้านสินค้าพืช ปศุสัตว์ และประมง เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่ จะก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตตามที่กำหนด และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร โดยมีหลักการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาด มีการผลิตร่วมกันเป็นกลุ่มและมีการเชื่อมโยงกับตลาดเพื่อบริหารจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของสินค้า แก้ปัญหาเรื่องสินค้าล้นตลาด และราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

สถานการณ์ในปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูง ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพและต้นทุนการผลิตที่สูงทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร และจากการที่เกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างผลิต ทำให้ยากต่อการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่เป็นที่ต้องการของตลาด การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกันผลิตสินค้าเกษตรร่วมกัน มีการบริหารจัดการพื้นที่ ตั้งแต่วางแผนผลิต การร่วมปัญหาปัจจัยการผลิต การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการสินค้า รวมถึงมีการจำหน่ายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสามารถแข่งขันในตลาดได้ ภายใต้การสนับสนุนและบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคีการจัดการบริหารการเกษตรแบบ “แปลงใหญ่”

กลุ่มแปลงใหญ่สิ่งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปี 2563 จนถึง 2565 จำนวนสมาชิก 68 ราย และเลี้ยงผึ้งโพรง จำนวน 1,239 ถัง จากผลการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่สิ่งโพรง ยังไม่ได้มีการประเมินเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา (สำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา, 2564)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีขึ้นเพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่ม ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการ การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งผู้ที่มีความสนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ ไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่แปลงอื่นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง
2. เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก
4. เพื่อศึกษาการจัดการ โซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง
5. เพื่อศึกษาปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ตามภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสระตะกอย จังหวัดสงขลา มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสระตะกอย จังหวัดสงขลา ที่สมัครเข้าร่วม โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของจังหวัดสงขลา ปี 2563 จำนวน 68 ราย

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การดำรงตำแหน่งทางสังคม จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประสบการณ์ การเลี้ยงฝัังโพรง จำนวนฝัังที่เลี้ยง จำนวนปริมาณน้ำฝัังที่ได้ในปีที่ผ่านมา รายได้จากการเลี้ยงฝัังโพรง รายได้รวม รายจ่ายรวม และแหล่งเงินทุน การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่ม ความรู้และแหล่งความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการ ใช้อุปทานของกลุ่ม ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

4.4 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสระตะกอย จังหวัดสงขลา ตั้งแต่ เดือนเมษายน – สิงหาคม 2564

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การบริหารกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสระตะกอย จังหวัดสงขลา ในด้านต่าง ๆ คือ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

5.2 เกษตรกรผู้เลี้ยงฝัังโพรงอำเภอสระตะกอย หมายถึง เกษตรกรที่ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักทั้งไม่ยืนต้น เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว และสวนไม้ผล เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด เป็นต้น และมีรายได้เสริมส่วนหนึ่งจากการเลี้ยงฝัังโพรง เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสระตะกอย จังหวัดสงขลา

5.3 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับ ความหมายและความสำคัญ ความรู้ด้านแนวคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบของการทำ การเกษตรแบบแปลงใหญ่

5.4 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งของการได้รับข้อมูลข่าวสาร จากแหล่งสื่อบุคคล สื่อ กลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

5.5 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มร่วมดำเนินการ ได้แก่ การร่วมคิดและตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมลงทุน ร่วมติดตามและประเมิน และร่วมรับผลประโยชน์

5.6 ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มแปลง ใหญ่ฟู้ดโพรง ได้แก่ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ การพัฒนาสมาชิก การตลาด การจัดการ เงินทุน กิจกรรมอื่น ๆ และการประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงานของกลุ่ม

5.7 ความเข้มแข็งของกลุ่ม หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ ฟู้ดโพรง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ประกอบด้วย กลุ่มและการบริหารกลุ่ม การ เรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การตลาด การจัดการเงินทุนของกลุ่ม และกิจกรรมอื่น ๆ ของ กลุ่ม

5.8 การจัดการโซ่อุปทาน หมายถึง การบริหารจัดการ โซ่อุปทานการผลิตของเกษตรกร แปลงใหญ่ฟู้ดโพรง โดยเริ่มตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ

5.9 การจัดการธุรกิจ หมายถึง การวางแผนธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง ประกอบด้วย กลุ่มลูกค้า การเสนอคุณค่า ช่องทางความสัมพันธ์กับลูกค้า กระแสรายได้ ทรัพยากร หลัก กิจกรรมหลัก พันธมิตรหลัก และโครงสร้างต้นทุน

5.10 สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของกลุ่มแปลงใหญ่ฟู้ดโพรงในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาดำเนินงานและการบริหารจัดการของกลุ่มแปลง ใหญ่ฟู้ดโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาของกลุ่มเกษตรกรได้ ตรงกับความต้องการต่อไป

6.2 หน่วยงานสนับสนุนมีข้อมูลที่รอบด้านในการพิจารณาสนับสนุนการลงทุนของ กลุ่ม

6.3 เป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรอำเภอเสเดา
สามารถนำข้อมูลปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ เป็นแนวทาง
ในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix
6. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่
7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน
8. แนวคิดเกี่ยวกับแผนผังโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas: BMC)
9. บริบทของอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา
10. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การศึกษาแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ประเด็น คือความหมาย รูปแบบการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม และทฤษฎีของการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

สุริย์ ตันท์ศรีสุโรจน์ (2531, น. 45) อ้างถึงใน กวี คำพลับ (2555, น. 17) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม ว่าเป็นการร่วมมือ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคล หรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่องค์กรต้องการ และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

จรรยา วรสิงห์ (2559, น. 12) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ทุกคนสามารถมีโอกาสเข้ามาดำเนินการ และมีอิทธิพลในกิจกรรมและกระบวนการพัฒนา ทั้งยังได้รับผลแห่งกระบวนการพัฒนาเสมอกันอีกด้วย ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในความพยายามพัฒนา ได้รับ

ส่วนแบ่งในผลประโยชน์ของการกระทำตามที่ควรจะเป็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผน รวมทั้งการมีส่วนร่วมกิจกรรมในโครงการ แบ่งได้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมทำ ด้านการร่วมประเมินผล และด้านการร่วมรับผลประโยชน์

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ (2551) อ้างถึงใน วรรณมาศ แสงประทุม (2560, น. 20) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของบุคลากร การที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้น ผู้นำจะต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นอย่างบุคคลหรือของกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ

1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1978) อ้างถึงใน ช่อผกา ชัยวิเศษวิทยา (2551, น. 12) ได้สร้างกรอบพื้นฐานในการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) อาจเป็นการตัดสินใจ ตั้งแต่ระยะเริ่มการตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

1.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการ (Implementation) อาจเป็นรูปแบบของการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการร่วมมือรวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

1.2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

1.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) นับเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด การแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

White (1982) อ้างถึงใน วรรณมาศ แสงประทุม (2560, น. 21) ได้กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วม ว่า การมีส่วนร่วม คือ พฤติกรรม การมีส่วนร่วมแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำอะไรควรทำและทำอย่างไร

มติที่ 2 มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาและลงมือปฏิบัติการตามที่ตัดสินใจ

มติที่ 3 มีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

มติที่ 4 มีส่วนร่วมในการประเมินผล

นอกจากนี้ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2560) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของรูปแบบการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ โดยรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรลักษณะนี้จะให้บุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสร่วมกันคิด ตัดสินใจ และเลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างพลังอำนาจในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในรูปแบบนี้

2. ความมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกิจกรรม เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3. ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในหลายภาคส่วนต่าง ๆ วิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในฐานะเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคในการร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น

4. การพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง เป็นการที่บุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถในการริเริ่ม จัดการ ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่

5. การร่วมจัดสรรผลประโยชน์ โดยบุคคลเป้าหมายในการดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการพัฒนา ที่มีความคิดของการเป็นเจ้าของ หรือในการใช้รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วมนี้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมี 5 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.3 ระดับการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544, น. 26) อ้างถึงใน กวี คำพลับ (2555, น. 24) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1.3.1 ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด หรือบางครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยไม่มีทางเลือกเลยได้ เพราะประชาชนเกรงความผิดที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเกรงว่าจะต้องสูญเสียผลประโยชน์

บางประการ เช่น การถูกปรับ การถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงได้ประชาชนจะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

1.3.2 ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะมีสิ่งล่อใจ หรือ ผลประโยชน์บางประการที่จะได้รับ เช่น ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการใช้แรงงาน ได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การได้ชื่อเสียง ฯลฯ แต่ตัวประชาชนมิได้มีความเต็มใจต่อกิจกรรม ดังนั้น เมื่อไรก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์เพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็จะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

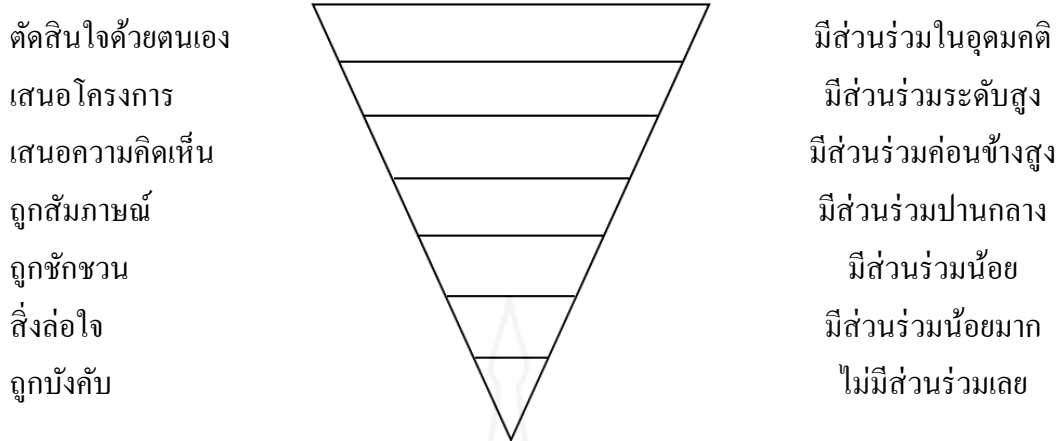
1.3.3 ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพราะถูกชักจูงโดยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นเห็นถึงผลดี และผลประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนมิได้มีส่วนเสนอความเห็นใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะได้รับผลประโยชน์ อาจให้ความร่วมมือต่อไปอีก

1.3.4 ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางราชการจะทำการสอบถามประชาชนถึงความ ต้องการของท้องถิ่น และสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ แล้วทางราชการจะนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้ไปทำการกำหนดแผนงานเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ซึ่งแผนงานที่กำหนดขึ้นนี้ บางครั้งอาจไม่ตรงตาม ความประสงค์ของประชาชนได้

1.3.5 ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างสูง โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้ง แนวทางแก้ไขปัญหา ความประสงค์ของประชาชน แต่การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานจริง ๆ ยังขึ้นอยู่กับอำนาจและหน้าที่ของทางราชการ

1.3.6 ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชนแสดง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชนโดยใกล้ชิด การดำเนินการ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของประชาชนเองว่าจะแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างไร

1.3.7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมมือดำเนินการด้วยตนเอง โดย ตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการอาศัยพื้นฐานความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง จึงได้รับการร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการอาจเข้ามามีส่วน บ้างในแง่ของการช่วยเหลือ หรือสนับสนุนในสิ่งที่เกินความสามารถของประชาชนเท่านั้น

ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ที่มา : เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ 2544, น. 26 อ้างถึงใน กวี คำพลับ 2555, น. 25)

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมี 7 ระดับ คือ ไม่มีส่วนร่วมเลย มีส่วนร่วมน้อยมาก มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง มีส่วนร่วมระดับสูง และมีส่วนร่วมในอุดมคติ

1.4 ทฤษฎีของการมีส่วนร่วม

อำนาจ อนันตชัย (2527) อ้างถึงใน พงษ์ไพฑูย์ ศิลาวราเวทย์ (2542, น. 47) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วม 5 ทฤษฎี ซึ่งสรุปความได้ดังต่อไปนี้

1.4.1 ทฤษฎีเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือ และการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งทำให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องของความต้องการของตนตามหลักทฤษฎีของ Maslow (1979) ที่เรียกว่า ลำดับขั้นของความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของตนเป็นไป ตามลำดับจากน้อยไปหามาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1) ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการในเรื่องอาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรคและความต้องการทางเพศ

2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่จะอยู่อย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

3) ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก และความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4) ความต้องการจะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจและความต้องการดีเด่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจตนเองในเรื่องของความรู้ ความสามารถและความสำคัญของบุคคล

5) ความต้องการและความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งเป็นความต้องการที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตาม ความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นไปในแนวทางที่ดีที่สุดตามที่ตน คาดหวังไว้

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของประชาชนได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรง กับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้ว ก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ในที่สุด

1.4.2 ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

มนุษย์มีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดี ผลการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดี ผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจ ที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสแสดงความคิดเห็น เป็นต้น และ เมื่อใดก็ตาม ถ้าคนทำงานมีขวัญดี จะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ ซึ่งจะเกิดผลดีแก่หน่วยงาน ทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม

ดังนั้น กล่าวได้ว่าขวัญของมนุษย์เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มนุษย์มีขวัญที่ดีขึ้น ย่อม เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

1.4.3 ทฤษฎีการสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้รักเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่อง

ผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัว พอใจเกียรติภูมิและจะรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

1.4.4 ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำมีอำนาจอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัตคือ เคลื่อนไหวนำ ทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader)

ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

1.4.5 ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่าง เพราะใช้กฎหมายระเบียบและแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการบริหาร เพราะธรรมชาติของมนุษย์ถ้าทำงานด้วยความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับ ก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลย ก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อื่บรรลุถึงเป้าหมาย

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 5 ประเด็น คือความหมาย ความสำคัญ ประเภท ขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่ม และปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

2.1 ความหมายของกลุ่ม

ชนนิภา ทองรอด (2560, น. 15) ได้กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนมารวมกัน มีความสัมพันธ์กัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการวางแผนและแบบแผนต่อกัน ตลอดจนมีการตัดสินใจ ร่วมกันในการดำเนินกิจกรรม

ภคพันธ์ ทองรัตน์ (2559, น. 24) ให้ความหมายของคำว่า กลุ่ม ว่าหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป รวมตัวและจัดทำกิจกรรม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือช่วยเหลือส่วนรวมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการรับรู้ถึงการรวมกลุ่มและมีการกำหนดหน้าที่

บทบาทความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม ตลอดจนบรรทัดฐานของกลุ่มซึ่งสมาชิกในกลุ่มต้องปฏิบัติตาม

วรรณมาศ แสงประทุม (2560, น. 11) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่ม คือ ระบบที่เกิดจากการรวมตัวระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะ เป็นบรรทัดฐานของกลุ่มหรือบทบาท และหน้าที่ของสมาชิก เพื่อที่จะทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนสมาชิกมีความรู้สึกร่วมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2561, น. 11-5) ให้ความหมายของคำว่า กลุ่ม คือ การที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทางสังคม ซึ่งอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า กลุ่ม เป็นระบบที่เกิดจากการรวมตัวกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิก เพื่อที่จะทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนสมาชิกต่างมีความรู้สึกร่วมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งมีแนวปฏิบัติที่ถูกกำหนดภายในกลุ่มให้สมาชิกต้องปฏิบัติตาม

2.2 ความสำคัญของกลุ่ม

เกษศรีน รอดศรี (2560, น. 9) กล่าวว่า การรวมกลุ่มนั้น นอกจากจะเพื่อตอบสนองความต้องการ ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสมาชิกแล้ว การรวมกลุ่มยังมีความสำคัญด้านต่าง ๆ อีกดังนี้

- 1) การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิก
- 2) ให้ผลตอบแทนที่ไม่อาจได้มาด้วยเอกเทศ
- 3) ส่งเสริมการพัฒนาตัวสมาชิก
- 4) เป็นเครื่องมือฝึกฝนให้แก่สมาชิก
- 5) เป็นสิ่งเสริมพลังให้แก่สมาชิก
- 6) สร้างความมั่นใจในการปฏิบัติ
- 7) เป็นแหล่งมิตรภาพและความสัมพันธ์

ศรีเสด็จ กองแกน (2558, น. 9) ได้กล่าวว่า กลุ่มมีความสำคัญต่อการพัฒนา ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาบุคคล กลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลที่เป็นสมาชิกได้เป็นอย่างดี การดำเนินงานในกลุ่มหลายอย่างจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป เป็นต้นว่า สนอง

ความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความรู้สึกปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถอีกด้วย

2) ด้านการวินิจฉัย ผู้นำกลุ่มจะสามารถที่จะสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มได้ ทำให้เข้าใจแล้วมองเห็นลักษณะแบบต่าง ๆ ของสมาชิก บางคนไม่สามารถติดต่อกับคนอื่นได้ บางคนก้าวร้าว บางคนยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะดังกล่าวถ้าบุคคลไม่เข้ากลุ่มจะไม่มีโอกาสสังเกตเห็นได้เลย ดังนั้น ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกสามารถวินิจฉัยหรือประเมินลักษณะและพฤติกรรมเหล่านั้นได้ และจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจบุคคลในกลุ่มได้ดีขึ้น

3) ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ประสานงานกัน และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลผลิตทั้งหลายทั้งปวงในโลก ปัจจุบันนี้เป็นผลงานของกลุ่มคนแทบทั้งสิ้น กลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก

สรุปได้ว่า ความสำคัญในการรวมกลุ่ม คือ การที่สมาชิกในกลุ่มสามารถเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิด นำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผน การแก้ไขปัญหา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนา ความรู้ ความสามารถของสมาชิกให้เพิ่มมากขึ้น

2.3 ประเภทของกลุ่ม

ประยงค์ ใจซื่อ (2542) อ้างถึงใน พนมพร เณิมวรรณ (2558, น.15) กล่าวถึงการแยกประเภทของกลุ่มว่ามีการแยกประเภทของกลุ่มดังนี้

2.3.1 กลุ่มเป็นทางการ การรวมกันของบุคคลในหน่วยงานที่มีการจัดตั้งโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เช่น บริษัท สมาคม สโมสร โรงพยาบาล โรงเรียน เป็นต้น โครงสร้างกลุ่มมักจะมีแน่นอนชัดเจน มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและงานให้สมาชิกของกลุ่มอย่างเป็นทางการ (หน้าที่ตามตำแหน่ง)

2.3.2 กลุ่มไม่เป็นทางการ การรวมกันของบุคคลขึ้นอยู่กับความสมัครใจของสมาชิก อาจเกิดขึ้นภายในหรือนอกองค์กรที่เป็นทางการก็ได้ มีลักษณะตรงข้ามกับกลุ่มที่เป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มมิตรภาพ เป็นต้น

2.3.3 กลุ่มปฏิบัติการ กลุ่มบุคคลที่ได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง มีลักษณะค่อนข้างเป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้ตรวจการ กลุ่มตำรวจปราบจลาจล หน่วยปฏิบัติการพิเศษ กลุ่มทำงาน กลุ่มบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากองค์กรให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตงานของกลุ่มทำงานไม่ได้ถูกจำกัดตามสายการบังคับบัญชา แต่ขอบเขตงาน

สามารถข้ามสายบังคับบัญชาได้ เช่น คณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือคณะนักวิจัยที่มาจากหลายสถาบันเพื่อมาทำงานร่วมกัน เป็นต้น

2.3.4 กลุ่มผู้สนใจร่วมกันหรือกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสวัสดิการและค่าแรงเพิ่ม เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้ผู้อื่น เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของสังคม ตอบสนองความต้องการของสมาชิก ได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มกวีวรรณศิลป์ กลุ่มสมาคมนักแสดงเพลง กลุ่มผู้นิยมปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2.3.5 กลุ่มเพื่อนสนิทหรือกลุ่มมิตรภาพ กลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันขึ้นด้วยความรู้สึกผูกพันอย่างมิตรไมตรีฉันท์พี่น้อง เป็นความผูกพันทางสังคมที่เกิดจากความรู้สึกจงรักภักดีอย่างแท้จริง อาจรวมตัวกันขึ้นมาด้วยความคล้ายคลึง หรือพบความเหมือนทางด้านต่าง ๆ เช่น อายุใกล้เคียง อุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายกัน มาจากสถาบันเดียวกัน ปัจจัยอื่น ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของกลุ่มสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท คือ กลุ่มเป็นทางการ กลุ่มไม่เป็นทางการ กลุ่มปฏิบัติการ กลุ่มผู้สนใจร่วมกันหรือกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มเพื่อนสนิทหรือกลุ่มมิตรภาพ

2.4 ขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่ม

ปาริชาติ วลัยพร (2548, น. 414) อ้างถึงใน มะนัส อรุพันธ์ (2553, น.23) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่มไว้ว่า เมื่อกลุ่มได้กำเนิดขึ้นมาแล้วจะอย่างไร กลุ่มก็จะยังคงเป็นกลุ่มอยู่อย่างมีความหมาย คือ สมาชิกกลุ่มยังมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และทุกคนในกลุ่มยังคงทำกิจกรรมร่วมมุ่งสู่วัตถุประสงค์ของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และทุกคนพอใจในการทำงานร่วมกัน พบว่า องค์ประกอบของกลุ่มมี 6 ประการดังนี้

2.4.1. กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คือ การกำหนดเป้าหมายหลักที่ชัดเจน โดยให้สมาชิกร่วมกันพิจารณาและร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน เรียงลำดับความสำคัญของงาน รวมทั้งกำหนดทรัพยากร เวลา และมาตรฐานในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยนำไปสู่การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

2.4.2 การทำข้อตกลงร่วมหรือกฎระเบียบของกลุ่ม คือ สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้การมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ข้อตกลง คือ จะอยู่กันอย่างไร คือ แต่ละคนจะกระทำหน้าที่อะไรบ้าง ใครจะเป็นผู้นำ ใครจะเป็นผู้ตาม มีกติกาอะไร กฎระเบียบ คือ สิ่งที่กำหนดมาเพื่อให้บุคคลในกลุ่มยึดถือปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยจะบอกไว้อย่างชัดเจนว่าในสถานการณ์นั้น ๆ แต่ละคนในกลุ่มควรปฏิบัติอย่างไร สมาชิกแต่ละคนจะกระทำหน้าที่อะไรบ้าง ใครจะเป็นผู้ตาม มีกติกาอะไรบ้างที่จะทำให้การมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งยังกำหนดไว้ด้วยว่าบุคคลใดละเว้น หรือละเมิดจะต้องถูกลงโทษอย่างไร

2.4.3 การวางแผน คือ การวางรูปแบบภาระที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตด้วยการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้าว่าใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีขั้นตอนการดำเนินงาน การใช้ทรัพยากร การบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการได้

2.4.4 ดำเนินงานตามแผน คือ การปฏิบัติตามแนวทางที่วางไว้ตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้นำและสมาชิกทำความเข้าใจส่วนประกอบต่าง ๆ ทางเทคนิคของแผนอย่างละเอียด 2) จัดให้มีการอำนวยความสะดวกและแบ่งงานเป็นสัดส่วนตามแผนที่วางไว้ 3) การจัดเตรียมผู้ปฏิบัติตามแผนและการกำหนดมอบหมายความรับผิดชอบ 4) แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องกับแผนงานเข้าใจอย่างกระจ่างและชัดเจน 5) กำหนดวิธีการประสานงาน 6) กำหนดวิธีการตรวจสอบและควบคุมงาน 7) ตรวจสอบและประเมินผลงานเป็นระยะ

2.4.5 พัฒนาผู้นำและสมาชิกให้มีจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน คือ กระบวนการส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและหาช่องทางลดความยุ่งยากและปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเข้ามาขัดขวางการใช้ความสามารถและทรัพยากรอันมีค่าของทีมงาน

2.4.6 การประเมินผล คือ กระบวนการที่ทำให้การวินิจฉัยลักษณะและคุณภาพของแผนงานสมาชิกภายในกลุ่มเป็นผู้ประเมิน โดยใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้ 1) ตัดสินใจว่าจะกระทำการประเมินผลในเรื่องอะไร 2) เลือกตัวชี้วัดหรือเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมิน 3) วางระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูล 4) ลำดับและแจ้งรับข้อมูล 5) วิเคราะห์ผล 6) เช็คข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลตามความต้องการ 7) การขยายผลเมื่อดำเนินการสำเร็จแล้วควรขยายผลในด้านการรับสมาชิกเพิ่ม การขยายกิจการเพิ่ม การรวมตัวกับกลุ่มอื่นที่มีปัญหาและความต้องการคล้ายคลึงกัน การที่ต้องมีผู้แทนของกลุ่มในแนวตั้ง เช่น กรรมการกลาง สมาคม ชมรม ฯลฯ สรุปได้ว่า ขั้นตอนการดำเนินงานของกลุ่ม ประกอบด้วย 6 ประเด็นหลัก คือ กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การทำข้อตกลงร่วมหรือกฎระเบียบของกลุ่ม การวางแผน ดำเนินงานตามแผน พัฒนาผู้นำและสมาชิก และการประเมินผล

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

ฉลาดชาย ชาญณรงค์ (2538) อ้างถึงใน ทศนีย์ ดวงแยม (2555, น. 11) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ปัจจัย” หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล หรือหนทาง เช่น การศึกษาเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ความสามารถเป็นต้น และได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ดังนี้

2.5.1 วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม อาจวัดจากระดับขั้นของการพัฒนากลุ่มว่ามีลักษณะเป็นกลุ่มสนใจ หมายถึง มีการรวมตัวพูดคุยถกเถียงถึงปัญหากลุ่ม ศึกษาเรียนรู้ทั้งในและนอกชุมชน เพื่อแก้ปัญหา และกลุ่มกิจกรรม หมายถึง มีการลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน

2.5.2 กฎกติกา กลุ่มจะมีความเข้มแข็ง จะมีการกำหนดกฎกติกา ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มหรือองค์กร จะมีการออกกฎระเบียบ และกติกา เพื่อใช้บังคับกับสมาชิกกลุ่ม สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการออกกฎกติกา และสมาชิกควรปฏิบัติตามกฎระเบียบ และกติกาด้วย

2.5.3 สมาชิก กลุ่มจะเข้มแข็งได้ ต้องคำนึงถึงสมาชิกทั้งในด้านจำนวน และคุณภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเอาใจใส่ ความพร้อมเพรียงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และรู้จักหน้าที่ และทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ การวัดในเรื่องนี้อาจวัดจากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ระดับการพูดคุยถึงปัญหา ระดับเสนอความคิด และระดับลงมือปฏิบัติ

2.5.4 กรรมการกลุ่ม กรรมการกลุ่มถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ดังนั้น ตัวชี้วัดในเรื่องกรรมการกลุ่มที่สำคัญ เช่น ความรู้ความสามารถของกรรมการกลุ่ม ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในการประชุม การติดตามงาน และการประเมินผลงาน เป็นต้น

2.5.5 กิจกรรม การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มทำขึ้นเป็นตัวชี้วัดถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม เช่น กิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพของสมาชิก กิจกรรมด้านการพัฒนาสังคม กิจกรรมด้านการรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ และกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

2.5.6 กองทุนของกลุ่ม ความสามารถในการระดมเงินทุนภายในชุมชนของตน นับเป็นเครื่องมือสะท้อนถึงศักยภาพ และความเข้มแข็งของกลุ่มได้เป็นอย่างดี ซึ่งตัวชี้วัดในประเด็นนี้ ได้แก่ ขนาดของกองทุนที่ระดมจากสมาชิก ประเภทของกองทุน เช่น กองทุนธนาคาร ข้าว ธนาคารวัว กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม คือ วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม สมาชิก กฎกติกา ในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม กรรมการกลุ่ม กิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน และทุนของกลุ่ม

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ ความหมายของความคิดเห็น ประเภทของความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

รัชวิชัย วิเวโก (2555, น. 8) ให้ความหมายของ ความคิดเห็น ว่าหมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึก ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและแสดงปฏิกิริยาออกมาด้วยคำพูดหรือการเขียน

ธนากร เข็มเจริญ (2559, น. 11) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกในใจของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการแสดงออก ซึ่งวิจารณ์คุณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นความเชื่อที่มีได้ตั้งอยู่บนความรู้ที่แท้จริง แต่ตั้งอยู่บนความคิดการลงความเห็นของแต่ละบุคคล อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธ จากคนอื่นก็ได้ และเป็นการลงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลตามที่บุคคลนั้น เห็นว่าน่าจะเป็นจริง หรือตรงตามที่คิดไว้

นาถยา ปิตานุสร (2558, น. 8) ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยแสดงออกมาเป็นการพูดหรือการเขียน ซึ่งความคิดเห็นเป็นการแสดงออกที่เกิดจากประสบการณ์ ความรู้และความรู้สึกภายในต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกภายในนั้นอาจเป็นเพียงเจตคติความเชื่อ หรือค่านิยม การแสดงออกความคิดเห็นอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็ได้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นการลงความคิดเห็นที่เกิดจากข้อเท็จจริงที่ตนเองคิดว่าถูก แต่คนอื่นอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

3.2 ประเภทของความคิดเห็น

Remmer (1954) อ้างถึงใน นาถยา ปิตานุสร (2558, น. 8) กล่าวว่าความคิดเห็นมี 2 ประเภท คือ

3.2.1 ความคิดเชิงบวกสุด – ลบสุด เป็นความเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางเชิงบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงบูชา ทิศทางเชิงลบสุด ได้แก่ รักมาก เกลียดมาก ความคิดเห็นนี้รุนแรงมากเปลี่ยนแปลงได้ยาก

3.2.2 ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ การมีความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี (positive) เช่น ชอบยอมรับเห็นด้วยความรู้ความเข้าใจในลักษณะเป็นกลาง (neutrality) เช่น เฉย ๆ ไม่มีความคิดเห็นความรู้ความเข้าใจในทางไม่ดี (negative) เช่น ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นมี 2 ประเภท คือ ความคิดเชิงบวกสุด – ลบสุด และความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ

3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

ออสแคมป์ (Oskamp, 1977, p.12) อ้างถึงใน รัชวินัย วิเวโก (2555, น. 8) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยทางพันธุกรรม และร่างกาย จะมีผลต่อความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะทำให้มีผลต่อการศึกษาเจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้
- 2) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ การที่บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ หรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ
- 3) อิทธิพลจากครอบครัว เป็นปัจจัยที่บุคคลได้รับจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่ และครอบครัว ทำให้เด็กได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนอง ความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัล และการลงโทษ
- 4) เจตคติและความคิดของกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมาก เพราะบุคคลต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นเจตคติและความคิดเห็นต่าง ๆ ของกลุ่มจะได้รับการถ่ายทอดสู่ตัวบุคคล
- 5) สื่อมวลชน เป็นการที่บุคคลได้รับข่าวสาร ความคิดเห็น หรือเจตคติจากสื่อต่าง ๆ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็นความรู้สึกไปตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ

กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2542) อ้างถึงใน นาฎยา ปิตานุสร (2558, น. 10) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งอาจจะทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงว่าความคิดเห็นตรงกันหรือแตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัจจัยทางพันธุกรรม และร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ และคุณภาพของสมอง
 - (1) ระดับการศึกษาการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษา ทำให้บุคคลมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มาก มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
 - (2) ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัวครูอาจารย์
 - (3) ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น
- 2) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

(1) สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น การได้รับ ข้อมูลข่าวสาร จะส่งผลต่อความคิดเห็น

(2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล คือ ถ้าเมื่อ บุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งทำให้บุคคลนั้น มีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่ตนอยู่

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคคล เกิดจาก 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัจจัยทางพันธุกรรม ระดับการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ ประสบการณ์ และอีกปัจจัยคือ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กลุ่ม สังคม เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ประเด็น คือ ความหมาย ประเภทของความรู้ แหล่งที่มาของความรู้ และระดับความรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของความรู้

ภูธรินทร์ ชันสัมฤทธิ์ (2562, น. 24) กล่าวว่า ความรู้ เป็นข้อเท็จจริง ของมนุษย์ เกิดจากการสะสมประสบการณ์ และแนวคิด ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะต้องผ่านการเรียนรู้ ความเข้าใจ รวมถึงทักษะ ผสานกับสารสนเทศใหม่ร่วมกับประสบการณ์ต่าง ๆ

ผกาพรรณ วัชรประดิษฐ์ (2535, น. 25) อ้างถึงใน ธนากาญจน์ ชุ่มผวน (2555, น. 8) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้ หมายถึง การรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดรวบยอด ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการจำและเข้าใจ จนก่อให้เกิดความคุ้นเคย ทำให้มีความรู้ในสิ่งนั้น ๆ โดยผ่านกระบวนการของเหตุผลและทำให้บุคคลมีความเข้าใจ และทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ

พจนานุกรมภาษาอังกฤษ (The Lexicon Webster Dictionary. 1977, p. 531) อ้างถึง ใน เฉลิมเกียรติ วิเศษรัตน์ (2553, น. 34) ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความรู้” ว่าเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดขึ้น จากการศึกษา ค้นคว้า หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคลที่ได้จากการสังเกต ประสบการณ์หรือจากรายงานการรับข้อเท็จจริงเหล่านี้ ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เป็นกระบวนการในการจัดระบบ ระเบียบข้อมูลที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ ความรู้เกิดขึ้นได้จาก การสังเกต การค้นคว้า เรียนรู้ หรือการตั้งสมมติฐานของสิ่งแวดลอมในเรื่องนั้น ๆ

4.2 ประเภทของความรู้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, น. 4) อ้างถึงใน ปราโมทย์ เหลลาภะ (2556, น. 12) กล่าวว่าความรู้มี 2 ประเภท คือ

4.2.1 ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือ สัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอด ออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิง วิเคราะห์บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม

4.2.2 ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎีคู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม

สรุปได้ว่า ความรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ฝังลึก เป็นความรู้แบบนามธรรมและความรู้ชัดแจ้ง เป็นความรู้แบบรูปธรรม

4.3 แหล่งที่มาของความรู้

กิติมา ปรีดีดิถ (2520, น. 12) ได้กล่าวถึง แหล่งที่มาของความรู้ อาจแบ่งได้เป็น 5 แหล่งด้วยกัน ดังนี้

4.3.1 Revealed Knowledge เป็นความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้และเป็นความรู้ที่มตะ เชื่อกันว่าผู้รู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากการสอนของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นจริงเพราะเกิดจากความเชื่อ ใครจะคัดแปลงหรือแก้ไขไม่ได้

4.3.2 Authoritaive เป็นความรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละเรื่อง เช่น หนังสือ พจนานุกรม การวิจัย เป็นต้น

4.3.3 Intuitive Knowledge ความรู้ที่เกิดจากการอย่างรู้ขึ้นมาโดยฉับพลัน เป็นความรู้ที่ได้มาด้วยตนเอง ทั้งที่ไม่รู้ได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบว่าสิ่งที่เรากำลังค้นหาอยู่

4.3.4 Ration Knowledge เป็นความรู้ที่เกิดจากการคิดหาเหตุผล ซึ่งแสดงความเป็นจริงอยู่ในตนเอง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้อง คือ ความลำเอียง ความสนใจและชอบใจ

4.3.5 Empirical Knowledge เป็นความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส การเห็น การได้ยิน การจับต้อง การสังเกต

4.4 ระดับความรู้

เกศินี จุฑาวิจิตร (2548, น. 98) กล่าวว่า ความรู้สามารถจำแนกออกได้เป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ระลึกได้ หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จดจำเรื่องเฉพาะวิธีปฏิบัติ กระบวนการ และแบบแผนได้ ความสำเร็จในระดับนี้ คือ ความสามารถในการดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้
2. ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจดจำเนื้อหาที่ได้รับ
3. ระดับการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถที่จะนำข้อเท็จจริงและความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ระดับการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วนเป็นประเภทเพื่อการจดจำแนกและนำไปใช้ได้
5. ระดับการสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำข้อมูล แนวความคิดบ่อย ๆ มาประกอบกันแล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์เกิดเป็นสิ่งที่ใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม
6. ระดับการประเมินผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการตั้งเกณฑ์ เพื่อการวัดข้อมูลตามมาตรฐาน และเพื่อให้ข้อตัดสินใจในระดับประสิทธิผล ปัญหา หรือสาขาวิชาที่ซับซ้อน

สรุปได้ว่า ระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ระลึกได้ ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ ระดับการนำไปใช้ ระดับการวิเคราะห์ ระดับการสังเคราะห์ และระดับการประเมินผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ และความสามารถในการจดจำและนำข้อมูลเหล่านั้นไปปฏิบัติ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ประเด็น การวิเคราะห์ SWOT และกระบวนการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix) โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT หรือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สำหรับองค์กรหรือโครงการ โดยเครื่องมือดังกล่าวนี้ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็ง และจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาส และอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งความหมายของ SWOT สรุปได้ดังนี้ (Armstrong, 1996)

5.1.1 จุดแข็งหรือจุดเด่น (Strengths : S) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ดีจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งด้านทรัพยากรบุคคล บริษัทจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการให้มากที่สุด

5.1.2 จุดอ่อนหรือจุดด้อย (Weaknesses : W) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ไม่ดีจากปัจจัยภายในเป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของบริษัท บริษัทจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องเหล่านั้น

5.1.3 โอกาส (Opportunities : O) หมายถึง โอกาสที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอกของบริษัทเอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กร โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกแต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน

5.1.4 อุปสรรค (Threats : T) หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและพยายามจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ได้จริง

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ จุดแข็ง และจุดอ่อน และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ โอกาส และอุปสรรคขององค์กร เพื่อให้ทราบข้อมูลและนำไปวางกลยุทธ์ต่อไป

5.2 กระบวนการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix)

กระบวนการการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบ ความสัมพันธ์แบบเมทริกซ์ โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix เป็นการวิเคราะห์ที่นำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดออกมาเป็นกลยุทธ์

การกำหนดกลยุทธ์ คือ เทคนิคการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์หรือที่ เรียกว่า TOWS Matrix คือ กระบวนการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เรียกว่า การจับคู่ (Matching) เป็นการแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน เมื่อนำมาจับคู่ให้สอดคล้องกับปัจจัยภายนอก

ที่เป็น โอกาสและอุปสรรคที่องค์กรเผชิญแล้ว องค์กรควรเลือกใช้กลยุทธ์อย่างไรมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ อนิวัช แก้วจำนงค์ (2551) อ้างถึงใน วรรัชมาส แสงประทุม (2560, น. 23) และการกำหนดกลยุทธ์ TOWS Matrix เป็นการวิเคราะห์โดยมองจากภายนอกเข้ามาหาเรา เป็นการสำรวจถามความคิดเห็นจากคนอื่น ๆ

ขั้นตอนในการกำหนดกลยุทธ์ ที่ใช้เทคนิค TOWS Matrix จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพราะถ้าวิเคราะห์ไม่ละเอียดจะส่งผลให้การกำหนดกลยุทธ์ที่ออกมาจะขาดความแหลมคม โดยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับอุปสรรค ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละคู่ดังกล่าว จะทำให้เกิดกลยุทธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลยุทธ์ คือ

5.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) เป็นการจับคู่จุดแข็ง (S) กับโอกาส (O) เพื่อรวมเป็นกลยุทธ์ SO มาพิจารณาร่วมกันเป็นการหาแนวทางการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้จุดแข็งที่มีอยู่ สร้างความได้เปรียบจากโอกาสที่เอื้ออำนวย เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในเชิงรุก

5.2.2 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) เป็นการจับคู่จุดแข็งภายใน (S) กับอุปสรรค (T) เพื่อรวมเป็นกลยุทธ์ ST มาพิจารณาร่วมกัน ทั้งนี้การใช้จุดแข็งขององค์กรเพื่อหาทางหลีกเลี่ยง หรือลดผลกระทบจากอุปสรรคหรือภัยคุกคามจากภายนอก ดังนั้นองค์กรอาจใช้จุดแข็งด้านเทคโนโลยีการเงิน การบริหารจัดการ หรือการตลาด เพื่อจัดอุปสรรคจากคู่แข่ง

5.2.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) เป็นการจับคู่จุดอ่อน (W) กับโอกาส (O) เพื่อรวมตัวเป็นกลยุทธ์ WO มาพิจารณาร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการใช้ความพยายามในการปรับปรุงจุดอ่อน ภายในองค์กรให้ดีขึ้นด้วยการใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นจากภายนอก

5.2.4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) เป็นการจับคู่จุดอ่อน (W) กับอุปสรรค (T) เพื่อรวมตัวเป็นกลยุทธ์ WT มาพิจารณาร่วมกัน ทั้งนี้เป็นการป้องกันตัวขององค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดจุดอ่อนภายในให้เหลือน้อยที่สุด และเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคหรืออันตรายที่เกิดขึ้นจากภายนอกเพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในเชิงรับ

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix) เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับสร้างกลยุทธ์ใหม่ขึ้นมาตามสภาพแวดล้อมปัจจุบันขององค์กร โดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix จะเป็นการจับคู่ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกขององค์กรที่มาจากวิเคราะห์ SWOT Analysis แล้ววิเคราะห์เพื่อสร้างกลยุทธ์ใหม่ขึ้นมา

6. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 4 ประเด็น คือ ความหมาย องค์ประกอบ แนวคิด และการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2561, น.2) อธิบายว่า การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นระบบการส่งเสริมการเกษตรที่ ยึดพื้นที่เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อม ๆ กับการร่วมมือร่วมใจของเกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการผลิต มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ ในทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน ในการจัดการส่งเสริมตามระบบการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2564, น.1) ให้ความหมายว่า ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคตตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการการผลิต

จากความหมายของการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่กรมส่งเสริมการเกษตรกล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หมายถึง การดำเนินงานที่ยึดพื้นที่ คน สินค้า เป็นหลัก เน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยในพื้นที่ โดยมีการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน ใช้หลักการตลาดนำการผลิต การจัดการสินค้าเกษตรสู่สมดุลตลอดห่วงโซ่อุปทาน และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร โดยเน้นดำเนินงานในลักษณะการบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วน

6.2 องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น.4 กล่าวว่า องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบด้วย

6.2.1 ผู้จัดการพื้นที่ (field manager) คือ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (เกษตรกรอำเภอ) ทำหน้าที่บริหารจัดการพื้นที่ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)

6.2.2 **พื้นที่แปลงใหญ่** เป็นการรวมแปลงเล็กของเกษตรกร ให้มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการรวมกันผลิตสินค้าเกษตร โดยมีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง

6.2.3 **กลุ่มเกษตรกร** เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลง เพื่อให้มีการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายการผลิตการตลาด จัดทำแผนปฏิบัติการ ร่วมกันกำหนดเทคโนโลยีที่ใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ และดำเนินการตามแผน ฯลฯ

6.2.4 **การบริหารจัดการแปลง** โดยผู้จัดการพื้นที่จะต้องเป็นผู้บริหารจัดการแปลง ทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เช่น เชื่อมโยงการตลาด การจัดการปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการจัดการกระบวนการผลิตและการตลาด ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของแปลงใหญ่

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2558)

6.3 แนวคิดการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559, น.2) มีแนวคิดการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่คือ เน้นให้ความสำคัญในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต โดยการรวมแปลงการผลิตของเกษตรกรเป็นแปลงใหญ่จะก่อให้เกิดกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตตามที่กำหนด และสามารถวัด

ผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับสินค้าเกษตร ทั้งนี้การปรับโครงสร้างสินค้าที่สำคัญดังกล่าว จะต้องทำการผลิตในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

6.4 การดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

6.4.1 การดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกรมส่งเสริมการเกษตร (2558, น.6) มีแนวทางในการทำงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ ดังนี้

1) การทำงานร่วมกับภาคีและเครือข่าย ผู้จัดการพื้นที่ ประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยประชุมร่วมกันกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางพัฒนาในทุกขั้นตอน ตลอดจนกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและการสนับสนุนการดำเนินงานแปลงใหญ่ และประสานงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันตามแผน

2) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของแปลงใหญ่

(1) รวมพื้นที่และรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ผู้จัดการพื้นที่ ประสานกับเกษตรกรเจ้าของแปลงในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อรวมกลุ่มในการดำเนินงานแปลงขนาดใหญ่

(2) วิเคราะห์สถานการณ์ของพื้นที่ ผู้จัดการพื้นที่จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกำหนดประเด็นและเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละพื้นที่/แปลง ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) สภาพปัญหา และความต้องการของเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าเกษตรการตลาด และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม ฯลฯ เพื่อให้ได้เป้าหมายของการพัฒนาแปลงใหญ่ร่วมกัน

(3) วางแผนการปฏิบัติงาน ผู้จัดการพื้นที่ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน

(4) พัฒนากลุ่มเกษตรกร ผู้จัดการพื้นที่จัดกระบวนการกลุ่มและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรเข้าไปเรียนรู้แล้วนำมาปฏิบัติในพื้นที่ โดยประสานศูนย์เรียนรู้ฯ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาตามเป้าหมายแปลงใหญ่ของกลุ่ม

3) การบริหารแปลงใหญ่

(1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้จัดการพื้นที่ดำเนินการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับเกษตรกรเจ้าของแปลง ในเรื่อง การชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินงานกับเกษตรกร รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนา และวางแผนการผลิตและการตลาดตลอดฤดูการผลิต รวมถึงถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่

(2) การบริหารจัดการผลิตและการตลาด ผู้จัดการพื้นที่และกลุ่มเกษตรกร

ดำเนินการส่งเสริมให้มีการใช้ปัจจัยการผลิต/ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมร่วมกัน รวมผลผลิตเพื่อร่วมกันจำหน่าย และประสานกับภาคีเครือข่ายในการเชื่อมโยงตลาด โดยประสานงานกับสหกรณ์การเกษตรหรือภาคเอกชนในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น แบบพันธะสัญญา (Contract Farming) หรือระบบตลาดสมาชิกในชุมชน (Community Supported Agriculture : CSA) หรือรูปแบบแบ่งปันผลประโยชน์ (Benefit Sharing) ฯลฯ ตามความเหมาะสม

(3) ดำเนินงานจัดทำแปลงใหญ่ผู้จัดการพื้นที่สนับสนุนให้เกษตรกรดำเนินงานจัดทำแปลงใหญ่ตามแผนปฏิบัติงาน

4) การสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ผู้จัดการพื้นที่ประสานงานกับหน่วยงานวิชาการในพื้นที่และส่วนกลาง เพื่อสนับสนุนความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่ผู้จัดการพื้นที่และเกษตรกรในการดำเนินงานแปลงใหญ่ รวมถึงประสานงานกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินงานแปลงใหญ่

5) การติดตาม ประเมินผล และรายงาน

(1) ติดตามประเมินผล ให้มีการติดตาม/นิเทศโดยส่วนกลาง เขต และจังหวัด

(2) สรุปบทเรียนการดำเนินงาน โครงการ โดยถอดบทเรียนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแปลงใหญ่ และนำเสนอในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับจังหวัด/ระดับเขต/ระดับประเทศ

(3) รายงานผลการดำเนินงาน โดยสรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการแปลงใหญ่หลังจากการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ในระดับจังหวัด/ระดับเขต/ระดับประเทศ

6.4.2 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กรมส่งเสริมการเกษตร (2564, น.3) มีกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน รายละเอียด ดังนี้

1) การบริหารจัดการแปลงใหญ่ วิเคราะห์จัดทำแผนและปรับปรุงข้อมูลโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ ดำเนินการ ดังนี้

(1) การประชาสัมพันธ์ชี้แจงเกษตรกรให้เห็นถึงประโยชน์ ความสำคัญ และวิธีการดำเนินงานของโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

(2) การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงและจัดทำแผนธุรกิจ จัดเวทีวิเคราะห์เพื่อทบทวนและปรับปรุงแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

(3) การจัดเก็บข้อมูล โดยจัดทำทะเบียนสมาชิกและบันทึกข้อมูลระบบ

Co-farm.doae.go.th

2) การพัฒนาแปลง ยึดหลักการดำเนินการแบบบูรณาการที่สำคัญ คือ ให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกหน่วยงานภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสอดคล้องกับระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) และสำนักงานเกษตรจังหวัด จัดการให้มีการบูรณาการทีมงานในทุกกลุ่ม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้

(1) แปลงใหญ่ ปี 2562 แปลงปีที่ 3 มีกรดำเนินการ ดังนี้

ก. การวิเคราะห์จัดทำแผนรายแปลงจัดทำแผนธุรกิจปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานแปลงใหญ่ติดตาม และประเมินผลและจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานของกลุ่มในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้ ต้นทุนการผลิต คุณภาพ มาตรฐานการผลิต ตลาด ด้วยการจัดเวทีเพื่อทบทวนและปรับปรุงเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และนำข้อมูลมาบันทึกในระบบ Co-farm.doae.go.th โดยใช้ข้อมูลแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพ การตลาด และการบริหารจัดการ

ข. การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรและบริหารจัดการ (เน้นการพัฒนาคุณภาพ การเชื่อมโยงการตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม) เป็นการสนับสนุนการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน ร่วมกันผลิต และร่วมกันจำหน่ายโดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน โดยใช้แนวทางการพัฒนา Smart Group ของกรมส่งเสริมการเกษตร สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรสามารถจัดได้หลายรูปแบบเช่น การจัดเวทีการถ่ายทอดความรู้การศึกษาดูงาน การพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม เป็นต้น โดยอาจบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ จากหน่วยงานภายในกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น การจัดการศัตรูพืช การจัดการดินและปุ๋ย การจัดอาชีพเสริม เป็นต้น รวมทั้งกิจกรรมที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ค. เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร/สนับสนุนปัจจัย/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ สนับสนุนวัสดุในการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เป็นการสนับสนุนวัสดุ เพื่อประกอบการให้ความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านระบบสารสนเทศ เป็นต้น

(2) แปลงใหญ่ ปี 2563 แปลงปีที่ 2 ดำเนินการ ในแนวทางเดียวกันกับแปลงปี 2562

(3) แปลงใหญ่ ปี 2564 แปลงปีที่ 1

ก. การเตรียมการ ดำเนินการ โดยรับรองแปลงผ่าน CoO และจัดเวทีวิเคราะห์ จัดทำแผนและเป้าหมายการพัฒนาของกลุ่มตามการบริหารจัดการรูปแบบแปลงใหญ่ใน 5 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน GAP การตลาด และการบริหารจัดการ

ข. การถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรและบริหารจัดการ (เน้นด้านการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต พัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสู่ Smart Farmer และความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร/องค์กร/วิสาหกิจชุมชน การตลาดและเชื่อมโยง) โดยถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุนการรวมกลุ่ม มีการบริหารจัดการร่วมกัน ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน และส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรด้านการตลาดและเชื่อมโยงการตลาด

ค. ส่งเสริมการจัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต จัดทำแปลงเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเป็นการทดสอบหรือสาธิตเทคโนโลยีในประเด็นที่เกษตรกรต้องการทราบหรือเทคโนโลยีที่ต้องการชักชวนให้เกษตรกรพัฒนา ภายใต้ความเห็นชอบของสมาชิกและบูรณาการกับหน่วยงานวิชาการในพื้นที่

3) การบริหารจัดการโครงการ

- (1) พัฒนาเกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลง
- (2) การประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่
- (3) จัดงานประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้กับสมาชิกแปลงใหญ่และผู้สนใจ
- (4) การติดตามและประเมินผลโครงการ
- (5) จัดทำฐานข้อมูลกลางสมาชิกแปลงใหญ่
- (6) การประกวดแปลง
- (7) บริหารจัดการสำนักงานขับเคลื่อนโครงการฯ

7. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ประเด็น คือ ความหมายของโซ่อุปทาน และความหมายของการจัดการโซ่อุปทาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 ความหมายของโซ่อุปทาน

อุบลรัตน์ แจ่มเจริญ (2554, น.20) อ้างถึงใน ชนนิภา ทองรอด (2560, น.46) กล่าวว่า โซ่อุปทาน หรือ Supply Chain คือ การรวมกันของการวางแผนและการจัดการในทุก ๆ กิจกรรม เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ การผลิต การจัดเก็บเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดจำหน่าย การขนส่ง ซัพพลายเออร์ บริษัทผู้ผลิต บริษัทผู้จำหน่าย รวมถึงลูกค้า มีการเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินธุรกิจทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันอย่างครอบคลุม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2562, น.22) กล่าวว่า โซ่อุปทาน หมายถึง การไหลเวียนของผลิตภัณฑ์ตลอดโซ่ โดยร่วมกันวางแผน ตัดสินใจในการผลิตสินค้า บริการ และส่งต่อจนถึงมือลูกค้า

ละอองดาว สุริยะฉาย (2558, น. 9) อ้างถึงใน สุมาลี ผลรัตนไพบูลย์ (2562, น.21) โซ่อุปทาน (Supply Chain) หมายถึง การเชื่อมต่อกิจกรรมตั้งแต่ธุรกิจต้นน้ำ ธุรกิจกลางน้ำ และธุรกิจปลายน้ำ โดยเชื่อมโยงสอดรับกันเป็นทอด ๆ การจัดการโซ่อุปทานสินค้าแฟชั่นอินทรีย์ของท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ต จากเกษตรกรผู้ผลิตผักอินทรีย์ (ต้นน้ำ) ในเครือข่าย ผู้รวบรวมสินค้าผักอินทรีย์ (ช่วงกลางน้ำ) ในการส่งสินค้ามาผ่านศูนย์กระจายสินค้าของท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ต หรือจะเป็นการส่งตรงที่สาขา/จุดจำหน่าย (ปลายน้ำ) โดยมีกระบวนการที่เชื่อมโยงกันจนถึงผู้บริโภค

สรุปได้ว่า โซ่อุปทาน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนผลิตสินค้า กระทั่งนำสินค้าไปสู่กลุ่มผู้บริโภคเพื่อความพึงพอใจสูงสุด ไม่ว่าจะเป็น การจัดซื้อวัตถุดิบ, การผลิต, การจัดเก็บ, การจำหน่ายสินค้า, การขนส่งสินค้า ซึ่งทุกกระบวนการมีความเชื่อมโยงถึงกันทั้งหมด

7.2 ความหมายของการจัดการโซ่อุปทาน

ชนันท์ ศรีวิเศษ (2558, น.12) ให้ความหมาย การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ว่าหมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ต้นน้ำ (วัตถุดิบ) จนถึงปลายน้ำ (สินค้า สำเร็จรูปหรือบริการ) ซึ่งมีลักษณะยาวต่อเนื่องกันเหมือนโซ่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพตลอด กระบวนการผลิตจนถึงมือผู้บริโภคโดยการให้ความสำคัญต่อการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และ นำไปใช้ร่วมกันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มในการดำเนินงาน และเป็นการสร้างความได้เปรียบในการ แข่งขันอย่างยั่งยืน

ชุตติเดช วิศาลกิตติ (2555) อ้างถึงใน ละอองดาว สุริยะฉาย (2558, น.44-45) ให้ความหมายของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supplier Chain Management) ประกอบด้วยขั้นตอนทุก ๆ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อมที่มีต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งรวมทั้งส่วนของผู้ขนส่ง คลังสินค้า พ่อค้า คนกลาง และลูกค้า ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุด เริ่มจากคำ

ตั้งชื่อของลูกค้า และสิ้นสุดเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าตามที่ได้สั่งซื้อ ลักษณะของห่วงโซ่อุปทานจะมีลักษณะเป็นเครือข่าย ซึ่งก่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

ธนิตย์ โสรรัตน์ (2550) อ้างถึงใน ละอองดาว สุริยะฉาย (2558, น.43) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทาน คือ การบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำ หรือแหล่งวัตถุดิบจนถึงปลายน้ำ หรือมือผู้บริโภค การจัดการโซ่อุปทานนั้น เป็นการนำกลยุทธ์วิธีการ แนวปฏิบัติ หรือทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ในการจัดการ การส่งต่อวัตถุดิบสินค้าหรือบริการจากหน่วยหนึ่งในโซ่อุปทานไปยังอีกหน่วยหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีต้นทุนรวมในโซ่อุปทานต่ำที่สุด และได้รับวัตถุดิบ สินค้า หรือการบริการ ตามเวลาที่ต้องการ พร้อมกันนี้ ยังมีการสร้างความร่วมมือกันในการแบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม เพื่อให้ทราบถึงความต้องการอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการส่งต่อของวัตถุดิบ สินค้า หรือการบริการนี้ นำไปสู่การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการโซ่อุปทาน คือ การบริหารจัดการความสัมพันธ์ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ซึ่งมีการส่งผ่านผลิตภัณฑ์ อันเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มในตัวผลิตภัณฑ์และนำเสนอไปสู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย

8. แนวคิดเกี่ยวกับแผนผังโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas: BMC)

แนวคิดเกี่ยวกับเกี่ยวกับแผนผังโมเดลธุรกิจ ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ประเด็น คือ เกี่ยวกับแผนผังโมเดลธุรกิจ และองค์ประกอบของแผนผังโมเดลธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

8.1 แผนผังโมเดลธุรกิจ หรือ Business Model Canvas: BMC เป็นตัวแบบที่ช่วยในการออกแบบ โมเดลธุรกิจ ถูกพัฒนาขึ้นและนำเสนอโดย Alexander Osterwalder จากมหาวิทยาลัยโลซานน์ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ Business Model Generation ในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งใช้เวลากว่า 9 ปี ในการวิจัยพัฒนาและนำเสนอแนวคิดนี้ไปใช้

แผนผังโมเดลธุรกิจ เป็นเครื่องมือช่วยในการวางแผนธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพธุรกิจได้อย่างครบถ้วนทุกมุมมอง ช่วยในการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ประเมินความสำเร็จของแผนงาน และเลือกรูปแบบธุรกิจ (Business Model) ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับธุรกิจ รัชนิกร ศรีสมุทรกุล (2558) อ้างถึงใน อัดถพงษ์ เทียวแกร และคณะ (2563, น.10) โดยแผนผังโมเดลธุรกิจ ได้แบ่งโครงสร้างในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ หรือองค์ประกอบของธุรกิจ ออกเป็น 9 ก่ออง (Building Block) ซึ่งจะทำการอธิบายองค์ประกอบของธุรกิจทั้ง 9 ส่วน ในแบบที่เรียงง่ายบนหน้ากระดาษเพียงแผ่นเดียว เพื่อให้ทุกคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรสามารถสื่อถึงสิ่งเดียวกัน

ได้อย่างตรงประเด็น เข้าใจง่าย และนำไปใช้งานได้ทันที นอกจากนี้จะทำให้การสื่อสารชัดเจนแล้ว จุดเด่นของแผนผังโมเดลธุรกิจ คือ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้บริหารสามารถเห็นภาพรวมขององค์กร เพื่อจะปรับจุดอ่อนหรือเสริมจุดแข็งรวมไปถึงการปรับกลยุทธ์ของบริษัทได้ง่ายและรวดเร็ว

8.2 องค์ประกอบของ Business Model Canvas

Alexander Osterwalder และ Yves Pigneur (2014) ได้อธิบายองค์ประกอบทั้ง 9 ของ Business Model Canvas ที่เชื่อมโยงกัน ดังนี้

8.2.1 กลุ่มลูกค้า (Customer Segments - CS) หมายถึง ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการ เป็นกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์กรที่บริษัทต้องการเข้าถึงและตอบสนองความต้องการ ลูกค้าถือเป็นหัวใจของโมเดลธุรกิจทุกประเภท ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าได้มากขึ้น บริษัทสามารถแบ่งลูกค้าออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามความต้องการ พฤติกรรม หรือคุณสมบัติอื่น ๆ โมเดลธุรกิจอาจกำหนดลูกค้ากลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก องค์กรต้องตัดสินใจอย่างชัดเจนว่าจะตอบสนองต่อลูกค้ากลุ่มใด เมื่อตัดสินใจแล้ว จึงจะสามารถออกแบบโมเดลธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของลูกค้า

8.2.2 การเสนอคุณค่า (Value Propositions - VP) หมายถึง จุดขายของสินค้าหรือบริการนั้น เป็นชุดของสินค้าหรือบริการที่สร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การเสนอคุณค่าคือเหตุผลที่ทำให้ลูกค้า เลือกบริษัทหนึ่งแทนที่จะเป็นอีกบริษัทหนึ่ง การเสนอคุณค่าแต่ละประเภทจะประกอบด้วยชุดของสินค้า และหรือบริการที่ถูกเลือกสรรมา ซึ่งตรงตามความต้องการของลูกค้ากลุ่มหนึ่ง

8.2.3 ช่องทาง (Channels - CH) หมายถึง วิธีที่บริษัททำการสื่อสารและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าของตน เพื่อเสนอคุณค่า ประกอบไปด้วย ช่องทางการสื่อสาร ช่องทางการกระจายสินค้าและบริการ และช่องทางการขาย ถือเป็นจุดสัมผัสลูกค้าที่มีบทบาทสำคัญต่อประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับ

8.2.4 ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships - CR) หมายถึง วิธีการในการรักษาลูกค้าเดิม เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่บริษัทสร้างขึ้นกับลูกค้าแต่ละกลุ่ม บริษัทควรระบุรูปแบบความสัมพันธ์ที่ต้องการสร้างกับลูกค้าแต่ละกลุ่มให้ชัดเจน ความสัมพันธ์อาจมีตั้งแต่แบบเป็นส่วนตัวไปจนถึงแบบอัตโนมัติ ซึ่งอาจถูกขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจ ดังนี้คือ การหาลูกค้า การรักษาลูกค้า และการเพิ่มยอดขาย

8.2.5 กระแสรายได้ (Revenue Streams - RS) หมายถึง เงินที่ได้รับจากลูกค้าแต่ละกลุ่ม โดยต้นทุนต้องถูกนำไปหักลบออกจากรายได้ เพื่อให้ได้รายรับ หากลูกค้าเปรียบเสมือนหัวใจของโมเดลธุรกิจ กระแสรายได้ก็เปรียบได้กับเส้นเลือด

8.2.6 ทรัพยากรหลัก (Key Resources - KR) หมายถึง สิ่งที่ต้องมีในการดำเนินธุรกิจ เป็นทรัพยากร ที่สำคัญที่สุดในการทำให้โมเดลธุรกิจประสบความสำเร็จ ซึ่งช่วยให้บริษัทสามารถสร้างและเสนอคุณค่า เข้าถึงตลาด รักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้า และสร้างรายได้ ทรัพยากรหลักอาจแตกต่างกันไปแล้วแต่ ประเภทของโมเดลธุรกิจ

8.2.7 กิจกรรมหลัก (Key Activities - KA) หมายถึง กิจกรรมที่ต้องทำเพื่อให้โมเดลธุรกิจอยู่ได้ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่บริษัทต้องทำเพื่อให้โมเดลธุรกิจประสบความสำเร็จ กิจกรรมหลักเหมือนกับทรัพยากรหลัก ตรงที่ช่วยให้บริษัทสามารถสร้างและเสนอคุณค่า เข้าถึงตลาด รักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้า และสร้างรายได้ โดยกิจกรรมหลักอาจแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทของโมเดลธุรกิจ

8.2.8 พันธมิตรหลัก (Key Partners - KP) หมายถึง คู่ค้าและพันธมิตรที่ทำให้โมเดลธุรกิจประสบความสำเร็จ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งการช่วยป้อนวัตถุดิบและการช่วยขาย บริษัทสร้างพันธมิตรเพื่อให้โมเดลธุรกิจเกิดผลสูงสุด ลดความเสี่ยง และครอบครองทรัพยากรต่าง ๆ

8.2.9 โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure - CS) หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจการตามโมเดลธุรกิจ การสร้างและการส่งมอบคุณค่า การรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า และการสร้างรายได้ ส่วนแล้วแต่มีต้นทุนทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า แผนผังโมเดลธุรกิจ คือ การวางแผนธุรกิจและกำหนดยุทธศาสตร์ บนหน้ากระดาษเพียงแผ่นเดียว เพื่อให้ทุกคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรสามารถสื่อถึงสิ่งเดียวกันได้อย่างตรงประเด็น เข้าใจง่าย และนำไปใช้งานได้ทันที

9. บริบทของอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

อำเภอสะเตา เป็นอำเภอหนึ่งใน 16 จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศใต้ บริบทของอำเภอสะเตาประกอบไปด้วยข้อมูลด้านกายภาพ ข้อมูลเกษตรกรรมและองค์กรเกษตรกรรม และข้อมูลพืชเศรษฐกิจ ดังนี้

9.1 ข้อมูลด้านกายภาพ

9.1.1 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

อำเภอสะเตา เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 585.96 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศใต้ 70 กิโลเมตร เป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย และเป็นเมืองเศรษฐกิจสำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยมีด่านพรมแดนที่สำคัญถึง 2 ด่าน คือ พรมแดนไทย-มาเลเซีย (รัฐเกอดะฮ์) (ด่านสะเตา) และพรมแดนไทย-มาเลเซีย

(รัฐปะลิส) (ด่านปาดังเบซาร์) นอกจากนี้สะเดายังเปรียบเสมือนประตูสู่ประเทศไทยของชาวมาเลเซียและสิงคโปร์

9.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอหาดใหญ่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอচিতรา รัฐเคดาห์ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	รัฐเปอร์ลิสประเทศมาเลเซียและอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

9.1.3 การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอสะเดาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 ตำบล 66 หมู่บ้าน 7 อบต. และ 5 เทศบาล

- 1) ตำบลสะเดา (เทศบาลเมือง) 12 ชุมชน
- 2) ตำบลพังลา มี 7 หมู่บ้าน และ 1 เทศบาลตำบล
- 3) ตำบลเขามิเกียรติ มี 5 หมู่บ้าน
- 4) ตำบลปรึก มี 11 หมู่บ้านและ 1 เทศบาลตำบล
- 5) ตำบลสำนักแต้ว มี 10 หมู่บ้าน
- 6) ตำบลสำนักขาม (เทศบาลตำบล) 7 หมู่บ้าน
- 7) ตำบลทุ่งหมอ มี 7 หมู่บ้าน
- 8) ตำบลท่าโพธิ์ มี 8 หมู่บ้าน
- 9) ตำบลปาดังเบซาร์ มี 11 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง

9.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตกจะเป็นพื้นที่ภูเขา เนินเขาพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบระหว่างเนินเขา โดยมีเทือกเขาสันการาคีรีและเทือกเขาแก้ว ซึ่งเป็นเขตแดนกั้นระหว่าง อำเภอสะเดา กับประเทศมาเลเซีย ส่วนตอนกลางของอำเภอสะเดาจะเป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาด ซึ่งมีความลาดเทไปทางทิศเหนือ ทิศใต้จะมีเนินเขาเตี้ย หนาแน่นมากกว่าทางตอนเหนือ บางแห่งจะเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ป่าเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงประชากรในพื้นที่อำเภอสะเดาโดยมีลักษณะของพื้นที่แบ่งออกเป็น

- 1) ดิน ส่วนใหญ่มีลักษณะดินร่วนปนทราย ดินทราย และดินเหนียวบางส่วน และที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำเกษตร เป็นชุดดินที่ 17, 26, 32, 34, 39, 45 และ 50
- 2) น้ำ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ครอบคลุมเกือบเต็มพื้นที่ โดยมีลำคลอง 9 สาย คือ คลองอุตะเถา คลองรำใหญ่ คลองรำน้อย คลองแก้ง คลองนางงาม คลองหิม คลองปรึก คลองสะเดา และคลองเล็

9.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอสะเตา ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี ฤดูกาล มี ๒ ฤดู คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมกราคม และ ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน

9.1.6 ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งโพรง

พื้นที่อำเภอสะเตา มีพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ พรรณไม้มีความหลากหลาย ระบบนิเวศน์ดี มีความหลากหลายทางชีวภาพที่ชัดเจน ที่สำคัญมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดการใช้สารเคมี ไร่และแมลงที่มีผลกระทบต่อการผลิตด้านการเกษตรไม่ระบาดรุนแรงด้วยการควบคุมตนเอง ตามธรรมชาติ สุขภาพของคนในชุมชนดี แหล่งน้ำสะอาด จึงเหมาะแก่การเลี้ยงสิ่งโพรง

จากการอยู่อาศัยร่วมกันระหว่าง คน สิ่ง ป่า น้ำ ดิน นำมาสู่อาชีพและวิถีการทำมาหากินและการต่อยอดจากอาชีพหลักที่ทำอยู่เป็นประจำทุกวัน เป็นการมองระบบธรรมชาติที่เอื้อเพื่อต่อกันอย่างเข้าใจ การเลี้ยงสิ่งโพรง จึงกลายเป็นอาชีพอีกทางเลือกหนึ่งของคนในอำเภอสะเตา ประกอบกับความชำนาญส่วนตัว เพียงอาศัยเทคนิคบางอย่างก็เกิดเป็นอาชีพของชุมชนได้

9.2 ข้อมูลเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

9.2.1 คริวเรือนเกษตรกร

อำเภอสะเตา มีคริวเรือนเกษตรกร จำนวน 12,099 คริวเรือน โดยมีหัวหน้าคริวเรือนเกษตรกร อายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 3,512 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.03 รองลงมาอายุ 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.74 และอายุระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 22 ตามลำดับ

9.2.2 ลักษณะการประกอบอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ทำสวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน สวนผลไม้ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และประกอบอาชีพรับจ้างในงานภาคการเกษตร และอุตสาหกรรม นอกจากนี้ประชากรบางส่วนประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพควบคู่กัน คือ รับจ้างและเกษตรกรรม

9.2.3 ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอสะเตา ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน 9,699 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 99.28 รองลงมาคืออื่น ๆ (ที่สาธารณประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน 60 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.61 และเช่า จำนวน 10 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.1 ตามลำดับ

9.2.4 กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงอำเภอสะเตา

กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงผึ้งโพรงอำเภอสะเตา เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งโพรงในอำเภอสะเตา และจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ผึ้งโพรงอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา โดยมีสมาชิกรวมคณะกรรมการทั้งหมด 68 คน เป็นกลุ่มที่เห็นได้ชัดว่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง หากป่าไม้ไม่มี และสิ่งแวดล้อมไม่ดี ย่อมจะทำให้คุณภาพน้ำผึ้งไม่ดีนัก และปริมาณของประชากรของผึ้งก็ลดน้อยลงเนื่องจากไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ กลุ่มฯ ได้มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม จากการพัฒนากลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งครบวงจรยิ่งขึ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นการสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกทั้งสิ้น และจากที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มฯ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งขึ้นอย่างชัดเจน การทำงานของกลุ่มร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารจัดการกลุ่มฯ ทำให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม และได้มีเงินทุนหมุนเวียน ทำให้สมาชิกกลุ่มฯ มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง นับว่ามีความมั่นคงในระดับฐานรากเป็นอย่างดี

9.2.5 ปราชญ์เกษตรด้านการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ

ด้วยพื้นที่ของอำเภอสะเตา เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางด้านทรัพยากร การใช้ชีวิตของผู้คนร่วมกันอยู่กับป่าไม้มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน การมองเห็นความสัมพันธ์ของธรรมชาติและชีวิต ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้จากชีวิต จากยุคสู่ยุค การถ่ายทอดและให้ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จึงมีความหมายและคุณค่าเป็นอย่างมาก ปราชญ์เกษตรด้านการเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจจึงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางประสบการณ์อย่างมีค่ายิ่ง ยกตัวอย่าง เช่น

นายอารีย์ จินดาณิ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ในการเลี้ยงผึ้งโพรง สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลังได้

นายสุนทร ชูกาล เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ใช้ภูมิปัญญาในการทำรังผึ้ง

นายไทฟู แซ่หยาง เป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ ในการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง

9.2.6 การจัดการความรู้ เทคโนโลยี ภูมิปัญญา ในการเลี้ยงผึ้งโพรง

ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเลี้ยงผึ้งโพรง เกษตรกรนิยมเลี้ยงแบบให้ผึ้งเข้าไปทำรังอยู่ในรังไม้ที่เป็นลังเก่า ๆ เลี้ยงตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ออกแบบลังไม้ที่สามารถเพิ่มจำนวนประชากรผึ้งได้เป็นจำนวนมาก และรวดเร็ว เช่น การนำเอาท่อนต้นตาล หรือต้นมะพร้าวที่แก่เต็มที่ ขนาดยาวประมาณ 70-80 ซม. แล้วใช้เสียมทะลวงเอาไส้ในออกทั้งหมด หรือเลือกแต่เปลือก รอบนอกผิวจะแข็ง นำไปตากแดดจนแห้ง หาไม้แผ่นกระดาน ตัดแต่งเป็นรูปวงกลมมาปิดหัว-ท้ายให้สนิท แล้วเจาะรูขนาดเท่าหัวแม่มือตรงกลางท่อนต้นตาล หรือท่อนต้นมะพร้าว เพื่อให้ผึ้งเข้า-ออกได้โดยสะดวก และใช้ขี้วัวสด หรือขี้ผึ้งบริสุทธิ์ มาอุดรอยร้าวด้านใน เมื่อแห้งสนิทแล้ว ก็นำไปวาง

ไว้ตามโคนต้นไม้ หรือริมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของเรา ที่มีร่มเงา และมั่นคงอยู่ดูแลไม่ให้ผุพัง มดค้ำ กิ่งก่า ศัตรูร้ายของผึ้งมารบกวน

9.3 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ อำเภอสะเตกา

ชนิดพืช	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
ยางพารา	12,097	417,510	346,472
ทุเรียน	649	1,571	864
ปาล์มน้ำมัน	230	6,898	5,683

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสะเตกา (2564)

9.4 ข้อมูลแมลงเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลแมลงเศรษฐกิจ อำเภอสะเตกา

ชนิดแมลง	ครัวเรือน	ปริมาณที่เลี้ยง (ถัง)
ผึ้งโพรง	103	1,462

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสะเตกา (2564)

10. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผึ้งโพรง อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

10.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

10.1.1 เพศ

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.65) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่ บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เป็นเพศชาย สอดคล้องกับ เขียวลักษณ์ วิริยะ (2560, น.58) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ด้านวรรณมาศ แสงประทุม (2560, น.78) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนด อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ เกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้าน โนนกระสัง ตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เป็นเพศหญิง

10.1.2 อายุ

จิรวุฒ มงคล (2557, น.33) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ในจังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.31 ปี สอดคล้องกับ ปณิศา ฮวบเจริญ (2562, น.48) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 54.53 ปี

10.1.3 ระดับการศึกษา

เกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ สมใจ ศรีเนตร (2555, น.24) พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนมากมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านชนนิภา ทองรอด (2560, น.65) พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น

10.1.4 อาชีพหลัก

เกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 90 มีอาชีพหลัก คือ ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนสุพรรณิ กันซัด (2560, น.55) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 60.7 มีอาชีพหลัก คือ ประกอบอาชีพการเกษตร

10.1.5 อาชีพรอง

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.68) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 84.91 มีอาชีพรอง คือ ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนเกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 72.73 มีอาชีพรอง คือ รับจ้างทางการเกษตร

10.2 ข้อมูลทางสังคม

10.2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.65) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 56.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 2.59 คน ส่วนเกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 48.18 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3-4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน

10.2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 92.73 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพเกษตรกร ส่วนรัฐธนินท์ อัมมินทร์ (2556, น.54) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 100 เป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

10.2.3 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560, น.68) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 48.7 มีการดำรงตำแหน่งทางสังคมเป็นคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ/กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ส่วนรัฐชนินท์ อัมมินทร (2556, น.54) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 35 ไม่มีมีการดำรงตำแหน่งทางสังคม

10.3 ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

10.3.1 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

1) แรงงานในครัวเรือน

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.66) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 54.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.79 คน ส่วนเกษศรีน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนระหว่าง 1-2 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.57 คน

2) แรงงานจ้าง

เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560, น.68) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 มีจำนวนแรงงานจ้าง 1-2 คน โดยมีจำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 3.05 คน ส่วนรัฐชนินท์ อัมมินทร (2556, น.61) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 30 มีจำนวนแรงงานจ้าง 7 คนขึ้นไป โดยมีจำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 6.67 คน

10.3.2 ลักษณะการถือครองที่ดิน

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.69) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 39.6 ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นแบบเช่าทั้งหมด ส่วนเกษศรีน รอดศรี (2560, น.65) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 65.5 ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

10.3.3 พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.69) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 77.36 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ระหว่าง 1-10 ไร่ โดยมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ย 22.69 ไร่ ส่วนเกษศรีน รอดศรี (2560, น.65) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 27.27 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ระหว่าง 21-30 ไร่ โดยมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เฉลี่ย 26.36 ไร่

10.3.4 รายได้ครัวเรือนต่อปี

สุพรรณณี กั้นชัด (2560, น.55) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 64.0 มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 100,001 – 300,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 212,875.00 บาทต่อปี ส่วน

เขवालักษณ์ วิริยะ (2560, น.64) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 49.0 มีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 25,001-50,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 39,185.11 บาทต่อปี

10.4 การจัดการธุรกิจของกลุ่ม

ณัฐชยาน์ ฉิมจันทร์ (2562, น.3) ศึกษาแผนธุรกิจผลไม้ล้อยแก้วน้อยร้อยรส พบว่า

1) ลูกค้ายกกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มลูกค้าทั่วไปที่มีความชอบในการรับประทานขนมหวาน เย็นหรือผลไม้ล้อยแก้ว และกลุ่มลูกค้าที่มีพฤติกรรมชอบรับประทานขนมหวานหลังจาก รับประทานอาหารมื้อหลัก 2) คุณค่าสินค้า มีการคัดเลือกวัตถุดิบที่สดใหม่ มีรสชาติดี อีกทั้งการ รับประทานสามารถรับประทานได้ทั้งแบบแช่เย็นและแช่แข็ง ทั้งมีการจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม และอำนวยความสะดวกส่งตรงถึงมือลูกค้าอีกด้วย 3) ช่องทางการจำหน่ายสินค้า จะมีทั้งการ จำหน่ายสินค้าผ่านหน้าร้านตัวแทนจำหน่ายสินค้า และการจำหน่ายผ่านทางช่องทางออนไลน์ คือ Facebook และ Instagram ซึ่งช่องทางออนไลน์ถือเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ทั่วทุกพื้นที่ 4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า มีการจัดทำ Fanpage Facebook และ Instagram ของทางร้าน เพื่อส่งข้อมูล ข่าวสารของสินค้าหรือสต็อกสินค้าที่มีอยู่ในขณะนั้น รวมถึงบอกข้อมูลของร้านตัวแทนจำหน่าย สินค้าทั้งในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่อื่น ๆ 5) รายได้หลัก คือ การจำหน่ายผลไม้ล้อย แก้ว ซึ่งเป็นการจำหน่ายผ่านทางร้านตัวแทนจำหน่ายสินค้าและจำหน่ายผ่านทางช่องทางออนไลน์ ทั้ง แบบปลีกและแบบส่ง 6) วัตถุดิบหลัก ได้แก่ สละ กระท้อน ลูกตาล น้ำตาล เกลือ น้ำ และบรรจุ ภัณฑ์ เป็นต้น และแรงงานในการผลิตและบรรจุ 7) กิจกรรมหลัก คือ จัดหาร้านตัวแทนจำหน่าย สินค้าในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่อื่น ๆ การทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ 8) พันธมิตร ประกอบไปด้วย ร้านจำหน่ายผลไม้รายใหญ่ ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ ร้านตัวแทนจำหน่าย สินค้าในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครและพื้นที่อื่น ๆ และบริษัทขนส่ง 9) โครงสร้างต้นทุน ต้นทุน ของสินค้าประกอบไปด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ เช่น ผลไม้ น้ำตาล เกลือ และบรรจุภัณฑ์ ในส่วนของ ต้นทุนอื่น ๆ เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างเงินเดือน และค่าขนส่ง เป็นต้น

10.5 ความรู้ และแหล่งความรู้

10.5.1 ความรู้

ชนัดท์ ศรีวิเศษ (2558, น.90) ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวในรูปแบบนา แปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.5) มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนจิรวุฒ มงคล (2557, น.38) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัด สกลนคร พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.2) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการ ทำ การเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

10.5.2 แหล่งความรู้

เกษศรีน รอดศรี (2560, น.99) พบว่า เกษตรกรมีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยมีการรับรู้จากสื่อบุคคลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.88) รองลงมา คือ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.68) สื่อกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.60) สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 2.53) และสื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.36) ส่วนจิรวุฒ มงคล (2557, น.38) พบว่า เกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.32) รองลงมา คือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.45) สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.85) และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 2.43)

10.6 การมีส่วนร่วม

วรชมาศ แสงประทุม (2560, น.52) พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.42) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.34) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ค่าเฉลี่ย 3.32) และมีส่วนร่วมในการร่วมติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.31) ส่วนสุพรรณิ กันขัต (2560, น.72) พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.88) และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.86)

10.7 การจัดการห่วงโซ่อุปทาน

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.90) พบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ 1) การบริหารจัดการต้นน้ำกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีการดำเนินการลดต้นทุนการผลิต โดยการลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์การลดการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทน การพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และข้าวอินทรีย์ การบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การสร้างองค์ความรู้โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทำแปลงสาธิต ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อแปลงใหญ่จาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งโดยได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการผลิตข้าว การปลูกผักสวนครัวตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่โดยการนำเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงาน 2) การบริหารจัดการกลางน้ำกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีการดำเนินการ คือ มีโรงสีชุมชนสามารถผลิตข้าวสารและข้าวกล้อง สามารถแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่เป็นข้าวตู มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์เป็นของตัวเองโดยการจัดทำสลากสินค้า “ข้าว

หอมแม่ลา” มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น บรรจุตามน้ำหนักที่ลูกค้าต้องการ เช่น ถุงละ 0.5 กิโลกรัม, ถุงละ 1 กิโลกรัม และถุงละ 5 กิโลกรัม 3) การบริหารจัดการปลายทางน้ำกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับขามีการดำเนินการ ดังนี้คือ มีการเชื่อมโยงตลาด การทำข้อตกลงการซื้อขายเปลือก (MOU) กับโรงสีตั้งเขียงสะ มีการตกลงการซื้อขายข้าวสารกับบริษัทอาร์รี่มาร์เก็ตติ้ง และโรงพยาบาลอินทร์บุรี มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หน้าร้านที่ เจเจมอลล์ เขตจตุจักร กทม. มีการออกนิตยสาร/งานแสดงสินค้า เพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้า ผ่านระบบ e-commerce โดยเปิดเพจทางเฟสบุ๊คภายใต้ชื่อ “วิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตข้าวอินทรีย์ ลำแม่ลา”

10.8 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่

10.8.1 ปัญหา

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.91) พบว่า กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับขามีปัญหาด้านการผลิต สมาชิกมีการเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่หลากหลายซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการและปัญหาน้ำท่วมทุกปี เป็นระยะเวลา 4-5 เดือน ด้านการตลาด สมาชิกยังไม่นิยมปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 เนื่องจากได้ผลผลิตน้อย แต่เป็นพันธุ์ที่สามารถแปรรูปและจำหน่ายได้ราคาสูงกว่าพันธุ์อื่น ๆ เป็นพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการ มีตลาดรองรับที่แน่นอน ด้านการบริหารกลุ่ม สมาชิกขาดการประชุมที่ต่อเนื่องทำให้การรับข่าวสารไม่ดีพอจนอาจเกิดการเข้าใจผิดได้ สมาชิกยังขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่ม แม้ว่ากลุ่มจะให้ราคาดีกว่า แต่เชื่อมั่นในโรงสีมากกว่า

ปณิตา ฮวบเจริญ (2562, น.96) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกร (1) การถ่ายทอดความรู้เกษตรกรมีปัญหาระดับมากที่สุด ในเรื่องขาดความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเพิ่มผลผลิตและไม่นำไปปฏิบัติ (2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีปัญหาระดับมาก ด้านหน่วยงานไม่สนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ยเคมี ชีวภัณฑ์ ทำให้ขาดการพัฒนาการสนับสนุนปัจจัยการผลิตสำหรับแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พันธุ์ดีและเป้าหมายแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ของกลุ่ม และเครื่องมือเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่กลุ่มได้รับไม่เหมาะสมกับการใช้งานและมีจำนวนน้อย เช่น มีขนาดใหญ่ น้ำหนักมาก (3) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในด้านขาดการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น เครื่องสำอาง ยารักษาโรค และผลผลิตข้าวทั่วไปและข้าวที่ได้รับมาตรฐาน GAP, มาตรฐานเกษตรอินทรีย์, ระบบรับรองมาตรฐานแบบมีส่วนร่วม (PGS) มีราคาไม่ต่างกัน (4) การเชื่อมโยงด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในเรื่องพื้นที่แปลงใหญ่ไม่มีจุดรวบรวมผลผลิต ข้าวและตากลดความชื้น ทำให้เกษตรกร

ขายได้ราคาต่ำ เกษตรกรไม่สามารถพัฒนาช่องทางการตลาดได้เอง เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่ายในการขนส่งและขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ต่างคนต่างขาย บทบาทด้านการบริหารจัดการด้านการเชื่อมโยงตลาดของผู้จัดการพื้นที่มีน้อย

10.8.2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

เยาวชนลักษณะ วิริยะ (2560, น.93) พบว่า จุดแข็งของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ คือ 1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ปลูกถั่วเหลืองในระบบแปลงใหญ่ส่วนใหญ่มีพื้นฐานในด้านการปลูกถั่วเหลืองอยู่แล้ว 2) มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อรองรับการดำเนินงานในระบบแปลงใหญ่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เกษตรกรส่วนใหญ่รู้จักกันง่ายต่อการรวมกลุ่มเข้าไปส่งเสริม 4) เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในพื้นที่ จุดอ่อนของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ คือ 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย พื้นที่อยู่ไกลกัน และเกษตรกรมีอายุค่อนข้างมาก ทำให้ยากต่อการเข้าไปส่งเสริมและการบริหารจัดการ 2) เกษตรกรไม่สามารถผลิตถั่วเหลืองได้ตามมาตรฐาน แม้ว่าจะมีการทำ MOU ร่วมกับภาคเอกชน แต่ว่าเกษตรกรบางส่วนยังมีจุดอ่อนด้านองค์ความรู้ในเชิงวิชาการ ไม่สามารถที่จะผลิตถั่วเหลืองให้ได้คุณภาพตามที่บริษัทกำหนด 3) เกษตรกรบางส่วนยังมีปัญหาในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความล่าช้า 4) เกษตรกรขาดความรู้ด้านวิชาการ โอกาสของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ คือ ความต้องการถั่วเหลืองมีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรมีช่องทางในการผลิตได้จากการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ 2) หน่วยงานหลักที่ดูแลในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกรได้ดียิ่งขึ้น 3) มีหน่วยงานหลักดูแลในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรที่ชัดเจน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร และมีหน่วยงานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนข้อมูลสำหรับการดำเนินโครงการ 4) มีร่วมมือกันในทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการ มีการทำ MOU ปลูกถั่วเหลืองล่วงหน้ากับภาคเอกชน 5) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้เกษตรกรรับรู้ข้อมูลได้รวดเร็วยิ่งขึ้น อุปสรรคของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเหลืองที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่ คือ 1) ประชากรในภาคเกษตรกำลังเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ส่งผลให้การเข้าไปส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เป็นไปได้ยาก 2) ความผันผวนทางการเมือง ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายเกษตรแปลงใหญ่โดยตรง 3) ปัญหาความผันผวนของสภาพอากาศ รวมไปถึงปัญหาด้านการจัดการน้ำส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ทำให้ไม่สามารถปลูกถั่วเหลืองได้ในปริมาณตามที่คาดการณ์ไว้ 4) เกษตรกรได้รับการประชาสัมพันธ์น้อย เพราะเวลาในการประชาสัมพันธ์ตรงกับเวลาการประกอบอาชีพ

10.8.3 ข้อเสนอแนะ

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.91) พบว่า รัฐควรมีการเชื่อมโยงตลาดทั่วไปกับข้าวคุณภาพ GAP ให้ได้อย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ส่วนราชการ สถานประกอบการ โรงพยาบาล เปลี่ยนมาใช้ข้าวจากการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรโดยตรง ด้านการบริหารกลุ่มสมาชิกควรมีการติดตามผลการดำเนินการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดการประชุม สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ด้านตลาด

โสภาวรรณ ลักษณะ (2556, น.132) ศึกษาการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการให้เกษตรกรเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการได้รับการถ่ายทอด เน้นรูปแบบการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ด้านทฤษฎี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการยอมรับได้ของ เกษตรกรเป็นหลัก

ปณิศา ฮวบเจริญ (2562, น.96) พบว่า (1) การถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรเสนอแนะมากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการถ่ายทอดความรู้งานวิจัยและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมมากที่สุด คือ สนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร ที่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีขนาดเล็ก เคลื่อนย้ายได้สะดวกและควรพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่และสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม (3) การยกระดับมาตรฐานสินค้า เกษตรกรเสนอแนะมากที่สุด คือ ผลักดันให้เกิดตลาดข้าวคุณภาพ โดยการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการด้านราคาเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรในการขอรับรองมาตรฐานสินค้า และส่งเสริมให้มีการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มรายได้แก่กลุ่ม เช่น ขนม เครื่องสำอาง ยารักษาโรค (4) การเชื่อมโยงด้านการตลาด เกษตรกรเสนอแนะ มากที่สุด คือ ให้มีการเชื่อมโยงการผลิตข้าวกับผู้ประกอบการในพื้นที่ในด้านการใช้พันธุ์ข้าวที่ผู้ประกอบการต้องการ และราคารับซื้อที่เกษตรกรสามารถต่อรองได้ และทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้ซื้อเพื่อสร้างความมั่นใจในการเข้าร่วมโครงการ (5) การบริหารจัดการกลุ่ม เกษตรกรเสนอแนะมากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่ม สมาชิกมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และขับเคลื่อนกลุ่มที่มีอยู่ให้มีกิจกรรมต่อเนื่องและเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

10.8.4 แนวทางในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่

ชนนิภา ทองรอด (2560, น.91) พบว่า แนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา คือ 1) ด้านการผลิต กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยามีระบบการจัดการน้ำที่ดี สามารถจัดการระบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเทคโนโลยีการลดต้นทุนอื่น ๆ ตามที่ภาครัฐแนะนำเช่น เครื่องโรยข้าว การปรับระดับพื้นที่ด้วยเลเซอร์ ช่วยให้สมาชิกลดต้นทุนการผลิตได้ มีการวางแผนการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด สามารถรวมกลุ่มกัน

ข้อปัจจัยการผลิต มีอำนาจต่อรองตลาด 2) ด้านการตลาด กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยาสามารถขอ การรับรองการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) แบบกลุ่มได้ เพิ่มความ เข้มแข็งให้กับกลุ่มและสามารถนำพาสมาชิกทั้งหมดไปสู่เป้าหมายการผลิตข้าวปลอดภัย และความ เข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน สามารถสร้างเครือข่ายด้านการตลาดได้ดี 3) ด้านการพัฒนา กลุ่ม คณะกรรมการของกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยาต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างศูนย์ข้าวชุมชน นาแปลงใหญ่ที่อื่น ๆ และผู้ประกอบการเข้าด้วยกันมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการผลิต และการตลาดให้แก่สมาชิกมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิต การเลือกใช้พันธุ์ข้าว ที่ต้านทานโรค แมลงศัตรูพืช แนะนำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงต้นทุนการผลิต ด้วยการจัดทำบัญชี คร่าวเรือน ภาครัฐให้การฝึกอบรมการบริหารจัดการด้านการตลาดการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และความ หลากหลายทางผลิตภัณฑ์ เป็นโอกาสให้ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพ ให้แก่สมาชิกกลุ่ม

เขาวัดถรณ์ วิริยะ (2560, น.106) พบว่า แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการปลูก ถั่วเหลือง คือ 1) กลยุทธ์ “เชิงรุก” ได้แก่ ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเพื่อเป็นการเปิด ช่องทางการกระจายสินค้าโดยใช้ถั่วเหลืองที่ผลิตจากเกษตรกรที่ร่วม โครงการแปลงใหญ่ส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตถั่วเหลืองให้กับ เกษตรกร พัฒนาโครงสร้างระบบสารสนเทศให้มีความเชื่อมโยงกันระหว่างข้อมูลของหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการเกษตรแปลงใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่าง สะดวก และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ 2) กลยุทธ์ “เชิงแก้ ไข” ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยมีการผลิตถั่วเหลืองที่มีศักยภาพเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและสร้าง รายได้ให้กับเกษตรกร เพื่อนำไปชำระหนี้สินที่มีอยู่ ให้ความรู้ความเข้าใจที่มากขึ้นกับหน่วยงานที่ ดูแลโครงการแปลงใหญ่ รวมไปถึงการให้ความรู้ทางด้านการตลาดเพื่อถ่ายทอดไปยังเกษตรกร เพื่อให้สามารถต่อยอดการผลิตได้ วางแผนการดำเนินการที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้กับ เกษตรกรให้สามารถผลิตถั่วเหลืองให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งในด้าน นโยบายและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการส่งเสริม นโยบายเกษตร แปลงใหญ่ให้แก่เกษตรกรให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโครงการแก่เกษตรกรก่อนการดำเนินโครงการ 3) กลยุทธ์ “ป้องกัน” ส่งเสริมการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อเตรียมพร้อมต่อความ ผันผวนของสภาพอากาศ ส่งเสริมการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีของเกษตรกรผู้สูงอายุเพื่อให้ สามารถทำการผลิตถั่วเหลืองได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องใช้แรงงานมาก 4) กลยุทธ์ “เชิงรับ” สร้างความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสร้างความร่วมมือแก่ทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนิน นโยบายเกษตรแปลงใหญ่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี

สารสนเทศทางการเกษตรและพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรรุ่นใหม่ให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานทั่วไปส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การดำรงตำแหน่งทางสังคม จำนวนแรงงาน ในการทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รายได้ครัวเรือนต่อปี การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการธุรกิจของกลุ่ม รวมถึงความรู้และ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กลุ่ม การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ตลอดจนปัญหา สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ ล้วนมีผลต่อแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม แปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลา ทั้งสิ้น ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้จะนำไปเป็นแนวทาง ในการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มแปลงใหญ่ ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาแบบผสม ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ปี 2563 จำนวนทั้งหมด 68 ราย เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

1.2 คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 7 คน ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง

1.3 คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ดำเนินการจัดเวทีชุมชน ประเด็นการจัดการธุรกิจของกลุ่ม และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการจัดเวทีชุมชน ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือฉบับร่าง เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อคำถาม กำหนดวิธีการตรวจคะแนนและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อคำถาม

2.1.3 นำเครื่องมือวิจัยฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาว่ามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูลหรือไม่ ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิก ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การดำรงตำแหน่งทางสังคม จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประสบการณ์การเลี้ยงผึ้งโพรง จำนวนผึ้งที่เลี้ยง จำนวนปริมาณน้ำผึ้งที่ได้ในปีที่ผ่านมา รายได้จากการเลี้ยงผึ้งโพรง รายได้รวม รายจ่ายรวม และแหล่งเงินทุน โดยมีลักษณะเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกและเติมข้อความในช่องว่าง

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ประกอบด้วยคำถามด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการควบคุม ลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

1) ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร ซึ่งรูปแบบของคำถามในแบบสัมภาษณ์จะเป็นคำถามแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ เพื่อวัดความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก 1 คะแนน

ตอบผิด 0 คะแนน

2) แหล่งความรู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรถึงระดับการรับรู้ จากสื่อความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ เป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

3) ความคิดเห็นต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิกเกี่ยวกับ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การตลาด การจัดการเงินทุนของกลุ่ม กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม และการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการลงทุน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน และการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

1) ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงประกอบด้วยประเด็นปัญหา ได้แก่ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การผลิต การตลาด และการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

2) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่ม ประกอบด้วยคำถามด้านต่าง ๆ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ลักษณะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงประกอบด้วยคำถามด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม การให้ความรู้และการพัฒนาสมาชิก การผลิต การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

2.2.2 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ

- 1) การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
- 2) สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
- 3) การจัดการโซ่อุปทานกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2.2.3 ประเด็นการจัดเวทีชุมชน ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ

- 1) การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา
- 2) แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผึ่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

2.3 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา หลังจากที่ผู้วิจัย ตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างด้วยตนเอง แล้วนำมาเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน พิจารณาว่าข้อคำถามวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา หลังจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาได้ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ผู้วิจัยนำข้อเสนอ ไปปรับปรุง แก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) มีผู้ให้ความหมาย ดังนี้

ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค (2557, น. 42-43) ให้ความหมาย การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) ดังนี้

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน หรืออย่างน้อย 3 คน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การตรวจสอบความตรงของเนื้อหานั้น ผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบด้วยการเปรียบเทียบข้อคำถามกับเนื้อหาที่จะวัด โดยที่ผู้วิจัยจัดทำแบบฟอร์มให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถามแต่ละข้อ โดยกำหนดคะแนนผลการพิจารณา ดังนี้

+1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
0 คะแนน	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
-1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว ก็นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาหาค่าเฉลี่ยที่เรียกว่า การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวัด

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคนในแต่ละข้อคำถาม (คิดเครื่องหมายด้วย)

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ 3 คน

การพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามเนื้อหาหรือไม่นั้น ให้ใช้เกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์ 1. ค่า IOC มีค่า 0.50 - 1.00 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้

2. ค่า IOC มีค่าต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไป

ตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้น นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{136.7}{140} = 0.98$$

สรุปผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องความตรง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ผ่าน เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ซึ่งมีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้น วัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้น ใช้ได้

2.3.2 การทดสอบความเที่ยง (Reliability) หลังจากแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำแบบสัมภาษณ์ ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha coefficient)

บุญชม ศรีสะอาด (2535, น. 107) อธิบายว่า การหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

โดยที่

α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเที่ยง

K หมายถึง จำนวนข้อคำถาม

$\sum Si^2$ หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อคำถาม

St^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

สำหรับเกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.80 จึงจะถือว่าเครื่องมือวิจัยนั้น มีผลการวัดที่มีความเที่ยง และเชื่อถือได้

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสัมภาษณ์ มาหาความเที่ยงตามวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง เท่ากับ 0.936
- 2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เท่ากับ 0.944
- 3) ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม เท่ากับ 0.966
- 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกลุ่ม เท่ากับ 0.917
- 5) ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม เท่ากับ 0.943
- 6) สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง เท่ากับ 0.881

สรุปผลการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มีค่าสูงกว่า 0.80 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีความเที่ยงได้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 จัดทำแผนปฏิบัติงาน การออกเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง จำนวน 68 ราย

3.2 จัดเตรียมแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการจัดเวทีชุมชน อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการจัดเวทีชุมชน

3.3 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอสะเตาะ และประธานกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงทุกคน การสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการทั้งหมด 7 คน และการจัดเวทีชุมชน คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิก จำนวน 10 คน

3.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการจัดเวทีชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล และจัดเก็บตารางข้อมูล เพื่อประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังต่อไปนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ไปวิเคราะห์ และแปลผล ดังนี้

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ในการอธิบายข้อมูล สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ข้อมูลการบริหารจัดการกลุ่ม ความรู้ แหล่งความรู้ และความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก

2) ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็น มีการให้คะแนนตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) โดยระดับคะแนน 1 (น้อยที่สุด) ถึงระดับคะแนน 5 (มากที่สุด) จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ย และทำการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง การบริหารจัดการ/แห่งความรู้/ความคิดเห็น/การมีส่วนร่วม/ปัญหา/จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง การบริหารจัดการ/แห่งความรู้/ความคิดเห็น/การมีส่วนร่วม/ปัญหา/จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง การบริหารจัดการ/แห่งความรู้/ความคิดเห็น/การมีส่วนร่วม/ปัญหา/จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง การบริหารจัดการ/แห่งความรู้/ความคิดเห็น/การมีส่วนร่วม/ปัญหา/จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง การบริหารจัดการ/แห่งความรู้/ความคิดเห็น/การมีส่วนร่วม/ปัญหา/จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคระดับมากที่สุด

3) แบบทดสอบความรู้ ข้อมูลจากการตอบแบบทดสอบ จำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การจัดอันดับ ตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนน	1 – 3	หมายถึง	มีความรู้ระดับน้อยที่สุด
คะแนน	4 – 6	หมายถึง	มีความรู้ระดับน้อย
คะแนน	7 – 9	หมายถึง	มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนน 10 – 12 หมายถึง มีความรู้ระดับมาก

คะแนน 13 – 15 หมายถึง มีความรู้ระดับมากที่สุด

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจำแนก และจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดการโซ่อุปทาน

4.3 การจัดเวทีชุมชน วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจำแนก และจัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์การจัดการธุรกิจของกลุ่ม และ TOWS Matrix

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่
ฝิ่งโพรง อำเภอสระเคา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 6 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่ง
โพรง

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรง

ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความ
คิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรงของสมาชิก

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรงของสมาชิก

ตอนที่ 5 การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรง

ตอนที่ 6 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และ
แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรง
โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลง
ใหญ่ฝิ่งโพรง

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับ
การศึกษา และอาชีพ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

N = 68

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	36	52.9
หญิง	32	47.1
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 41	3	4.4
41-50	12	17.6
51-60	24	35.3
61-70	24	35.3
มากกว่า 70	5	7.4
ต่ำสุด = 33 ปี	สูงสุด = 74 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 57.91 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.871	
3. ศาสนา		
พุทธ	59	86.8
อิสลาม	9	13.2
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2.9
ประถมศึกษา	27	39.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	9	13.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	19.1
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	4	5.9
ปริญญาตรี	12	17.7
อื่น ๆ (ปริญญาโท)	1	1.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 68

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงข้อเดียว)		
เกษตรกร	65	95.6
อื่น ๆ (ข้าราชการบำนาญ)	3	4.4
อาชีพรอง		
ไม่มี	43	63.2
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	25	36.8
เกษตรกร	3	4.4
รับจ้างทั่วไป	7	10.3
ประกอบธุรกิจการค้า	6	8.8
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	9	13.3

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลการศึกษาแสดงสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง ดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงร้อยละ 52.9 เป็นเพศชาย ร้อยละ 47.1 เป็นเพศหญิง ตามลำดับ

อายุ พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงร้อยละ 35.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี และอายุระหว่าง 61-70 ปี รองลงมาร้อยละ 17.6 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 7.4 มีอายุมากกว่า 70 ปี และร้อยละ 4.4 มีอายุน้อยกว่า 41 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 57.91 ปี

ศาสนา พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงร้อยละ 86.8 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 13.2 นับถือศาสนาอิสลาม ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงร้อยละ 39.7 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 19.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17.7 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 13.2 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 5.9 มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ร้อยละ 2.9 ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 1.5 มีระดับการศึกษา อื่น ๆ

อาชีพหลัก พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 95.6 มีอาชีพเกษตรกร และร้อยละ 4.4 มีอาชีพอื่น ๆ

อาชีพรอง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 63.2 ไม่มีอาชีพรอง และร้อยละ 36.8 มีอาชีพรอง และเมื่อพิจารณาจากสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงที่มีอาชีพรอง พบว่า ร้อยละ 13.3 มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 10.3 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 8.8 มีอาชีพประกอบธุรกิจการค้า และร้อยละ 4.4 มีอาชีพเกษตรกร

1.2 สภาพทางสังคมของสมาชิก

จากการศึกษาสภาพทางสังคมของสมาชิก ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการดำรงตำแหน่งทางสังคม ปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 4.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

N = 68		
สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่า 3	14	20.6
3-4	31	45.6
5-6	15	22.0
มากกว่า 6	8	11.8
ต่ำสุด = 1 คน	สูงสุด = 11 คน	
ค่าเฉลี่ย = 4.04 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.874	
2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	7	10.3
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	61	89.7
กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพเกษตรกร	31	45.6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	7	10.3
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	38	55.9
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	18	26.5
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	17	25.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
ไม่เป็น	30	44.1
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	38	55.9
ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น	16	23.5
เกษตรกรต้นแบบ	3	4.4
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	8	11.8
ผู้นำกลุ่ม	11	16.2
ปราชญ์ชาวบ้าน	7	10.3
อื่น ๆ (อสม.)	5	7.4

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผลการศึกษาแสดงสภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรง ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรงร้อยละ 45.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 22.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 20.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน น้อยกว่า 3 คน และร้อยละ 11.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 6 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรง ร้อยละ 10.3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม และร้อยละ 89.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม และเมื่อพิจารณาจากสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรงที่เป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ร้อยละ 55.9 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 45.6 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 26.5 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 25.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และร้อยละ 10.3 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรง ร้อยละ 44.1 ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 55.9 มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม และเมื่อพิจารณาจากสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรงที่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า ร้อยละ 23.5 ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น ร้อยละ 16.2 ดำรงตำแหน่งผู้นำกลุ่ม ร้อยละ 11.8 ดำรงตำแหน่งอาสาสมัคร

เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 10.3 ดำรงตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน ร้อยละ 7.4 ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ และร้อยละ 4.4 ดำรงตำแหน่งเกษตรกรต้นแบบ

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก ได้แก่ จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ประสิทธิภาพการเลี้ยงฝั่้งโพรง จำนวนล้งฝั่้ง จำนวนปริมาณน้ำฝั่้งที่ได้ในปีที่ผ่านมา รายได้จากการเลี้ยงฝั่้ง รายได้รวม รายจ่ายรวม และแหล่งเงินทุน ปราชญ์ผลดังนี้ ตารางที่ 4.3 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก

N = 68		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร (คน)		
1.1 แรงงานในครัวเรือน		
1	18	26.5
2	32	47.0
3	10	14.7
4	4	5.9
มากกว่า 4	4	5.9
ต่ำสุด = 1 คน	สูงสุด = 6 คน	
ค่าเฉลี่ย = 2.19 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.115	
1.2 แรงงานจ้าง		
ไม่มีแรงงานจ้าง	58	85.3
มีแรงงานจ้าง	10	14.7
1	5	7.4
2	2	2.9
3	2	2.9
4	1	1.5
ต่ำสุด = 1 คน	สูงสุด = 4 คน	
ค่าเฉลี่ย = 1.90 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.783	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 68

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เป็นของตนเองทั้งหมด	68	100
3. พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ฝั่ง โพรง (ไร่)		
น้อยกว่า 6	44	64.7
6 - 10	12	17.7
11 - 15	3	4.4
16 - 20	2	2.9
มากกว่า 20	7	10.3
ต่ำสุด = 0.5 ไร่	สูงสุด = 70 ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 8.23 ไร่	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.638	
4. ประสบการณ์การเลี้ยงฝั่งโพรง (ปี)		
น้อยกว่า 3 ปี	25	36.8
3 - 4	33	48.5
5 - 6	8	11.8
มากกว่า 6 ปี	2	2.9
ต่ำสุด = 1 ปี	สูงสุด = 15 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 3.21 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.011	
5. จำนวนลี้ยงฝั่ง (ล้ง)		
น้อยกว่า 11	30	44.1
11 - 20	21	30.9
21 - 30	6	8.8
31 - 40	4	5.9
มากกว่า 40	7	10.3
ต่ำสุด = 1 ล้ง	สูงสุด = 80 ล้ง	
ค่าเฉลี่ย = 18.22 ล้ง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 17.385	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 68

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. จำนวนปริมาณน้ำฝนที่ได้ในปีที่ผ่านมา (ขวด)		
น้อยกว่า 6	39	57.3
6 - 10	8	11.8
11 - 15	11	16.2
มากกว่า 15	10	14.7
ต่ำสุด = 1 ขวด	สูงสุด = 50 ขวด	
ค่าเฉลี่ย = 8.60 ขวด	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.106	
7. รายได้จากการเลี้ยงผึ้ง (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 4,001	41	60.3
4,001 - 5,000	3	4.4
5,001 - 6,000	3	4.4
6,001 - 7,000	2	2.9
มากกว่า 7,000	19	28.0
ต่ำสุด = 600 บาท/ปี	สูงสุด = 30,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย = 5,161.76 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,463.489	
8. รายได้รวม (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 80,001	2	2.9
80,001 - 160,000	49	72.1
160,001 - 240,000	12	17.6
มากกว่า 240,000	5	7.4
ต่ำสุด = 80,000 บาท/ปี	สูงสุด = 300,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย = 141,110.29 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 49,656.826	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

N = 68

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. รายจ่ายรวม (บาท/ปี)		
น้อยกว่า 80,001	19	27.9
80,001 – 160,000	41	60.3
มากกว่า 160,000	8	11.8
ต่ำสุด = 68,000 บาท/ปี	สูงสุด = 215,000 บาท/ปี	
ค่าเฉลี่ย = 112,661.76 บาท/ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 37,502.004	
10. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	56	82.4
กลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์	10	14.7
กองทุนหมู่บ้าน	9	13.2
ธนาคารพาณิชย์ เช่น กสิกร, กรุงไทย	1	1.5
ช.ก.ส.	13	19.1
กู้ยืมญาติ	1	1.5

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการศึกษาแสดงสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่
ฝั่งโพรง ดังนี้

จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

แรงงานในครัวเรือน พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 47.0 มีแรงงานใน
ครัวเรือน 2 คน มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 26.5 มีแรงงานในครัวเรือน 1 คน ร้อยละ 14.7 มีแรงงานใน
ครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 5.9 มีแรงงานในครัวเรือน 4 คนและมากกว่า 4 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือน
เฉลี่ย 2.19 คน

แรงงานจ้าง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 85.3 ไม่มีแรงงานจ้าง และมี
เพียงร้อยละ 14.7 ที่มีแรงงานจ้าง และเมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานจ้าง พบว่า ร้อยละ 7.4 มีแรงงานจ้าง 1
คน รองลงมาร้อยละ 2.9 มีแรงงานจ้าง 2 และ 3 คน และร้อยละ 1.5 มีแรงงานจ้าง 4 คน โดยมีแรงงานจ้าง
เฉลี่ย 1.90 คน

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 100.0 มีที่ดินเป็น
ของตนเองทั้งหมด

พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 64.7 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรงน้อยกว่า 6 ไร่ มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 17.7 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรง 6-10 ไร่ ร้อยละ 10.3 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรงมากกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 4.4 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรง 11-15 ไร่ และร้อยละ 2.9 มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ผึ่งโพรง 16-20 ไร่ โดยมีพื้นที่เข้าร่วมโครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่ผึ่งโพรงเฉลี่ย 8.23 ไร่

ประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 48.5 มีประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรง 3-4 ปี มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 36.8 มีประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรงน้อยกว่า 3 ปี ร้อยละ 11.8 มีประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรง 5-6 ปี และร้อยละ 2.9 มีประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรง มากกว่า 6 ปี โดยมีประสบการณ์การเลี้ยงผึ่งโพรงเฉลี่ย 3.21 ปี

จำนวนคอกที่เลี้ยง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 44.1 มีจำนวนคอกน้อยกว่า 11 คอก มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 30.9 มีจำนวนคอก 11-20 คอก ร้อยละ 10.3 มีจำนวนคอกมากกว่า 40 คอก ร้อยละ 8.8 มีจำนวนคอก 21-30 คอก และร้อยละ 5.9 มีจำนวนคอก 31-40 คอก โดยมีจำนวนคอกเฉลี่ย 18.22 คอก

จำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมา พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 57.3 มีจำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมาน้อยกว่า 6 ขวด มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 16.2 มีจำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมา 11-15 ขวด ร้อยละ 14.7 มีจำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมา มากกว่า 15 ขวด และร้อยละ 11.8 มีจำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมา 6-10 ขวด โดยมีจำนวนปริมาณน้ำคอกที่ได้ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 8.60 ขวด

รายได้จากการเลี้ยงผึ่งโพรง พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 60.3 มีรายได้จากการเลี้ยงผึ่งน้อยกว่า 4,001 บาท/ปี มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 28.0 มีรายได้จากการเลี้ยงผึ่งมากกว่า 7,000 บาท/ปี ร้อยละ 4.4 มีรายได้จากการเลี้ยงผึ่ง 4,001-5,000 บาท/ปี และ 5,001-6,000 บาท/ปี และร้อยละ 2.9 มีรายได้จากการเลี้ยงผึ่ง 6,001-7,000 บาท/ปี โดยมีรายได้จากการเลี้ยงผึ่งเฉลี่ย 5,161.76 บาท/ปี

รายได้รวม พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 72.1 มีรายได้รวม 80,001 – 160,000 บาท/ปี มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 17.6 มีรายได้รวม 160,001 – 240,000 บาท/ปี ร้อยละ 7.4 มีรายได้รวมมากกว่า 240,000 บาท/ปี และร้อยละ 2.9 มีรายได้รวมน้อยกว่า 80,001 บาท/ปี โดยมีรายได้รวมเฉลี่ย 141,110.29 บาท/ปี

รายจ่ายรวม พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรงร้อยละ 60.3 มีรายจ่ายรวม 80,001 – 160,000 บาท/ปี มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 27.9 มีรายจ่ายน้อยกว่า 80,001 บาท/ปี และร้อยละ 11.8 มีรายจ่ายมากกว่า 160,000 บาท/ปี โดยมีรายจ่ายรวมเฉลี่ย 112,661.76 บาท/ปี

แหล่งเงินทุน พบว่า สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงร้อยละ 82.4 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง มากที่สุด รองลงมาร้อยละ 19.1 มีแหล่งเงินทุน ธ.ก.ส. ร้อยละ 14.7 มีแหล่งเงินทุนกลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์ ร้อยละ 13.2 มีแหล่งเงินทุนกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 1.5 มีแหล่งเงินทุนเท่ากันคือธนาคารพาณิชย์ เช่น กสิกร, กรุงไทย และกั๊ยมญาติ

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

2.1 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

การศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตารางที่ 4.4 และสรุปดังตารางที่ 4.5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

N = 68

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. การวางแผน						3.58	มาก	2
						(0.906)		
1.1 มีการวางแผนนโยบายของโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาการรวมกลุ่ม	2	-	20	33	13	3.81	มาก	2
	(2.9)		(29.4)	(48.5)	(19.1)	(0.851)		
1.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ โดยระดมความคิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่ม	2	7	24	27	8	3.47	มาก	3
	(2.9)	(10.3)	(35.3)	(39.7)	(11.8)	(0.938)		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 68

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1.3 มีกระบวนการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม	3 (4.4)	8 (11.8)	22 (32.4)	30 (44.1)	5 (7.4)	3.38 (0.947)	ปานกลาง	5
1.4 มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม	2 (2.9)	12 (17.6)	18 (26.5)	28 (41.2)	8 (11.8)	3.41 (1.011)	มาก	4
1.5 มีการสื่อสารให้กับสมาชิกที่รับผิดชอบปฏิบัติตามแผน	1 (1.5)	-	21 (30.9)	33 (48.5)	13 (19.1)	3.84 (0.784)	มาก	1
2. การจัดโครงสร้างองค์กร						3.49 (0.861)	มาก	4
2.1 มีการจัดโครงสร้างองค์กรและจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเอกสารที่เผยแพร่ให้สมาชิกได้รับทราบ	2 (2.9)	6 (8.8)	28 (41.2)	28 (41.2)	4 (5.9)	3.38 (0.847)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 68

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.2 โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับเป้าหมาย เช่น ประธาน รองประธาน เภรัญญิก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น	-	5 (7.4)	19 (27.9)	34 (50.0)	10 (14.7)	3.72 (0.808)	มาก	1
2.3 สมาชิกภายในกลุ่มแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ เช่น งานด้านบัญชี งานด้านการตลาด เป็นต้น	4 (5.9)	11 (16.2)	22 (32.4)	26 (38.2)	5 (7.4)	3.25 (1.013)	ปานกลาง	4
2.4 สมาชิกในกลุ่มสามารถร่วมตัดสินใจหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ได้	-	-	40 (58.8)	16 (23.5)	12 (17.6)	3.59 (0.777)	มาก	2
3. การจัดคนเข้าทำงาน						3.50 (0.995)	มาก	3
3.1 ประธานกลุ่มมอบหมายหน้าที่การทำงานให้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน	-	10 (14.7)	15 (22.1)	37 (54.4)	6 (8.8)	3.57 (0.852)	มาก	2
3.2 มีการจัดบุคคลเหมาะสมกับตำแหน่งงาน เช่น รองประธาน เภรัญญิกคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น	2 (2.9)	6 (8.8)	22 (32.4)	25 (36.8)	13 (19.1)	3.60 (0.995)	มาก	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 68

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3.3 มีสมาชิกที่มีทักษะความรู้ในการเลี้ยงผึ้ง	7 (10.3)	7 (10.3)	19 (27.9)	27 (39.7)	8 (11.8)	3.32 (1.139)	ปานกลาง	3
4. การอำนวยความสะดวก						3.62 (0.868)	มาก	1
4.1 มีแรงจูงใจในการทำงาน	3 (4.4)	5 (7.4)	19 (27.9)	37 (54.4)	4 (5.9)	3.50 (0.889)	มาก	3
4.2 ในการประชุมแต่ละครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น	-	3 (4.4)	20 (29.4)	31 (45.6)	14 (20.6)	3.82 (0.809)	มาก	1
4.3 ประธานกลุ่มสามารถควบคุมการบริหารงาน และวิธีการบริหารจัดการเพื่อทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น	-	2 (2.9)	20 (29.4)	36 (52.9)	10 (14.7)	3.79 (0.724)	มาก	2
4.4 มีการนำข้อเสนอแนะ หรือข้อทักท้วงไปปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่ม	5 (7.4)	9 (13.2)	16 (23.5)	33 (48.5)	5 (7.4)	3.35 (1.048)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 68

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
5. การควบคุม						3.47 (0.929)	มาก	5
5.1 มีการให้ความสำคัญกับการรายงาน และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ	5 (7.4)	10 (14.7)	11 (16.2)	38 (55.9)	4 (5.9)	3.38 (1.051)	ปานกลาง	2
5.2 กลุ่มมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	3 (4.4)	15 (22.1)	11 (16.2)	31 (45.6)	8 (11.8)	3.38 (1.093)	ปานกลาง	2
5.3 มีการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน	2 (2.9)	11 (16.2)	24 (35.3)	26 (38.2)	5 (7.4)	3.31 (0.935)	ปานกลาง	3
5.4 ผู้บริหารกลุ่มมีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการบริหารงาน	-	-	22 (32.4)	38 (55.9)	8 (11.8)	3.79 (0.636)	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.53 (0.912)	มาก	

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาแต่ละประเด็นปรากฏผล ดังนี้

1. การวางแผน พบว่า สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ มีการสื่อสารให้กับสมาชิกที่รับผิดชอบปฏิบัติตามแผน (ค่าเฉลี่ย 3.84) มีการวางแผนนโยบายของโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาการรวมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.81) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ โดยระดมความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.47) และมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.41) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ มีกระบวนการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.38)

2. การจัดโครงสร้างองค์กร พบว่า สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ด้านการจัดโครงสร้างองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับเป้าหมาย เช่น ประชาน รองประชาน เหน้ญญิก และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.72) และสมาชิกในกลุ่มสามารถร่วมตัดสินใจ หรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.59) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดโครงสร้างองค์กรและจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเอกสารที่เผยแพร่ให้สมาชิกได้รับทราบ (ค่าเฉลี่ย 3.38) และสมาชิกภายในกลุ่มแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ เช่น งานด้านบัญชี งานด้านการตลาด เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.25)

3. การจัดคนเข้าทำงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ด้านการจัดคนเข้าทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดบุคคลเหมาะสมกับตำแหน่งงาน เช่น รองประชาน เหน้ญญิก (ค่าเฉลี่ย 3.60) และประชานกลุ่มมอบหมายหน้าที่การทำงานให้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ มีสมาชิกที่มีทักษะความรู้ในการเลี้ยงฝั่้ง (ค่าเฉลี่ย 3.32)

4. การอำนวยการ พบว่า สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่้งโพรง ด้านการอำนวยการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ ในการประชุมแต่ละครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 3.82) ประชานกลุ่มสามารถควบคุมการบริหารงานและวิธีการบริหารจัดการ เพื่อทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.79) และมี

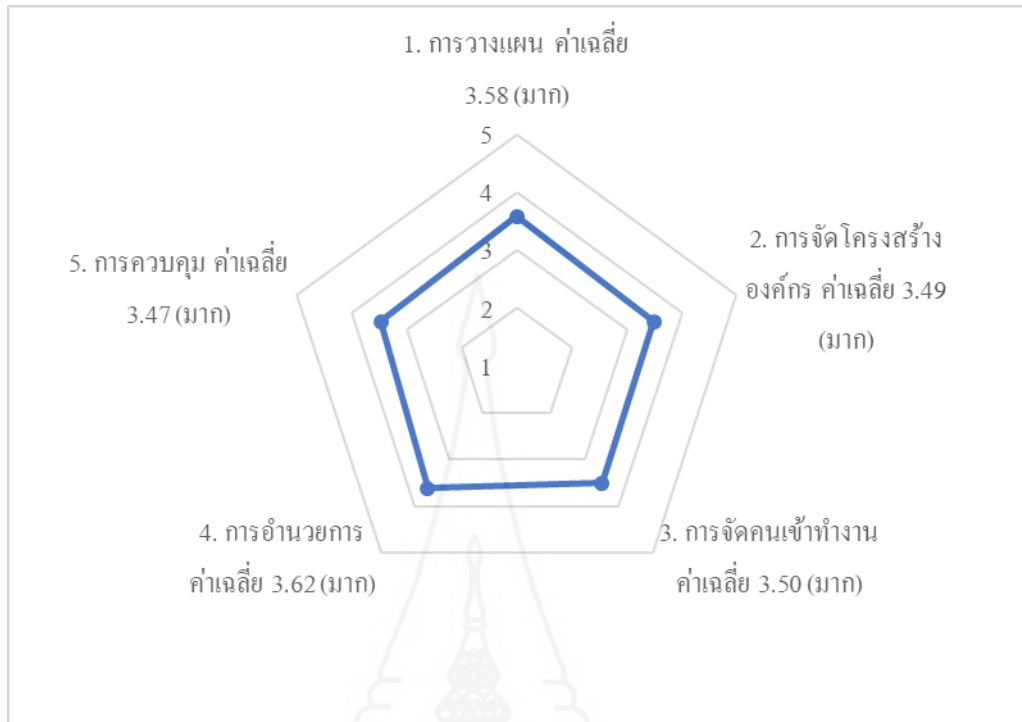
แรงจูงใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.50) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ มีการนำข้อเสนอแนะหรือข้อทักท้วงไปปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.35)

5. การควบคุม พบว่า สมาชิกกลุ่มเห็นด้วยกับการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง ด้านการควบคุม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ ผู้บริหารกลุ่มมีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย 3.79) และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ มีการให้ความสำคัญกับการรายงาน และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ กลุ่มมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.38) และมีการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.31)

ตารางที่ 4.5 สรุปการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

N = 68				
การบริหารจัดการกลุ่ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การวางแผน	3.58	0.906	มาก	2
2. การจัดโครงสร้างองค์กร	3.49	0.861	มาก	4
3. การจัดคนเข้าทำงาน	3.50	0.995	มาก	3
4. การอำนวยการ	3.62	0.868	มาก	1
5. การควบคุม	3.47	0.929	มาก	5
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.53	0.912	มาก	

จากตารางที่ 4.5 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง มีความคิดเห็นภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ การอำนวยการ (ค่าเฉลี่ย 3.62) การวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.58) การจัดคนเข้าทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.50) การจัดโครงสร้างองค์กร (ค่าเฉลี่ย 3.49) และการควบคุม (ค่าเฉลี่ย 3.47) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 สรุปการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง พบว่า กลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงมีการบริหารจัดการกลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ และการควบคุม ดังนี้

1. ด้านการวางแผน การวางแผนบริหารจัดการของกลุ่มแบ่งออกเป็น 4 แผนหลัก ๆ คือ

1.1 การผลิต

ระบบการผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของผลิตภัณฑ์ บางรายการแยกกันทำ และบางรายการมาทำรวมกัน โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อยในการทำผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เช่น สบู่ กระทียม โทนคองน้ำผึ้ง ระบบการผลิตของกลุ่ม สรุปได้ดังนี้

1) รวมผลิต รวมขาย จ่ายกำไรและปันผล กล่าวคือ สมาชิกร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ ณ ที่ทำการกลุ่มย่อย และกลุ่มรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ไปจำหน่าย สมาชิกที่มาร่วมผลิตจะไม่ได้ค่าแรงจากกลุ่มเป็นค่าตอบแทน แต่จะได้รับเฉลี่ยกำไรหลังหักต้นทุนและหักเข้ากลุ่มแล้วเป็นค่าตอบแทน

2) แยกผลิต แยกขาย กล่าวคือ สมาชิกจะผลิตน้ำผึ้งที่บ้านของตนเอง ต่างคนต่างขาย แต่จะกำหนดราคาที่ 600 บาท/ขวด (700 cc) หรือนำมาขายขาดให้กับกลุ่ม หรือบางครั้งเป็นการฝากขายเพื่อกลุ่มจะได้รวบรวมไปขายต่อ โดยกลุ่มจะหักค่าใช้จ่ายบางส่วนเข้ากลุ่ม

1.2 การตลาด การดำเนินงานด้านการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง พบว่าผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตส่วนใหญ่ ตลาดเป้าหมายหลักจะเป็นตลาดท้องถิ่น หรือบุคคลทั่วไปที่รู้จักด้านราคาการกำหนดราคาสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตนั้นจะมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาโดยประเมินจากต้นทุนคิดจากวัตถุดิบและค่าแรงงาน และบวกกำไรไม่เกินร้อยละ 10 ของต้นทุนการผลิต คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มบางส่วนยังคงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะด้านการตลาด และต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นและต้องการขยายตลาดให้เพิ่มกว้างขวางมากขึ้น และหากเป็นไปได้ในอนาคตจะวางแผนและพัฒนากลุ่มให้เป็นกลุ่มที่มีรายได้หลักจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

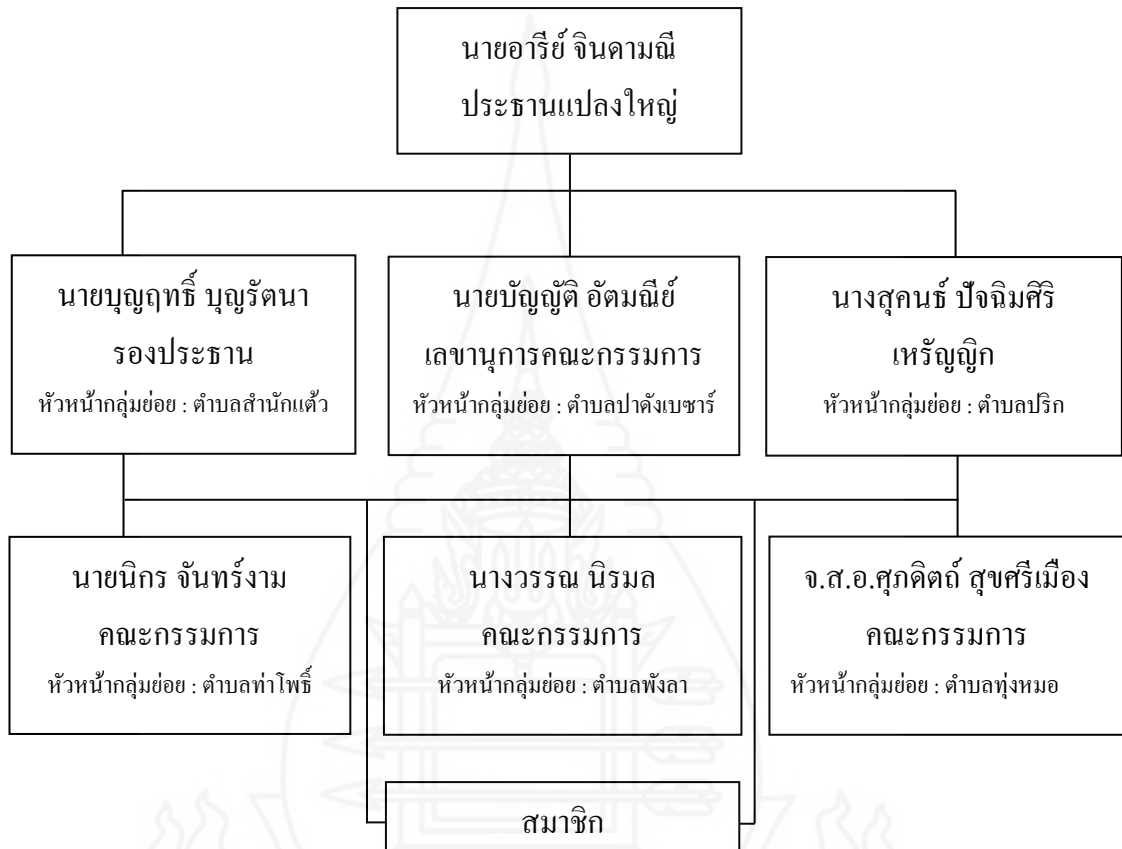
ภาพที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์สบู่อและกระเทียม โทนคองน้ำผึ้งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง
ถ่ายเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564

1.3 กองทุนหมุนเวียนและการบริหาร คณะกรรมการกองทุนหมุนเวียน เป็นคณะเดียวกันกับคณะกรรมการบริหารกลุ่ม แหล่งที่มาของเงินทุน มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก โดยกำหนดหุ้นละ 100 บาท และให้สมาชิกถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่า 2 หุ้น มีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย มีการตรวจสอบและสรุปผลการดำเนินงานของกองทุนในการประชุมกลุ่ม และมีการปันผลคืนให้สมาชิก

1.4 กิจกรรม กลุ่มได้มีการจัดแผนการร่วมกันเพื่อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ การแปรรูปผลผลิต การจัดการกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่ม โดยกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา จะมีการนัดประชุมกลุ่มเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง 2 เดือน/ครั้ง ประเด็นที่สำคัญในการประชุม คือ แจ้งผลการดำเนินงานของกลุ่มให้สมาชิกรับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามเป้าหมายของกลุ่ม เช่น ความก้าวหน้าของการผลิต การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมถึงการคาดการณ์ผลผลิต หากสมาชิกไปอบรมหรือมีความรู้ใหม่ ๆ ก็จะนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และหากมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หากมีปัญหที่ทางกลุ่มไม่สามารถแก้ไขได้ กลุ่มก็จะดำเนินการขอความช่วยเหลือหรือความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกันแบบมีส่วนร่วม การสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิกกลุ่ม โดยได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเลี้ยงฝั่ง การแปรรูปน้ำฝั่ง โดยการนำเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงาน

2. ด้านการจัดการโครงสร้างองค์กร การดำเนินงานของกลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มไว้อย่างชัดเจน โดยมีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการ จำนวน 5 ตำแหน่ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ หาร์ญญิก และคณะกรรมการ เพื่อเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม แต่ละตำแหน่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ แต่ไม่มีวาระการดำรงตำแหน่ง มีการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นตำบล โดยจะมีคณะกรรมการกลุ่มเป็นหัวหน้ากลุ่มย่อย คือ 1. ตำบลท่าโพธิ์ 2. ตำบลสำนักเต๊ว 3. ตำบลพังลา 4. ตำบลปริก 5. ตำบลปาดังเบซาร์ 6. ตำบลทุ่งหมอ มีจำนวนสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 68 คน และมีแผนผังโครงสร้างอย่างชัดเจน มีการขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา และจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มฝั่งทองอำเภอสะเตากับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหารกลุ่มที่ชัดเจน และมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ การบริหารงานกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง มีการบริหารจัดการกลุ่มโดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบผสม คือ มีการบริหารงานโดยตรงจากประธานกลุ่มไปยังคณะกรรมการ และจากคณะกรรมการไปยังสมาชิก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน กลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา มีการติดตามการดำเนินงาน โดยการจัดให้มีการประชุม 2 เดือน/ครั้ง หากมีกิจกรรมหรือเรื่องเร่งด่วนก็มีการ

ประสานงานประชุมทั้งในลักษณะกลุ่มย่อย (เฉพาะคณะกรรมการกลุ่ม หรือเฉพาะกลุ่มย่อยแต่ละตำบล) และกลุ่มใหญ่ (คณะกรรมการและสมาชิกทั้งหมด) อีกทั้งยังมีการจัดให้มีการประชุมสามัญประจำปี ปีละ 2 ครั้งอีกด้วย

ภาพที่ 4.3 โครงสร้างคณะกรรมการแปลงใหญ่ผู้ใจโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

3. ด้านการจัดคนเข้าทำงาน อาศัยการแบ่งงานตามความเหมาะสมและความถนัดในการทำงานของสมาชิก แต่ทั้งนี้ทางกลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี

4. ด้านการอำนวยความสะดวก ประธานกลุ่มเป็นคนมีวิสัยทัศน์ เข้มแข็ง เสียสละ และได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำ เป็นแกนนำของสมาชิกกลุ่มโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว สมาชิกมีความสนิทสนมกันและสามารถติดต่อกับผู้นำและสมาชิกคนอื่น ๆ มีการนัดประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจงและรับฟังข่าวสาร ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานโดยการประชุมและผ่านไลน์แอฟพลิเคชัน

5. **ด้านการควบคุม** จากการประชุมสามัญประจำปี มีวาระการรับรองร่างระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ซึ่งประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มได้ดำเนินการยกร่างระเบียบขึ้นมา เพื่อให้ที่ประชุมสามัญประจำปีได้รับทราบและรับรองร่างระเบียบดังกล่าว เนื่องจากการรวมกลุ่มจะต้องมีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุมสมาชิกกลุ่มให้ดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบที่ทางกลุ่มได้กำหนดขึ้นมาและสมาชิกทุกคนเห็นชอบ อันจะนำไปสู่ความชัดเจนในการบริหารจัดการกลุ่มที่มีเครื่องมือในการควบคุม คือ กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

2.2 การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

จากข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีชุมชน กับคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง พบว่า การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง โดยใช้ Business Model Canvas ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ กลุ่มลูกค้า คุณค่าสินค้า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า ความสัมพันธ์กับลูกค้า รายได้หลัก ทรัพยากรหลัก กิจกรรมหลัก พันธมิตร และโครงสร้างต้นทุน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.6 การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝ้ายโพรง

พันธมิตร	กิจกรรมหลัก	คุณค่าสินค้า	ความสัมพันธ์กับลูกค้า	กลุ่มลูกค้า
ล้งฝ้าย และน้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> หน่วยงานราชการ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต พ่อค้าคนกลาง สถาบันการศึกษาต่าง ๆ 	ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมการผลิตและการตลาด น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมการผลิต แปรรูป และการตลาด 	ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> ล้งฝ้ายที่ได้มาตรฐาน น้ำหนักเบา ไม่ยืด ไม่หด และไม่โคล้งบิดงอ น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> น้ำฝ้าย และผลิตภัณฑ์มีความสะอาด ไม่มีสิ่งเจือปน กระบวนการผลิตได้มาตรฐาน 	ล้งฝ้าย และน้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> การสร้างเชื่อมั่นและความไว้วางใจ และการให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้าโดยการใช้ Social Media ในการสื่อสารกับลูกค้า 	ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงฝ้าย หรือผู้ที่สนใจเลี้ยงฝ้าย น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> กลุ่มลูกค้าทั่วไป กลุ่มที่ใส่ใจเรื่องสุขภาพและความงาม
	ทรัพยากรหลัก	รวมถึงคุณประโยชน์ที่ได้รับจากน้ำฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากน้ำฝ้าย	ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า	
	ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> แรงงาน เงินทุน วัสดุและอุปกรณ์ น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> แรงงาน เงินทุน วัตถุดิบ และวัสดุและอุปกรณ์ 		ล้งฝ้าย และน้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line การออกบูธแสดงสินค้า ร้านค้าชุมชน/สหกรณ์การเกษตร 	
โครงสร้างต้นทุน			รายได้หลัก	
ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ แรงงาน สาธารณูปโภค และค่าบริหารจัดการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> ค่าวัตถุดิบ วัสดุ/อุปกรณ์ แรงงาน สาธารณูปโภค และค่าบริหารจัดการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ 			ล้งฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> รายได้จากการขายล้งฝ้าย น้ำฝ้าย <ul style="list-style-type: none"> รายได้จากการขายน้ำฝ้าย และผลิตภัณฑ์จากน้ำฝ้าย 	

1. กลุ่มลูกค้า (Customer Segments)

1.1 **ถังผึ่ง** ลูกค้าที่สร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้ง หรือผู้ที่สนใจเลี้ยงผึ้ง

1.2 **น้ำผึ้ง** กลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง มีกลุ่มลูกค้าที่สร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม คือ ลูกค้าทั่วไปที่บริโภคน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ที่มีอำนาจในการซื้อ และยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อแลกมากับคุณภาพสินค้า ต้องการความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และลูกค้าที่ใส่ใจเรื่องสุขภาพและความงาม เนื่องจากสินค้าของธุรกิจจะเน้นไปเรื่องสุขภาพ โดยใช้ น้ำผึ้งที่มีสรรพคุณพิเศษในการผลิตสินค้าแปรรูปขึ้นมา

2. **คุณค่าสินค้า (Value Propositions)** กลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง มีการเสนอคุณค่าสินค้าให้กับลูกค้าเป้าหมาย สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ

2.1 **ถังผึ่ง** สินค้าถังผึ่งได้มาตรฐาน น้ำหนักเบา ไม่ยืด ไม่หด และไม่โค้งบิดงอ

2.2 **น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง** มีความสะอาด ไม่มีสิ่งเจือปน กระบวนการผลิตได้มาตรฐาน รวมถึงคุณภาพประโยชน์ที่ได้รับจากน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

3. **ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Channels)** กลุ่มแปลงใหญ่ใช้ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าหลากหลายช่องทาง ทั้งการวางจำหน่ายที่ร้านค้าชุมชน สหกรณ์การเกษตร การออกบูธแสดงสินค้า และช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มกำไรโดยมีต้นทุนต่ำ และใช้โซเชียลมีเดียเป็นตัวกลางเพื่อสื่อสารข่าวสารและโปรโมชั่นให้กับลูกค้า เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าถึงผู้บริโภค ซึ่งธุรกิจของกลุ่มจะมีการพัฒนาช่องทางการส่งมอบ หรือช่องทางการจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพสะดวก รวดเร็วมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. **ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships)** การสร้างความสัมพันธ์ โดยการสร้างและบริหารความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์สินค้ากับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ารู้จักแบรนด์และเกิดความสัมพันธ์กับแบรนด์ของกลุ่ม ธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรงจะใช้วิธีให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้าตั้งแต่กระบวนการผลิต จนถึงการแปรรูป และการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจโดยการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารกับลูกค้าที่ติดตาม มีเป้าหมายให้ลูกค้ามีความพึงพอใจและรู้สึกดีกับแบรนด์ของกลุ่ม จนทำให้มีความต้องการกลับมาซื้อสินค้าซ้ำ รวมถึงทำให้ลูกค้าบอกต่อลูกค้ารายอื่นต่อไป อีกทั้งมีกิจกรรมและโปรโมชั่นพิเศษให้ลูกค้าได้ร่วมสนุก

5. **รายได้หลัก (Revenue Streams)** กลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง มีแหล่งที่มาของรายได้อันได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 รายได้จากการจำหน่ายถังฝึ้ง

5.1 รายได้จากการจำหน่ายน้ำฝึ้ง และสินค้าแปรรูปจากน้ำฝึ้ง เช่น สบู่ น้ำฝึ้ง กระเทียมโทนดองน้ำฝึ้ง

6. ทรัพยากรหลัก (Key Resources) ทรัพยากรหลักที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย

6.1 แรงงาน มีสมาชิกกลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความใส่ใจในกระบวนการผลิต เพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ

6.2 เงินทุน ประกอบด้วย เงินทุนของกลุ่มที่ใช้ในการดำเนินและพัฒนาธุรกิจ รวมถึงเงินทุนหมุนเวียนจากการขายสินค้า

6.3 วัสดุและอุปกรณ์ ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงฝึ้ง และการแปรรูป เช่น ถังฝึ้ง บรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

6.4 วัตถุดิบ วัตถุดิบหลักในการดำเนินธุรกิจ คือ น้ำฝึ้ง

7. กิจกรรมหลัก (Key Activities) กลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรง ได้ดำเนินกิจกรรมหลักที่ใช้ในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยการพัฒนาด้านการผลิต แปรรูป ยกระดับคุณภาพผลผลิต เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า ทำการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ช่วยให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น และต้องมีการวางแผนการจัดส่งสินค้าให้ลูกค้าโดยที่ยังคุณภาพสินค้าไว้ได้

8. พันธมิตร (Key Partners) กลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรง มีพันธมิตรหลักที่คอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินธุรกิจ ดังต่อไปนี้

8.1 ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต ที่หาวัตถุดิบในการเป็นส่วนผสมต่าง ๆ ในการผลิตน้ำฝึ้ง สบู่ และกระเทียมโทนดองน้ำฝึ้ง

8.2 พ่อค้าคนกลาง ที่เชื่อมระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงฝึ้งและผู้จำหน่าย

8.3 หน่วยงานราชการ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ฯลฯ ที่ส่งเสริมและให้การสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม

8.4 สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น กศน.

9. โครงสร้างต้นทุน (Cost Structure) กลุ่มแปลงใหญ่ฝึ้งโพรงสามารถจำแนกโครงสร้างต้นทุนออกเป็นรายการ ประกอบด้วย ค่าวัตถุดิบ ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ ค่าแรงงาน ค่าสาธารณูปโภค ตลอดจนค่าบริการจัดการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ

ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความ คิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

การศึกษาความรู้ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เป็น
คำถามวัดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ประกอบด้วย ความหมาย และ
ความสำคัญในการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ แนวคิดการทำการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่
วัตถุประสงค์การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และองค์ประกอบของการทำการเกษตรแบบแปลง
ใหญ่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตารางที่ 4.7 และสรุปตารางที่ 4.8 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
N = 68				
ความรู้ด้านความหมาย และความสำคัญในการทำ การเกษตรแบบแปลงใหญ่				
1. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการ ส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลัก ในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่าง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	ถูก	62	91.2	1
2. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมาย ในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และ การตลาด	ถูก	60	88.2	2
3. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรตำบล เป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) (เฉลี่ย : ผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหาร จัดการแปลงทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน)	ผิด	26	38.2	4

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
4. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายใหญ่ในการผลิตสินค้าเกษตร (เฉลี่ย : การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายย่อยในการผลิตสินค้าเกษตร)	ผิด	19	27.9	5
5. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยสามารถสร้างอำนาจการต่อรองในการหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต	ถูก	53	77.9	3
ความรู้ด้านแนวคิดการทำการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่				
6. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่นั้น เกษตรกรต้องการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง และเป็นพื้นที่แปลงขนาดเล็กหลายแปลงรวมกันก็ได้ ซึ่งมีปัญหาต้นทุนสูงแต่มีผลผลิตต่ำ	ถูก	59	86.8	2
7. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เน้นสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรเป็นหลัก (เฉลี่ย : เน้นการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางส่วน และเน้นถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตให้เกษตรกรเป็นหลัก)	ผิด	16	23.5	3
8. การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต	ถูก	65	95.6	1

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ความรู้ด้านวัตถุประสงค์การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่				
9. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและจำหน่ายมีตลาดรองรับที่แน่นอน	ถูก	67	98.5	1
10. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตสู่การเป็นเจ้าของฟาร์มขนาดใหญ่ (เฉลย : ส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันพัฒนาการผลิตสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ)	ผิด	21	30.9	3
11. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ศักยภาพของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร	ถูก	52	76.5	2
ความรู้ด้านองค์ประกอบของการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่				
12. รูปแบบของระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เน้นเกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เท่านั้น ให้มีการรวมกลุ่ม รวมพื้นที่เพื่อผลิตสินค้า (เฉลย : เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่แปลงอยู่ใกล้เคียงกันขนาดจะเท่าใดก็ได้ ให้มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้า)	ผิด	27	39.7	3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับที่ ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
13. องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบด้วย ผู้จัดการแปลง การบริหารจัดการแปลง กลุ่มเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร ที่มีการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน	ถูก	61	89.7	1
14. กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลงและผู้ประกอบการทางการเกษตร เพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงาน กำหนดเทคโนโลยีที่ใช้ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ (เฉลย : เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงานรายแปลง กำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมใช้ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ)	ผิด	22	32.4	4
15. กลุ่มเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ สามารถกำหนดมาตรฐานสินค้าของกลุ่มตนเองได้ โดยการรับรองตนเอง (เฉลย : กลุ่มเกษตรกรจะไม่สามารถกำหนดมาตรฐานสินค้าเองได้ ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือ)	ผิด	30	44.1	2

จากตารางที่ 4.7 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ด้านความรู้ด้านความหมาย และความสำคัญในการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรร้อยละ 91.2 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รองลงมา ร้อยละ 88.2 มีความรู้เรื่องการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด ร้อยละ 77.9 การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยสามารถสร้างอำนาจการต่อรองในการหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 38.2 การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลง

ใหญ่ มีผู้จัดการแปลงเป็นผู้บริหารจัดการแปลงทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน และร้อยละ 27.9 การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายย่อยในการผลิตสินค้าเกษตร

2. ด้านความรู้ด้านแนวคิดการทำการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรร้อยละ 95.6 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องข้อกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต รองลงมาร้อยละ 86.8 มีความรู้เรื่องการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่นั้น เกษตรกรต้องการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็งและเป็นพื้นที่แปลงขนาดเล็กหลายแปลงรวมกันก็ได้ ซึ่งมีปัญหาด้านทุนสูงแต่มีผลผลิตต่ำ และร้อยละ 23.5 การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่เน้นการสนับสนุนปัจจัยการผลิตบางส่วน และเน้นถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตให้เกษตรกรเป็นหลัก

3. ความรู้ด้านวัตถุประสงค์การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรร้อยละ 98.5 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและจำหน่ายในตลาดรองรับที่แน่นอน รองลงมาร้อยละ 76.5 มีความรู้เรื่องส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ศักยภาพของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร และร้อยละ 30.9 การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรร่วมกันพัฒนาการผลิตสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ

4. ความรู้ด้านองค์ประกอบของการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรกรร้อยละ 89.7 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ ประกอบด้วย ผู้จัดการแปลง การบริหารจัดการแปลง กลุ่มเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร ที่มีการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน รองลงมาร้อยละ 44.1 มีความรู้เรื่องกลุ่มเกษตรกรจะไม่สามารถกำหนดมาตรฐานสินค้าเองได้ ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานหรือองค์กรที่น่าเชื่อถือ ร้อยละ 39.7 รูปแบบของระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เน้นเกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่แปลงอยู่ใกล้เคียงกันขนาดจะเท่าใดก็ได้ ให้มีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้า และร้อยละ 32.4 กลุ่มแปลงใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการปฏิบัติงานรายแปลง กำหนดเทคโนโลยีที่เหมาะสมใช้ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ

ตารางที่ 4.8 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

N = 68

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1-3	0	0.0	น้อยที่สุด
4-6	4	5.9	น้อย
7-9	34	50.0	ปานกลาง
10-12	24	35.3	มาก
13-15	6	8.8	มากที่สุด
ต่ำสุด = 6 ข้อ		สูงสุด = 14 ข้อ	
ค่าเฉลี่ย = 9.41 ข้อ		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.926	

จากตารางที่ 4.8 ระดับความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรแปลงใหญ่ฝั่งโพรง ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เมื่อนำผลจำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้องมาพิจารณา พบว่า สมาชิกแปลงใหญ่ฝั่งโพรงร้อยละ 50.0 ตอบคำถามได้ถูกต้อง 7-9 ข้อ มากที่สุด มีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 35.3 ตอบคำถามได้ถูกต้อง 10-12 ข้อ มีความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 8.8 ตอบคำถามได้ถูกต้อง 13-15 ข้อ มีความรู้ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 5.9 ตอบคำถามได้ถูกต้อง 4-6 ข้อ มีความรู้ในระดับน้อย โดยตอบคำถามถูกต้องเฉลี่ย 9.14 ข้อ

3.2 ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของ

เกษตรกร

การศึกษาแหล่งความรู้ของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง จากแหล่งความรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ **สื่อบุคคล** ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่เทศบาล/อ.บ.ต เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เอกชน อื่น ๆ ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ท้องถิ่น และอาสาสมัครเกษตร **สื่อกลุ่ม** ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา การอบรม การสาธิต การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย และศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ **สื่อมวลชน** ประกอบด้วย โทรทัศน์ วิทยุ นิทรรศการ/การจัดงาน หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว เอกสารแผ่นพับ วารสาร และป้ายประชาสัมพันธ์ **สื่อออนไลน์** ประกอบด้วย เว็บไซต์ ไลน์ เฟสบุ๊ก ยูทูป โปรแกรม/แอปพลิเคชัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตารางที่ 4.10 และสรุปตารางที่ 4.9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

N = 68

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. สื่อบุคคล						2.79 (0.861)	ปานกลาง	2
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	-	-	12 (17.6)	35 (51.5)	21 (30.9)	4.13 (0.689)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่ เทศบาล/อ.บ.ต	28 (41.2)	32 (47.1)	8 (11.8)	-	-	1.71 (0.670)	น้อยที่สุด	7
1.3 เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ/เอกชนอื่น ๆ	12 (17.6)	14 (20.6)	21 (30.9)	20 (29.4)	1 (1.5)	2.76 (1.108)	ปานกลาง	4
1.4 ผู้นำชุมชน/ ท้องถิ่น	21 (30.9)	26 (38.2)	10 (14.7)	8 (11.8)	3 (4.4)	2.21 (1.140)	น้อย	6
1.5 ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน	1 (1.5)	12 (17.6)	42 (61.8)	13 (19.1)	-	2.99 (0.658)	ปานกลาง	3
1.6 ประชาชน ชาวบ้าน/ผู้รู้ท้องถิ่น	1 (1.5)	1 (1.5)	31 (45.6)	31 (45.6)	4 (5.9)	3.53 (0.701)	มาก	2
1.7 อาสาสมัคร เกษตร	22 (32.4)	19 (27.9)	17 (25.0)	10 (14.7)	-	2.22 (1.063)	น้อย	5
2. สื่อกลุ่ม						3.34 (0.772)	ปานกลาง	1
2.1 การศึกษาดูงาน/ ทัศนศึกษา	-	5 (7.4)	36 (52.9)	23 (33.8)	4 (5.9)	3.38 (0.713)	ปานกลาง	2
2.2 การอบรม	-	8 (11.8)	29 (42.6)	28 (41.2)	3 (4.4)	3.38 (0.754)	ปานกลาง	2
2.3 การสาธิต	-	17 (25.0)	30 (44.1)	18 (26.5)	3 (4.4)	3.10 (0.831)	ปานกลาง	5
2.4 การประชุม/ ประชุมกลุ่มย่อย	-	5 (7.4)	30 (44.1)	28 (41.2)	5 (7.4)	3.49 (0.743)	มาก	1
2.5 ศูนย์เรียนรู้ ต่าง ๆ	-	9 (13.2)	33 (48.5)	20 (29.4)	6 (8.8)	3.34 (0.822)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 68

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. สื่อมวลชน						1.77 (0.858)	น้อยที่สุด	4
3.1 โทรทัศน์	22 (32.4)	15 (22.1)	16 (23.5)	15 (22.1)	-	2.35 (1.156)	น้อย	1
3.2 วิทยุ	24 (35.3)	15 (22.1)	27 (39.7)	2 (2.9)	-	2.10 (0.933)	น้อย	2
3.3 นิตรรศการ/การจัดงาน	31 (45.6)	12 (17.6)	20 (29.4)	3 (4.4)	2 (2.9)	2.01 (1.099)	น้อย	3
3.4 หนังสือพิมพ์	41 (60.3)	23 (33.8)	4 (5.9)	-	-	1.46 (0.609)	น้อยที่สุด	6
3.5 หอกระจายข่าว	43 (63.1)	19 (27.9)	6 (8.8)	-	-	1.46 (0.656)	น้อยที่สุด	6
3.6 เอกสารแผ่นพับ	38 (55.9)	24 (35.3)	2 (2.9)	4 (5.9)	-	1.59 (0.815)	น้อยที่สุด	5
3.7 วารสาร	47 (69.1)	15 (22.1)	4 (5.9)	2 (2.9)	-	1.43 (0.739)	น้อยที่สุด	8
3.8 ป้ายประชาสัมพันธ์	37 (54.4)	13 (19.1)	12 (17.6)	6 (8.8)	-	1.81 (1.026)	น้อย	4
4. สื่อออนไลน์						2.18 1.132	น้อย	3
4.1 เว็บไซต์ (Website)	35 (51.5)	15 (22.1)	10 (14.7)	8 (11.8)	-	1.87 (1.064)	น้อย	4
4.2 ไลน์ (Line)	19 (27.9)	9 (13.2)	22 (32.4)	16 (23.5)	2 (2.9)	2.60 (1.211)	น้อย	1
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)	14 (20.6)	17 (25.0)	26 (38.2)	8 (11.8)	3 (4.4)	2.54 (1.085)	น้อย	2

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

N = 68

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4.4 ยูทูป (Youtube)	27 (39.7)	18 (26.5)	8 (11.8)	8 (11.8)	7 (10.3)	2.26 (1.367)	น้อย	3
4.5 โปรแกรม/ แอปพลิเคชัน	42 (61.8)	15 (22.1)	6 (8.8)	5 (7.4)	-	1.62 (0.931)	น้อยที่สุด	5
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.52 (0.906)	น้อย	

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.52) และเมื่อพิจารณาผลการศึกษแต่ละประเด็นปรากฏผล ดังนี้

1. **สื่อบุคคล** พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ระดับมาก จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.13) และปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.53) ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ ญาติ พี่น้องเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.99) และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เอกชนอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.76) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.22) และผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 2.21) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาล/อ.บ.ต (ค่าเฉลี่ย 1.71)

2. **สื่อกลุ่ม** พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับมาก จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย (ค่าเฉลี่ย 3.49) และได้รับความรู้ในระดับปานกลาง จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา การอบรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.38) ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.10)

3. **สื่อมวลชน** พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.77) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 2.35) วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 2.10) นิตยสาร/การจัดงาน (ค่าเฉลี่ย 2.01) และป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 1.81) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 1.59) หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 1.46) และวารสาร (ค่าเฉลี่ย 1.43)

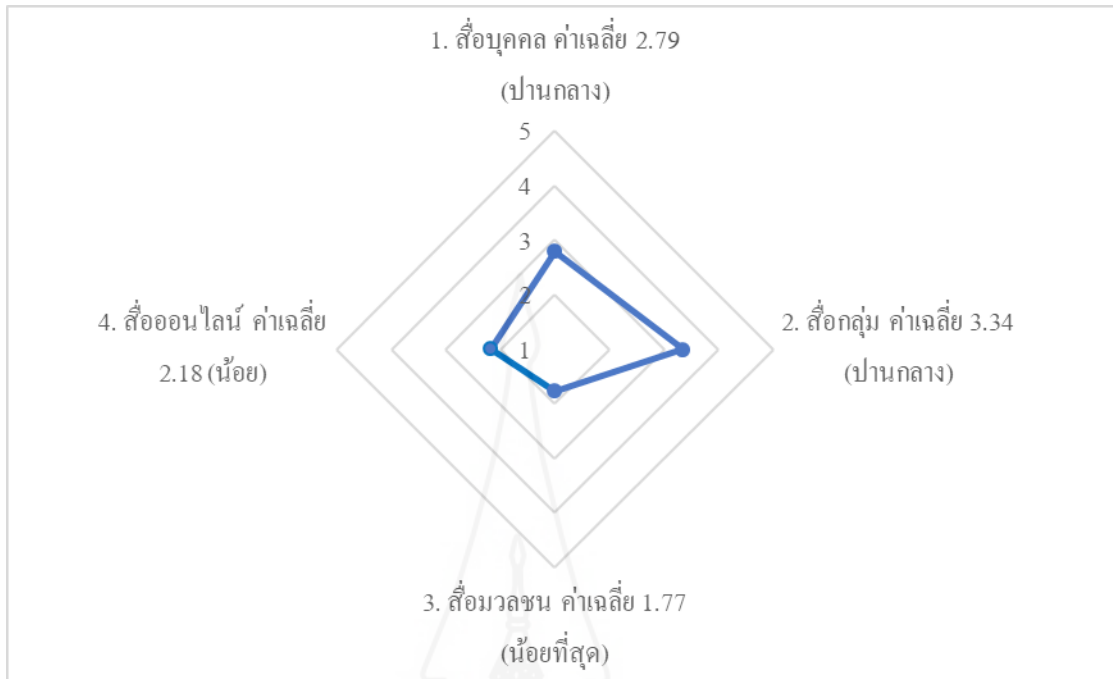
4. **สื่อออนไลน์** พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.18) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.60) เฟสบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 2.54) ยูทูบ (ค่าเฉลี่ย 2.26) และเว็บไซต์ (ค่าเฉลี่ย 1.87) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ โปรแกรม/แอปพลิเคชัน (ค่าเฉลี่ย 1.62)

ตารางที่ 4.10 สรุปแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

N = 68

แหล่งความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	2.79	0.861	ปานกลาง	2
2. สื่อกลุ่ม	3.34	0.772	ปานกลาง	1
3. สื่อมวลชน	1.77	0.858	น้อยที่สุด	4
4. สื่อออนไลน์	2.18	1.132	น้อย	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.52	0.906	น้อย	

จากตารางที่ 4.10 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร มีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.52) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นตามสื่อที่ได้รับข้อมูลความรู้ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.34) และสื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.79) ได้รับความรู้ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 2.18) และได้รับความรู้ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 1.77)

ภาพที่ 4.4 สรุประดับแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

การศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง เกี่ยวกับกลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การตลาด การจัดการเงินทุนของกลุ่ม และกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตารางที่ 4.11 และสรุปดังตารางที่ 4.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

N = 68

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					$\frac{\mu}{\sigma}$	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม						3.77 (0.771)	มาก	1
1.1 สมาชิก						3.69 (0.736)	มาก	2
1.1.1 ความร่วมมือ/ความสามัคคี	-	4 (5.9)	25 (36.8)	31 (45.6)	8 (11.8)	3.63 (0.771)	มาก	3
1.1.2 มีความขยันหมั่นเพียร	-	1 (1.5)	24 (35.3)	36 (52.9)	7 (10.3)	3.72 (0.666)	มาก	2
1.1.3 สมาชิกมีความตรงต่อเวลา	-	3 (4.4)	29 (42.6)	29 (42.6)	7 (10.3)	3.59 (0.738)	มาก	4
1.1.4 เสียสละ ซื่อสัตย์	-	-	27 (39.7)	26 (38.2)	15 (22.1)	3.82 (0.772)	มาก	1
1.2 คณะกรรมการ						3.85 (0.805)	มาก	1
1.2.1 ให้ความสำคัญต่อกลุ่ม	-	2 (2.9)	25 (36.8)	28 (41.2)	13 (19.1)	3.76 (0.794)	มาก	3
1.2.2 มีความซื่อสัตย์โปร่งใส	-	-	18 (26.5)	32 (47.1)	18 (26.5)	4.00 (0.733)	มาก	1
1.2.3 มองการณ์ไกล	-	5 (7.4)	14 (20.6)	34 (50.0)	15 (22.1)	3.87 (0.845)	มาก	2
1.2.4 ให้ความสำคัญต่อสมาชิกกลุ่ม	-	5 (7.4)	19 (27.9)	31 (45.6)	13 (19.1)	3.76 (0.848)	มาก	3

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N = 68

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก						3.45 (0.869)	มาก	3
2.1 การเรียนรู้จากเจ้าที่ รัฐ/เอกชน	1 (1.5)	6 (8.8)	35 (51.5)	21 (30.9)	5 (7.4)	3.34 (0.803)	ปานกลาง	4
2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในกลุ่ม	-	4 (5.9)	30 (44.1)	26 (38.2)	8 (11.8)	3.56 (0.780)	มาก	3
2.3 การทดลองทำด้วย ตนเอง	-	4 (5.9)	31 (45.6)	23 (33.8)	10 (14.7)	3.57 (0.816)	มาก	2
2.4 การศึกษาดูงาน	5 (7.4)	11 (16.2)	33 (48.5)	15 (22.1)	4 (5.9)	3.03 (0.962)	ปานกลาง	5
2.5 การเรียนรู้จากผู้รู้ ผู้ ชำนาญ ผู้นำในกลุ่ม	-	9 (13.2)	16 (23.5)	26 (38.2)	17 (25.0)	3.75 (0.983)	มาก	1
3. การตลาด						2.90 (0.942)	ปานกลาง	6
3.1 การกำหนด ผู้รับผิดชอบด้าน การตลาด	-	7 (10.3)	38 (55.9)	19 (27.9)	4 (5.9)	3.29 (0.734)	ปานกลาง	1
3.2 การขายร่วมกันเป็น กลุ่ม	6 (8.8)	8 (11.8)	30 (44.1)	22 (32.4)	2 (2.9)	3.09 (0.958)	ปานกลาง	3
3.3 การเชื่อมโยงตลาด/ เพิ่มช่องทางจำหน่าย	12 (17.6)	24 (35.3)	19 (27.9)	10 (14.7)	3 (4.4)	2.53 (1.085)	น้อย	4
3.4 การแปรรูป/การเพิ่ม มูลค่าผลผลิต	10 (14.7)	32 (47.1)	13 (19.1)	9 (13.2)	4 (5.9)	2.49 (1.086)	น้อย	5
3.5 การบริหารการจัดการ ตลาดร่วมกัน	2 (2.9)	11 (16.2)	37 (54.4)	14 (20.6)	4 (5.9)	3.10 (0.849)	ปานกลาง	2
4. การจัดการเงินทุนของกลุ่ม						3.41 (1.010)	มาก	4
4.1 คณะกรรมการบริหาร กองทุนกลุ่ม	-	4 (5.9)	26 (38.2)	31 (45.6)	7 (10.3)	3.60 (0.756)	มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

N = 68

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4.2 แผนการจัดการ เงินทุน	7 (10.3)	10 (14.7)	22 (32.4)	18 (26.5)	11 (16.2)	3.24 (1.198)	ปานกลาง	4
4.3 การทำบัญชีรับ-จ่าย	-	5 (7.4)	23 (33.8)	31 (45.6)	9 (13.2)	3.65 (0.806)	มาก	1
4.4 ตรวจสอบ/เปิดเผย/ สรุปข้อมูลแก่สมาชิก	6 (8.8)	8 (11.8)	28 (41.2)	18 (26.5)	8 (11.8)	3.21 (1.087)	ปานกลาง	5
4.5 ระเบียบข้อบังคับ กองทุน	6 (8.8)	10 (14.7)	20 (29.4)	19 (27.9)	13 (19.1)	3.34 (1.205)	ปานกลาง	3
5. กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม						3.20 (0.891)	ปานกลาง	5
5.1 กิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย	-	12 (17.6)	32 (47.1)	19 (27.9)	5 (7.4)	3.25 (0.771)	ปานกลาง	1
5.2 การเก็บออมของ สมาชิกในกลุ่ม	5 (7.4)	11 (16.2)	24 (35.3)	27 (39.7)	1 (1.5)	3.12 (0.955)	ปานกลาง	3
5.3 การเพิ่มการเรียนรู้ อื่น ๆ แก่สมาชิก	2 (2.9)	9 (13.2)	33 (48.5)	19 (27.9)	5 (7.4)	3.24 (0.883)	ปานกลาง	2
6. การประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงาน						3.47 (0.906)	มาก	2
6.1 ความสำเร็จของแผน และกิจกรรมกลุ่ม	-	12 (17.6)	26 (38.2)	25 (36.8)	5 (7.4)	3.34 (0.857)	ปานกลาง	3
6.2 การเพิ่มทักษะ ความสามารถของสมาชิก	4 (5.9)	11 (16.2)	23 (33.8)	22 (32.4)	8 (11.8)	3.28 (1.063)	ปานกลาง	4
6.3 ความพึงพอใจของ สมาชิกต่อกลุ่ม	-	3 (4.4)	29 (42.6)	13 (19.1)	23 (33.8)	3.82 (0.961)	มาก	1
6.4 ประโยชน์ที่ชุมชน ได้รับจากกลุ่ม	-	8 (11.8)	23 (33.8)	35 (51.5)	2 (2.9)	3.46 (0.742)	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.37 (0.898)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่พืชไร่ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาแต่ละประเด็นปรากฏผล ดังนี้

1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านกลุ่มและการบริหารกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า

สมาชิก พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.69) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ เสียสละ ซื่อสัตย์ (ค่าเฉลี่ย 3.82) มีความขยันหมั่นเพียร (ค่าเฉลี่ย 3.72) ความร่วมมือ/ความสามัคคี (ค่าเฉลี่ย 3.63) และสมาชิกมีความตรงต่อเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.59)

คณะกรรมการ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านคณะกรรมการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 4.00) มองการณ์ไกล (ค่าเฉลี่ย 3.87) ให้ความสำคัญต่อกลุ่มและให้ความสำคัญต่อสมาชิกกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.76)

2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้จากผู้รู้ ผู้นำในชุมชน ผู้นำในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.75) การทดลองทำด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.57) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.56) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชน (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.03)

3. การตลาด พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.90) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การกำหนดผู้รับผิดชอบด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.29) การบริหารจัดการตลาดร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.10) และการขายร่วมกันเป็นกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.09) และอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ การเชื่อมโยงตลาด/เพิ่มช่องทางจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 2.53) และการแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.49)

4. การจัดการเงินทุนของกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านการจัดการเงินทุนของกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การทำบัญชีรับ-จ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.65) คณะกรรมการบริหารกองทุนกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.60) และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ระเบียบข้อบังคับกองทุน (ค่าเฉลี่ย 3.34) แผนการจัดการเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.24) และตรวจสอบ/เปิดเผย/สรุปข้อมูลแก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.21)

5. กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับปานกลางทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ กิจกรรมเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.25) การเพิ่มการเรียนรู้อื่น ๆ แก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.24) และการเก็บออมของสมาชิกในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.12)

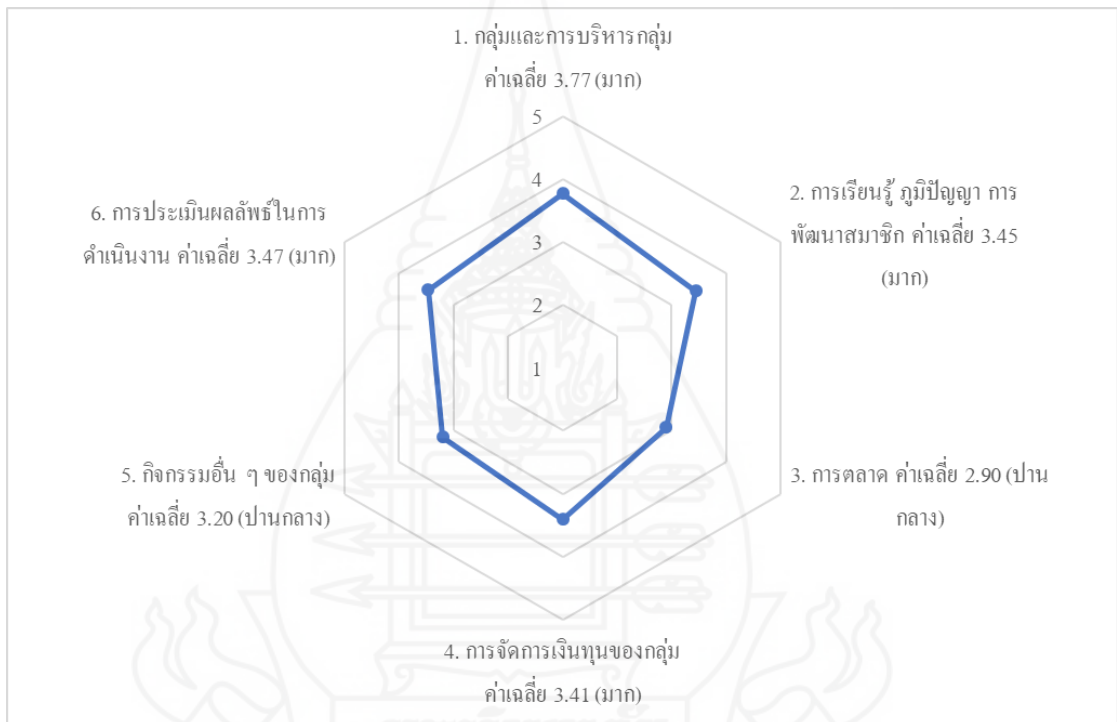
6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความคิดเห็นระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ความพึงพอใจของสมาชิกต่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.82) และประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.46) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ ความสำเร็จของแผนและกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.34) และการเพิ่มทักษะความสามารถของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.28)

ตารางที่ 4.12 สรุปความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

N = 68

ความคิดเห็น	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม	3.77	0.771	มาก	1
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก	3.45	0.869	มาก	3
3. การตลาด	2.90	0.942	ปานกลาง	6
4. การจัดการเงินทุนของกลุ่ม	3.41	1.010	มาก	4
5. กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม	3.20	0.891	ปานกลาง	5
6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน	3.47	0.906	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.37	0.898	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.77) การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.47) การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.45) และการจัดการเงินทุนของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.41) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.20) และการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.90) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.5 สรุประดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการลงทุน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน และการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามตารางที่ 4.13 และสรุปดังตารางที่ 4.14 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

N = 68

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ						3.29 (0.837)	ปานกลาง	4
1.1 การวางแผน จัดการเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง	2 (2.6)	8 (11.8)	25 (36.8)	30 (44.1)	3 (4.4)	3.35 (0.860)	ปานกลาง	2
1.2 การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำโครงการแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง	3 (4.4)	9 (13.2)	32 (47.1)	22 (32.4)	2 (2.9)	3.16 (0.857)	ปานกลาง	4
1.3 การตัดสินใจหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ	-	10 (14.7)	33 (48.5)	22 (32.4)	3 (4.4)	3.26 (0.765)	ปานกลาง	3
1.4 การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน	2 (2.9)	6 (8.8)	29 (42.6)	26 (38.2)	5 (7.4)	3.38 (0.864)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 68

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ						3.39 (0.775)	ปานกลาง	2
2.1 การปฏิบัติตามแผนใน ด้านการบริหารจัดการ โครงการแปลงใหญ่พืช โพรง	-	3 (4.4)	38 (55.9)	22 (32.4)	5 (7.4)	3.43 (0.698)	มาก	2
2.2 การปฏิบัติตามแผนใน ด้านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงผึ้ง การแปรรูป	-	3 (4.4)	36 (52.9)	24 (35.3)	5 (7.4)	3.46 (0.700)	มาก	1
2.3 การปฏิบัติตามแผนใน ด้านการประสานงานกับ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับโครงการแปลงใหญ่พืช โพรง เช่น ศูนย์ส่งเสริม เทคโนโลยีการเกษตรด้าน แมลงเศรษฐกิจ จังหวัด ชุมพร	3 (4.4)	8 (11.8)	29 (42.6)	23 (33.8)	5 (7.4)	3.28 (0.928)	ปานกลาง	3
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน						3.37 (0.846)	ปานกลาง	3
3.1 การลงทุนในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่ม	-	3 (4.4)	32 (47.1)	27 (39.7)	6 (8.8)	3.53 (0.722)	มาก	1
3.2 การดำเนินการและการ บริหารการใช้ ทรัพยากรของกลุ่ม	4 (5.9)	7 (10.3)	35 (51.5)	15 (22.1)	7 (10.3)	3.21 (0.971)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 68

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน						3.20 (0.939)	ปานกลาง	5
4.1 การติดตาม และ ประเมินผลด้านการ ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงิน ในโครงการแปลงใหญ่พืช โพรง	2 (2.9)	15 (22.1)	29 (42.6)	17 (25.0)	5 (7.4)	3.12 (0.939)	ปานกลาง	4
4.2 การติดตามและ ประเมินผลด้านปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการ ดำเนินโครงการแปลงใหญ่	2 (2.9)	14 (20.6)	27 (39.4)	19 (27.9)	6 (8.8)	3.19 (0.966)	ปานกลาง	3
4.3 การควบคุม ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบ ใน การดำเนินกิจกรรมของ กลุ่ม	4 (5.9)	9 (13.2)	28 (41.2)	23 (33.8)	4 (5.9)	3.21 (0.955)	ปานกลาง	2
4.4 การติดตามประเมินผล สำเร็จในการดำเนินการของ กลุ่ม	4 (5.9)	3 (4.4)	36 (52.9)	20 (29.4)	5 (7.4)	3.28 (0.895)	ปานกลาง	1
5. การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์						3.57 (0.654)	มาก	1
5.1 การรับประโยชน์จาก กิจกรรมในโครงการแปลง ใหญ่พืชโพรง เช่น ความรู้ ด้านการผลิต การแปรรูป เป็นต้น	-	3 (4.4)	25 (36.8)	38 (55.9)	2 (2.9)	3.57 (0.630)	มาก	1

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

N = 68

การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
5.2 การรับประโยชน์หรือสิทธิพิเศษจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ สิ่งโพรง เช่น ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงผึ้ง	-	4 (5.9)	25 (36.8)	36 (52.9)	3 (4.4)	3.56 (0.678)	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.36 (0.810)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่สิ่งโพรงของสมาชิก ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาแต่ละประเด็นปรากฏผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจระดับปานกลางทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.38) การวางแผนจัดการเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนิน โครงการแปลงใหญ่สิ่งโพรง (ค่าเฉลี่ย 3.35) การตัดสินใจหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.26) และการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำโครงการแปลงใหญ่สิ่งโพรง (ค่าเฉลี่ย 3.16)

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการปฏิบัติระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงผึ้ง การ

แปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.46) และการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง (ค่าเฉลี่ย 3.43) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง เช่น ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร (ค่าเฉลี่ย 3.28)

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงทุน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการลงทุนระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การลงทุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.53) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินการและการบริหารการใช้ทรัพยากรของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.21)

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินระดับปานกลางทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การติดตามประเมินผลสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.28) การควบคุม ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.21) การติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.19) และการติดตามและประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง (ค่าเฉลี่ย 3.12)

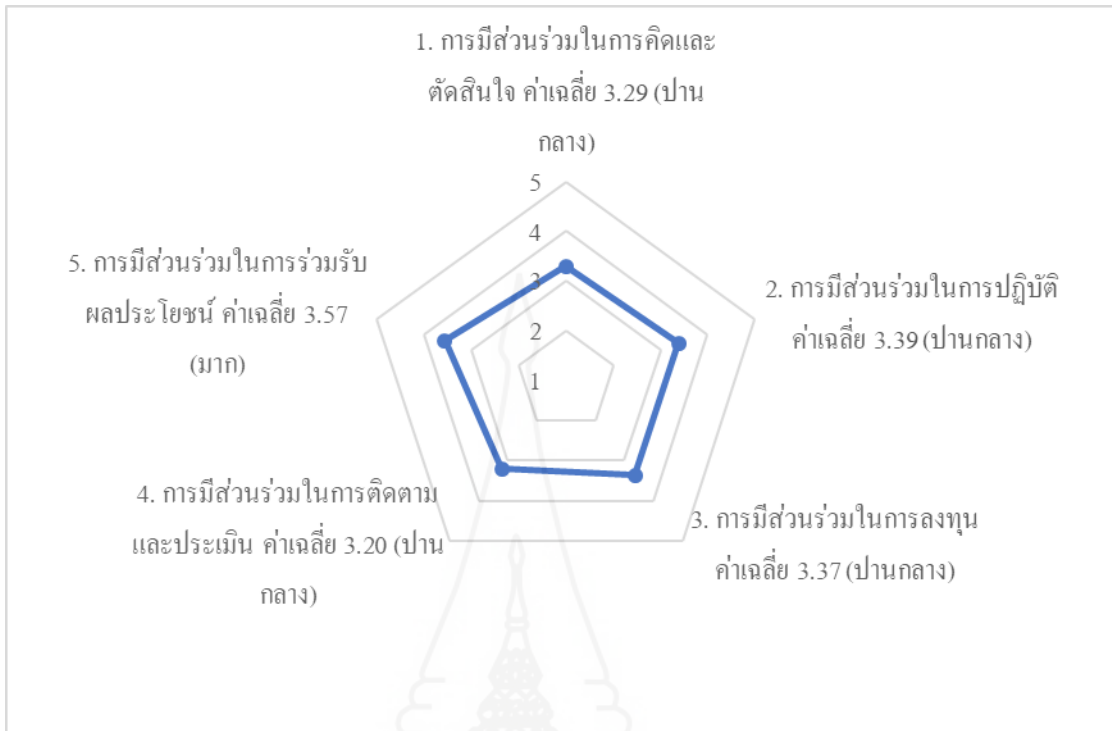
5. การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ระดับมากทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ การรับประโยชน์จากกิจกรรมในโครงการแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง เช่น ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.57) และการรับประโยชน์หรือสิทธิพิเศษจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง เช่น ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงผึ้ง (ค่าเฉลี่ย 3.56)

ตารางที่ 4.14 สรุปการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

N = 68

การมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจ	3.29	0.837	ปานกลาง	4
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.39	0.775	ปานกลาง	2
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน	3.37	0.846	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมิน	3.20	0.939	ปานกลาง	5
5. การมีส่วนร่วมในการร่วมรับ ผลประโยชน์	3.57	0.654	มาก	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	3.36	0.810	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.14 สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.39) การมีส่วนร่วมในการลงทุน (ค่าเฉลี่ย 3.37) การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.29) และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน (ค่าเฉลี่ย 3.20) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.6 สรุปการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ผัสดังโพรงของสมาชิก

ตอนที่ 5 การจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ผัสดังโพรง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ผัสดังโพรง อำเภอสระเดา จังหวัดสงขลา สามารถวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน ทั้ง 3 ส่วน ดังตารางที่ 4.15 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝ้ายโพรง

ประเด็น	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่พึงประสงค์	จะต้องพัฒนาอย่างไร	มีใคร/หน่วยงานใดเข้ามาเกี่ยวข้อง
ต้นน้ำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การผลิตดั่งฝ้ายใช้เอง จาก 800 บาท/ดั่ง มาเป็น 600 บาท/ดั่ง 2. การปลูกพืชอาหารของฝ้าย เพื่อเพิ่มปริมาณของผลผลิต 3. การควบคุมความชื้นของน้ำฝ้าย ไม่เกินร้อยละ 21 4. มีแหล่งเรียนรู้ในการเลี้ยงฝ้าย จำนวน 2 แปลง 5. การรวมหุ้นของสมาชิกเพื่อเป็นเงินทุนของกลุ่ม 6. กลุ่มได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การต่อ ยอดจากการผลิตดั่งฝ้ายใช้เอง เป็นการจำหน่ายกล่องดั่งฝ้าย 2. การปลูกพืชที่เป็นอาหารของฝ้าย ในพื้นที่ใกล้เคียง 3. น้ำฝ้ายได้มาตรฐาน อ.ย. 4. มีศูนย์การเรียนรู้ในการเลี้ยงฝ้ายทุกตำบล ในอำเภอสะเตา 5. มีแหล่งรวบรวมผลผลิต แปรรูป และการบรรจุที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ 6. สมาชิกแปลงใหญ่เป็น Smart Farmer 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อบรม สาธิต ให้ความรู้แก่สมาชิกในการทำดั่งฝ้าย 2. ส่งเสริมและขยายผลการปลูกพืชที่เป็นอาหารของฝ้าย ผู้เกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง 3. พัฒนาคุณภาพของน้ำฝ้ายให้ได้มาตรฐาน อ.ย. 4. พัฒนาและขยายผลแปลงของสมาชิกให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงฝ้าย และสร้างเครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงฝ้ายในพื้นที่อำเภอสะเตา 5. สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของแปลงใหญ่ และระดมทุนจากสมาชิกในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต แปรรูป และบรรจุน้ำฝ้าย 6. พัฒนาศักยภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ให้มีความพร้อมเป็น Smart famer 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานเกษตรอำเภอ 2. สำนักงานเกษตรจังหวัด 3. ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร 4. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพที่เป็นอยู่	สภาพที่พึงประสงค์	จะต้องพัฒนาอย่างไร	มีใคร/หน่วยงานใดเข้ามาเกี่ยวข้อง
กลางน้ำ	1. มีการแปรรูปน้ำผึ้ง เป็นผลิตภัณฑ์สบู่ และกระเทียม โทนครองน้ำผึ้ง	1. มีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด เพื่อให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เช่น ยาหม่องไข่ผึ้ง แชมพู ของทานเล่น ฯลฯ 2. ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) 3. สร้างแบรนด์เป็นของตัวเอง 4. มีบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น บรรจุตามน้ำหนักที่ลูกค้าต้องการ	1. อบรมและให้ความรู้สมาชิกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ น้ำผึ้งให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2. สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 3. ส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้มีความทันสมัย โดดเด่น สวยงาม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า 4. พัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้มีหลายขนาดตามความต้องการของผู้บริโภค เหมาะกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบัน	1. สำนักงานเกษตรอำเภอ 2. สำนักงานเกษตรจังหวัด 3. ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร
ปลายน้ำ	1. มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ในชุมชน และตลาดท้องถิ่น 2. มีการประชาสัมพันธ์ สินค้า ผ่านเพจ “ตลาดสินค้าเกษตรชายแดนใต้” ซึ่งเป็นเพจของสำนักงานเกษตรอำเภอสะเตาะ	1. มีช่องทางและ โอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce 2. แปรณต์สินค้าเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค 3. มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร	1. เพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce เช่น การจัดทำเพจของกลุ่ม ในเฟสบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ และรับรายการสั่งสินค้าเป็นการเข้าถึงลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว 2. ประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรง เช่น การออกบูธ หรือเข้าร่วมงานแสดงสินค้า 3. การเชื่อมโยงตลาด การทำข้อตกลงการซื้อขายน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร	1. สำนักงานเกษตรอำเภอ 2. สำนักงานเกษตรจังหวัด 3. หน่วยงานภาคเอกชน

5.1 การบริหารจัดการต้นน้ำ กลุ่มแปลงใหญ่ฝิ่งโพรง มีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 สภาพที่เป็นอยู่

- 1) การผลิตล้งฝิ่งเพื่อใช้เอง เพื่อเป็นการลดต้นทุนจาก 800 บาท/ล้ง เป็น 600 บาท/ล้ง
- 2) การปลูกพืชอาหารของฝิ่ง เช่น ต้นรักแรกพบ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต
- 3) การควบคุมความชื้นของน้ำฝิ่ง ไม่เกินร้อยละ 21
- 4) มีแหล่งเรียนรู้ในการเลี้ยงฝิ่ง จำนวน 2 แปลง
- 5) การรวมหุ้นของสมาชิก เพื่อเป็นเงินทุนของกลุ่ม
- 6) กลุ่มได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเลี้ยงฝิ่ง การแปรรูปน้ำฝิ่ง โดยการนำสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงาน

5.1.2 สภาพที่พึงประสงค์

- 1) การต่อยอดจากการผลิตล้งฝิ่งใช้เอง เป็นการจำหน่ายล้งฝิ่ง
- 2) มีการปลูกพืชที่เป็นอาหารของฝิ่งในพื้นที่ใกล้เคียง
- 3) น้ำฝิ่งได้มาตรฐาน อ.ย. เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาด
- 4) มีศูนย์การเรียนรู้ในการเลี้ยงฝิ่งทุกตำบล ในอำเภอสะเดา
- 5) มีแหล่งรวบรวมผลผลิต แปรรูป และการบรรจุที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ
- 6) สมาชิกแปลงใหญ่เป็น Smart Farmer

5.1.3 จะพัฒนาอย่างไร

- 1) อบรม สาธิต ให้ความรู้แก่สมาชิกในการทำล้งฝิ่ง
- 2) ส่งเสริมและขยายผลการปลูกพืชที่เป็นอาหารของฝิ่งสู่เกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง
- 3) พัฒนาคุณภาพของน้ำฝิ่งให้ได้มาตรฐาน อ.ย.
- 4) พัฒนาและขยายผลแปลงของสมาชิกให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงฝิ่ง และสร้างเครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงฝิ่งในพื้นที่อำเภอสะเดา
- 5) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของแปลงใหญ่ และระดมทุนจากสมาชิกในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต แปรรูป และบรรจุน้ำฝิ่ง
- 6) พัฒนาศักยภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ให้มีความพร้อมเป็น Smart farmer

5.2. การบริหารจัดการกลางน้ำ กลุ่มแปลงใหญ่ฝ้ายโพรง มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 สภาพที่เป็นอยู่

- 1) มีการแปรรูปน้ำฝ้าย เป็นผลิตภัณฑ์สบู่ และกระเทียม โทนคองน้ำฝ้าย

5.2.2 สภาพที่พึงประสงค์

1) มีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด เพื่อให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เช่น ยาหม่อง ไข่ฝ้าย
แชมพู ของทานเล่น ฯลฯ

- 2) ผลิตภัณฑ์จากน้ำฝ้าย ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

- 3) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์เป็นของตัวเอง

- 4) มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น บรรจุตามน้ำหนักที่ลูกค้าต้องการ

5.2.3 จะพัฒนาอย่างไร

1) อบรมและให้ความรู้สมาชิกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำฝ้ายให้มีความหลากหลาย
มากขึ้น

2) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค

3) ส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้มีความทันสมัย โดดเด่น สวยงาม เพื่อสร้าง
มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้มีหลายขนาดตามความต้องการของผู้บริโภค
เหมาะกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบัน

5.3 การบริหารจัดการปลายน้ำ กลุ่มแปลงใหญ่ฝ้ายโพรง มีรายละเอียด ดังนี้

5.3.1 สภาพที่เป็นอยู่

- 1) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน และตลาดท้องถิ่น

2) มีการประชาสัมพันธ์สินค้า ผ่านเพจ “ตลาดสินค้าเกษตรชายแดนใต้” ซึ่งเป็นเพจ
ของสำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา

5.3.2 สภาพที่พึงประสงค์

- 1) มีช่องทางและ โอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce

- 2) แบนด์สินค้าเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค

- 3) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร

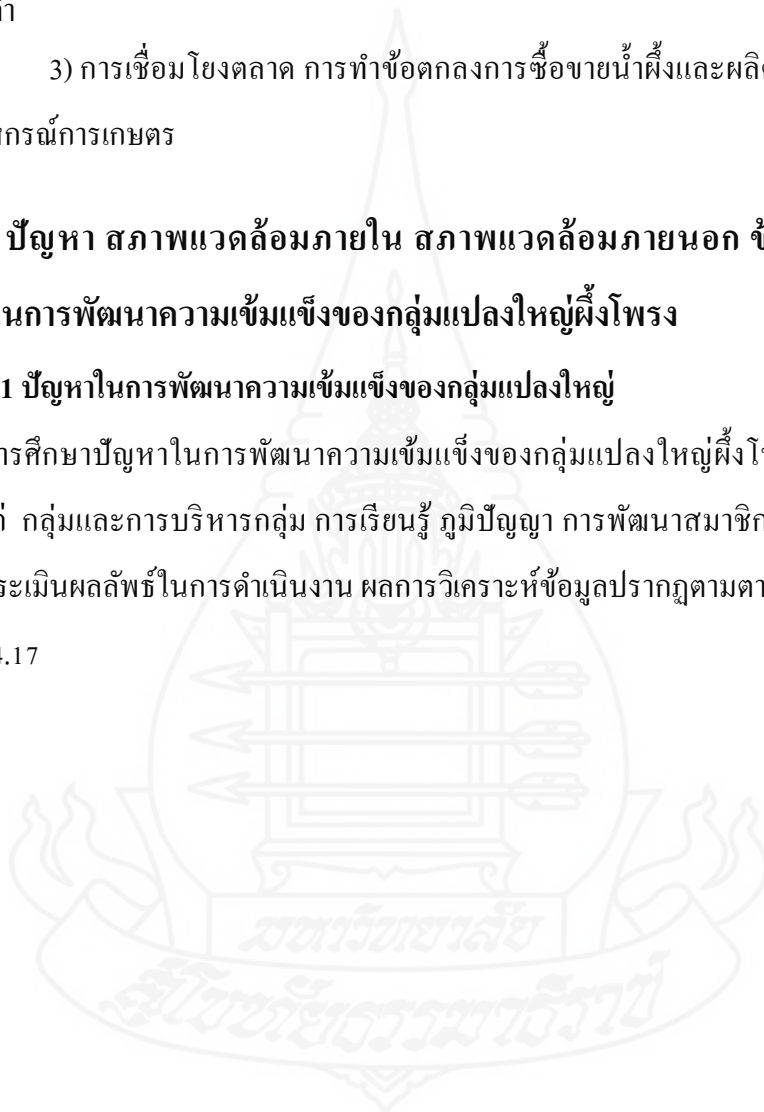
5.3.3 จะพัฒนาอย่างไร

- 1) เพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce เช่น การจัดทำเพจของกลุ่มในเฟสบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ และรับรายการสั่งซื้อสินค้าเป็นการเข้าถึงลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว
- 2) ประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรง เช่น การออกบู๊ธ หรือเข้าร่วมงานแสดงสินค้า
- 3) การเชื่อมโยงตลาด การทำข้อตกลงการซื้อขายน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร

ตอนที่ 6 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

6.1 ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่

การศึกษาปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การผลิต การตลาด และการประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.16 และสรุปดังตาราง 4.17

ตารางที่ 4.16 ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่

N = 68

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม						2.41 (0.907)	น้อย	4
1.1 การขาดการมีส่วนร่วมกิจกรรมของกลุ่มของสมาชิก	10 (14.7)	29 (42.6)	21 (30.9)	8 (11.8)	-	2.40 (0.883)	น้อย	2
1.2 การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกลุ่ม ข้อตกลงของสมาชิก	14 (20.6)	26 (38.2)	20 (29.4)	8 (11.8)	-	2.32 (0.937)	น้อย	3
1.3 การขาดการวางแผนด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน	6 (8.8)	19 (27.9)	21 (30.9)	17 (25.0)	5 7.4	2.94 (1.091)	ปานกลาง	1
1.4 การขาดความรู้ความสามารถการบริหารงานของผู้นำ	9 (13.2)	37 (54.4)	19 (27.9)	3 (4.4)	-	2.24 (0.735)	น้อย	4
1.5 การแบ่งบทบาทหน้าที่ให้แก่สมาชิกไม่ชัดเจน	17 (25.0)	29 (42.6)	17 (25.0)	5 (7.4)	-	2.15 (0.885)	น้อย	5
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก						2.59 (1.249)	น้อย	2
2.1 ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้/น้อยเกินไป	17 (25.0)	19 (27.9)	28 (41.2)	4 (5.9)	-	2.28 (0.912)	น้อย	4

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.2 การขาดการศึกษา ดูงาน จากกลุ่มอื่น	7 (10.3)	20 (29.4)	26 (38.2)	15 (22.1)	-	2.72 (0.928)	ปานกลาง	2
2.3 การขาดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน กลุ่ม/เครือข่าย	8 (11.8)	22 (32.4)	31 (45.6)	7 (10.3)	-	2.54 (0.836)	น้อย	3
2.4 แปลงเรียนรู้และ แปลงสาธิตมีน้อยไม่ ครอบคลุมทั่วพื้นที่	16 (23.5)	24 (35.3)	25 (36.8)	3 (4.4)	-	2.22 (0.861)	น้อย	5
2.5 การขาดการเพิ่ม ทักษะความสามารถ ของสมาชิก	5 (7.4)	18 (26.5)	18 (26.5)	13 (19.1)	14 20.6	3.19 (1.249)	ปานกลาง	1
3. การผลิต						2.83 (0.880)	ปานกลาง	2
3.1 สมาชิกบางราย ขาดความรู้ด้าน เทคโนโลยีการผลิต	8 (11.8)	19 (27.9)	25 (36.8)	16 (23.5)	-	2.72 (0.960)	ปานกลาง	3
3.2 ขาดการแปรรูป และการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ รู้จักและน่าสนใจ	1 (1.5)	18 (26.5)	33 (48.5)	16 (23.5)	-	2.94 (0.751)	ปานกลาง	1
3.3 ปริมาณผลผลิตไม่ แน่นอนเนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงของ สภาพภูมิอากาศ	4 (5.9)	24 (35.3)	20 (29.4)	20 (29.4)	-	2.82 (0.929)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4. การตลาด						2.86 (1.047)	ปานกลาง	1
4.1 ไม่มีการวางแผนการตลาดร่วมกัน	10 (14.7)	29 (42.6)	25 (36.8)	4 (5.9)	-	2.34 (0.803)	น้อย	5
4.2 ขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกันต่างคนต่างขาย	10 (14.7)	17 (25.0)	28 (41.2)	10 (14.7)	3 (4.4)	2.69 (1.040)	ปานกลาง	4
4.3 ขาดการเชื่อมโยงกับตลาด/การเพิ่มช่องทางจำหน่าย	5 (7.4)	18 (26.5)	15 (22.1)	21 (30.9)	9 (13.2)	3.16 (1.180)	ปานกลาง	2
4.4 ขาดความรู้ด้านการตลาด ได้แก่ การวางแผนการตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์	7 (10.3)	12 (17.6)	15 (22.1)	18 (26.5)	16 (23.5)	3.35 (1.302)	ปานกลาง	1
4.5 ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	5 (7.4)	22 (32.4)	24 (35.3)	17 (25.0)	-	2.78 (0.912)	ปานกลาง	3
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน						2.41 (0.776)	น้อย	4
5.1 ขาดประเมินศักยภาพกลุ่ม/สมาชิก	8 (11.8)	29 (42.6)	28 (41.2)	3 (4.4)	-	2.38 (0.776)	น้อย	2

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
5.2 ขาดการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ	7 (10.3)	30 (44.1)	25 (36.8)	6 (8.8)	-	2.44 (0.799)	น้อย	1
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						2.62 (0.972)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาระดับปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ ผังโพรง ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระดับปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ ผังโพรง ทั้งที่เป็นปัญหาด้านกลุ่มและการบริหารกลุ่ม การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก การผลิต การตลาด และการประเมินผลพัทธ์ในการดำเนินงาน โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.62) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นแต่ละด้าน พบว่า

1. **ปัญหาด้านกลุ่มและการบริหารกลุ่ม** ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านกลุ่มและการบริหารกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การขาดการวางแผนด้านการบริหารจัดการกลุ่มและการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน (ค่าเฉลี่ย 2.94) และในระดับน้อย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.40) การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกลุ่ม ข้อตกลงของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.32) การขาดความรู้ ความสามารถการบริหารงานของผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 2.24) และการแบ่งบทบาท หน้าที่ให้แก่สมาชิกไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.15) ตามลำดับ

2. **ปัญหาด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก** ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.59) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การขาดการเพิ่มทักษะความสามารถของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.19) และการขาดการศึกษาดูงาน จากกลุ่มอื่น (ค่าเฉลี่ย

2.72) และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ การขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม/เครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 2.54) ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้/น้อยเกินไป (ค่าเฉลี่ย 2.28) และแปลงเรียนรู้และแปลงสาธิตมีน้อยไม่ครอบคลุมทั่วพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.22) ตามลำดับ

3. ปัญหาด้านการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.83) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจ (ค่าเฉลี่ย 2.94) ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ค่าเฉลี่ย 2.82) และสมาชิกบางรายขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.72) ตามลำดับ

4. ปัญหาด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการตลาด ได้แก่ การวางแผนการตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) ขาดการเชื่อมโยงกับตลาด/การเพิ่มช่องทางจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.16) ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.78) และขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ต่างคนต่างขาย (ค่าเฉลี่ย 2.69) และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการวางแผนการตลาดร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 2.34) ตามลำดับ

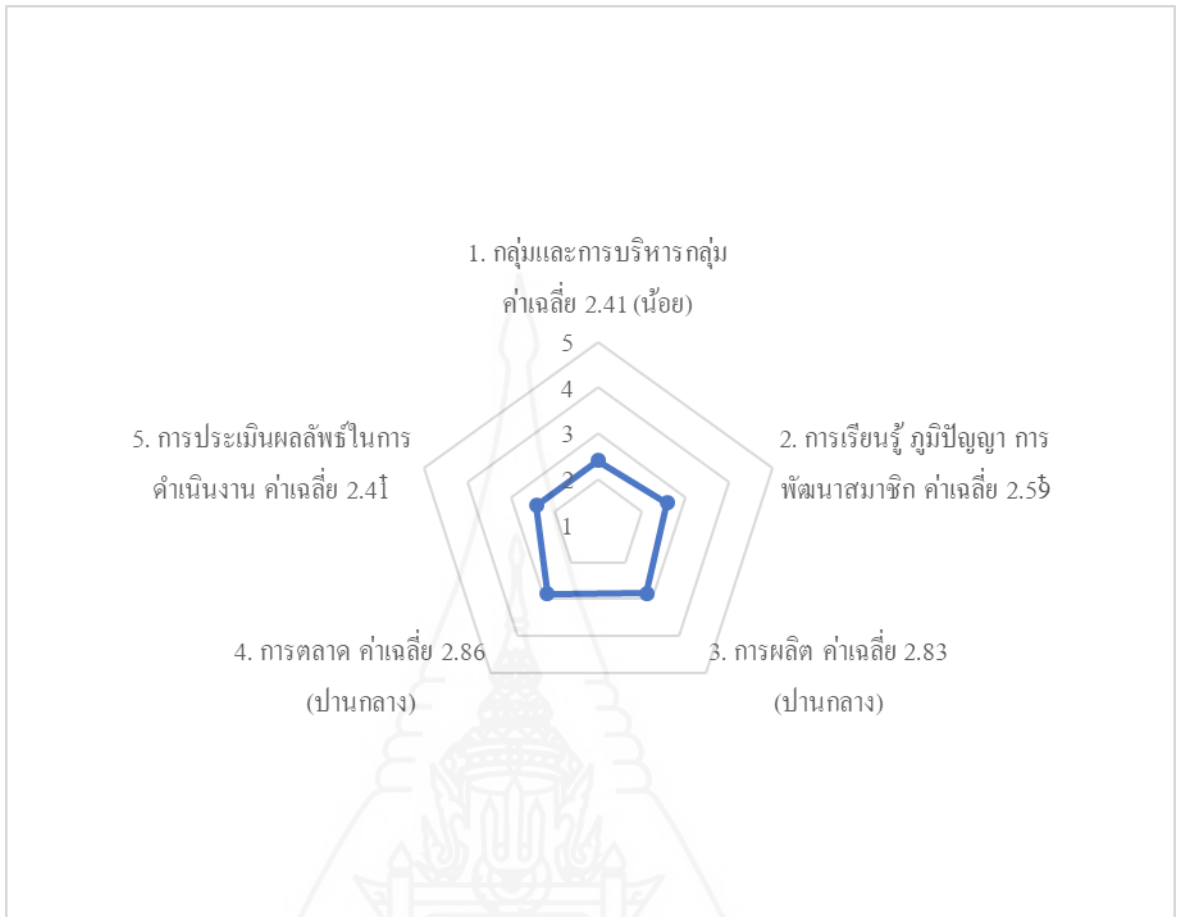
5. ปัญหาด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อปัญหาด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ (ค่าเฉลี่ย 2.44) และขาดประเมินศักยภาพกลุ่ม/สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 สรุประดับความเป็นปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่

N = 68

ปัญหา	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม	2.41	0.907	น้อย	4
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก	2.59	1.249	น้อย	3
3. การผลิต	2.83	0.880	ปานกลาง	2
4. การตลาด	2.86	1.047	ปานกลาง	1
5. การประเมินผลลัพธ์ใน การดำเนินงาน	2.41	0.776	น้อย	4
เฉลี่ยรวม	2.62	0.972	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่า ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง มีระดับปัญหาภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.62) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 2.86) และปัญหาด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.83) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.59) กลุ่มและการบริหารกลุ่ม และการประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงาน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.41)

ภาพที่ 4.7 สรุประดับความเป็นปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่

6.2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง

การศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.18 ตารางที่ 4.18 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง

N = 68

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. จุดแข็ง						3.85 (0.860)	มาก	
1.1 มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันระหว่าง สมาชิกในกลุ่ม	-	6 (8.8)	22 (32.4)	27 (39.7)	13 (19.1)	3.69 (0.885)	มาก	3
1.2 สมาชิกในกลุ่ม เป็นคนในพื้นที่เกือบ ทั้งหมด ทำให้คุ้นเคย และติดต่อสื่อสารได้ ง่าย	-	3 (4.4)	17 (25.0)	25 (36.8)	23 (33.8)	4.00 (0.881)	มาก	2
1.3 ประธานกลุ่ม แปลงใหญ่มีความ ขยัน อดทนต่อสู้กับ ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หมั่นหาความรู้ เพิ่มเติม และมีการ แบ่งปันถ่ายทอด ความรู้แลกเปลี่ยน ความคิดกับสมาชิก หาวิธีลดต้นทุนการ ผลิต และหาวิธีเพิ่ม ผลผลิต	-	-	16 (23.5)	27 (39.7)	25 (36.8)	4.13 (0.771)	มาก	1

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

N = 68

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1.4 สมาชิกกลุ่มมีผู้ที่ มีทักษะความรู้ ประสบการณ์ในการ เลี้ยงฝัง โพรงเป็น อย่างดี สามารถ ถ่ายทอดให้กับ สมาชิกคนอื่น ๆ ได้	-	9 (13.2)	20 (29.4)	29 (42.6)	10 (14.7)	3.59 (0.902)	มาก	4
2. จุดอ่อน						3.51 (1.087)	มาก	
2.1 สมาชิกในกลุ่ม บางรายยังไม่ให้ความ ร่วมมือในการเข้าร่วม กิจกรรมของกลุ่ม เช่น การประชุม อบรม ฯลฯ	4 (5.9)	6 (8.8)	23 (33.8)	13 (19.1)	22 (32.4)	3.63 (1.196)	มาก	2
2.2 สมาชิกส่วนใหญ่ มีอายุค่อนข้างมาก ทำ ให้ยากต่อการ ถ่ายทอดความรู้และ การบริหารจัดการ	4 (5.9)	7 (10.3)	22 (32.4)	24 (35.3)	11 (16.2)	3.46 (1.071)	มาก	3
2.3 สมาชิกบางส่วน ยังมีปัญหาการเข้าถึง ระบบข้อมูล สารสนเทศ	5 (7.4)	15 (22.1)	19 (27.9)	20 (29.4)	9 (13.2)	3.19 (1.149)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

N = 68

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
2.4 ในกลุ่มยังขาด บุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ใน การส่งเสริมทางด้าน การแปรรูป การ พัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี	-	5 (7.4)	24 (35.3)	21 (30.9)	18 (26.5)	3.76 (0.932)	มาก	1
3. โอกาส					3.81 (0.882)	มาก		
3.1 รัฐบาลมีนโยบาย ส่งเสริมการรวมกลุ่ม ของเกษตรกรที่ทำ การเกษตรชนิด เดียวกัน ในพื้นที่ ใกล้เคียงกันใน รูปแบบของเกษตร แปลงใหญ่	-	6 (8.8)	24 (35.3)	14 (20.6)	24 (35.3)	3.82 (1.021)	มาก	2
3.2 มีหน่วยงานหลัก ดูแลในเรื่องการ ส่งเสริมเกษตรกรที่ ชัดเจน คือ กรม ส่งเสริมการเกษตร ภายใต้การกำกับดูแล ของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์	-	4 (5.9)	14 (20.6)	27 (39.7)	23 (33.8)	4.01 (0.889)	มาก	1

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

N = 68

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3.3 ความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีด้านการ สื่อสาร ช่วยให้ เกษตรกรเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ต่อการ ตัดสินใจในการผลิต ได้อย่างรวดเร็ว	-	3 (4.4)	24 (35.3)	26 (38.2)	15 (22.1)	3.78 (0.844)	มาก	3
3.4 ความต้องการ น้ำฝนของผู้บริโภคมี อย่างต่อเนื่อง ทำให้ มีช่องทางในการ กระจายสินค้าที่ผลิต ได้ จากการส่งเสริม นโยบายเกษตรแปลง ใหญ่	-	2 (2.9)	32 (47.1)	24 (35.3)	10 (14.7)	3.62 (0.773)	มาก	4
4. อุปสรรค						3.68 (1.047)	มาก	
4.1 มีการดำเนินงาน ส่งเสริมนโยบายที่ ซ้ำซ้อนกันระหว่าง หน่วยงานของภาครัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำ ให้เกษตรกรไม่มีเวลา ประกอบอาชีพ	7 (10.3)	12 (17.6)	17 (25.0)	27 (39.7)	5 (7.4)	3.16 (1.128)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

N = 68

สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
4.2 ปัญหาความผัน ผวนของสภาพอากาศ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ เกษตรแปลงใหญ่ทำ ให้ไม่สามารถผลิต สินค้าได้ตามที่ คาดการณ์ไว้	-	9 (13.2)	25 (36.8)	15 (22.1)	19 (27.9)	3.65 (1.033)	มาก	2
4.3 การระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโร นา 2019 (COVID- 19) ส่งผลต่อความ ต่อเนื่องในการดำเนิน นโยบายเกษตรแปลง ใหญ่โดยตรง	-	5 (7.4)	11 (16.2)	15 (22.1)	37 (54.4)	4.24 (0.979)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.18 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่
ฝั่งโพรง 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นแต่ละ
ด้าน พบว่า

1. **จุดแข็ง** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น
พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อจุดแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อยู่ในระดับมาก จำนวน 4
ประเด็น ได้แก่ ประธานกลุ่มแปลงใหญ่มีความขยัน อดทนต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หมั่นหา
ความรู้ เพิ่มเติม และมีการแบ่งปันถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดกับสมาชิก หาวิธีลดต้นทุน
การผลิต และหาวิธีเพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.13) สมาชิกในกลุ่มเป็นคนในพื้นที่เกือบทั้งหมด ทำให้
คุ้นเคย และติดต่อสื่อสารได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.00) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกใน

กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.69) และสมาชิกกลุ่มมีผู้ที่มีทักษะความรู้ ประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งโพรงเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.59) ตามลำดับ

2. จุดอ่อน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อจุดอ่อนของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง อยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ในกลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการส่งเสริมทางการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.76) สมาชิกในกลุ่มบางรายยังไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การประชุม อบรม ฯลฯ (ค่าเฉลี่ย 3.63) และสมาชิกส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ทำให้ยากต่อการถ่ายทอดความรู้ และการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.46) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกบางส่วนยังมีปัญหาการเข้าถึงระบบข้อมูลสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

3. โอกาส ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อโอกาสของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีหน่วยงานหลักดูแลในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรที่ชัดเจน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.01) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ทำการเกษตรชนิดเดียวกัน ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ในรูปแบบของเกษตรแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.82) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการผลิตได้อย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 3.78) และความต้องการน้ำผึ้งของผู้บริโภคมีอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีช่องทางในการกระจายสินค้าที่ผลิตได้จากการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 3.62) ตามลำดับ

4. อุปสรรค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่ออุปสรรคของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายเกษตรแปลงใหญ่โดยตรง (ค่าเฉลี่ย 4.24) อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาความผันผวนของสภาพอากาศ ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามที่คาดการณ์ไว้ (ค่าเฉลี่ย 3.65) และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการดำเนินงานส่งเสริมนโยบายที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาประกอบอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.16) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณะกรรมการกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงและนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และภายนอก (โอกาส อุปสรรค) ของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
S1 คณะกรรมการเข้มแข็ง	W1 สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก
S2 กลุ่มมีผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงฝััง	W2 ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาด
S3 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก	W3 สมาชิกบางส่วนยังมีปัญหาการเข้าถึงระบบข้อมูลสารสนเทศ
	W4 ขาดเงินทุนในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต บรรจุ และแปรรูป
	W5 น้ำฝัังและผลิตภัณฑ์จากน้ำฝัังยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน
	W6 การจัดจำหน่ายน้ำฝััง สมาชิกต่างคนต่างขาย
โอกาส	อุปสรรค
O1 หน่วยงานหลักให้การสนับสนุนในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ	T1 ความผันผวนของสภาพอากาศ
	T2 การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
O2 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ	T3 การใช้สารเคมีในพื้นที่ใกล้เคียง
O3 มีหน่วยงานราชการเข้ามาบูรณาการดำเนินงาน	
O4 มีเครือข่ายผู้เลี้ยงฝัังโพรงในอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอคลองหอยโข่ง	
O5 พื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีด่านเข้าออกของนักท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ	

จากตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่
พืชโพรง 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สรุปได้ว่า

1. จุดแข็ง (Strengths)

- 1.1 คณะกรรมการเข้มแข็ง
- 1.2 กลุ่มมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเลี้ยงผึ้ง
- 1.3 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

- 2.1 สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก
- 2.2 ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และ

การตลาด

- 2.3 สมาชิกบางส่วนยังมีปัญหาการเข้าถึงระบบข้อมูลสารสนเทศ
- 2.4 ขาดเงินทุนในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต บรรจุ และแปรรูป
- 2.5 น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน
- 2.6 การจัดจำหน่ายน้ำผึ้ง สมาชิกต่างคนต่างขาย

3. โอกาส (Opportunities)

- 3.1 หน่วยงานหลักให้การสนับสนุนในเรื่องการส่งเสริม เกษตรกรสามารถทำงาน

ได้อย่างเป็นระบบ

- 3.2 ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.3 มีหน่วยงานราชการเข้ามาบูรณาการดำเนินงาน
- 3.4 มีเครือข่ายผู้เลี้ยงผึ้งโพรงในอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอกลองหอยโข่ง
- 3.5 พื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีด่านเข้าออกของนักท่องเที่ยวและการขนส่ง

สินค้าระหว่างประเทศ

4. อุปสรรค (Threats)

- 4.1 ความผันผวนของสภาพอากาศ
- 4.2 การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 4.3 การใช้สารเคมีในพื้นที่ใกล้เคียง

6.3 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง

การศึกษาข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง อำเภอสะเตกา จังหวัดสงขลา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก การผลิต การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด ผลปรากฏดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ่งโพรง

N = 68		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ (คน)	ร้อยละ
การบริหารจัดการกลุ่ม		
1) สมาชิกควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดการประชุม	12	17.6
2) ควรมีการจัดประชุมออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19	10	14.7
3) ขับเคลื่อนกลุ่มให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน	21	30.9
การให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก		
1) การจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก และเน้นการปฏิบัติจริงให้เกษตรกร	34	50.0
2) ควรมีการบูรณาการของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเบื้อหนายในการอบรม หรือประชุม	20	29.4
3) สร้างเกษตรกรต้นแบบ สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชนได้	19	27.9
การผลิต		
1) สมาชิกควรเพิ่มจำนวนถังเลี้ยงผึ้ง เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด	18	26.5
การแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์		
1) ส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่ม เช่น ยาหม่อง เครื่องสำอาง ฯลฯ โดยการเชื่อมโยงกับสถาบันศึกษาในพื้นที่	26	38.2
2) พัฒนาน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งให้ได้มาตรฐาน	22	32.4

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

N = 68

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ (คน)	ร้อยละ
การตลาด		
1) สมาชิกควรเพิ่มเติมความรู้ด้านตลาดให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้มาช่วยพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่สิ่งโพร่ง ให้มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ได้มากยิ่งขึ้น	30	44.1
2) ทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน ระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ	24	35.3
ค่าเฉลี่ยรวม	21.45	31.6

จากตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่สิ่งโพร่ง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า

การบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม มากที่สุด ร้อยละ 30.9 ขับเคลื่อนกลุ่มให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน รองลงมา ร้อยละ 17.6 สมาชิกควรมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรขาดการประชุม และร้อยละ 14.7 ควรมีการจัดประชุมออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

การให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก สมาชิกเสนอแนะแนวทางการให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก มากที่สุด ร้อยละ 50.0 การจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกและเน้นการปฏิบัติจริงให้เกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 29.4 ควรมีการบูรณาการของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเบื่อหน่ายในการอบรม หรือประชุม ร้อยละ 27.9 สร้างเกษตรกรต้นแบบ ให้สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชนได้

การผลิต สมาชิกเสนอแนะแนวทางการผลิต ร้อยละ 26.5 สมาชิกควรเพิ่มจำนวนถังเลี้ยงผึ้ง เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

การแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สมาชิกเสนอแนะแนวทางการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มากที่สุด ร้อยละ 38.2 ส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่ม เช่น

ยาหม่อง เครื่องสำอาง ฯลฯ โดยการเชื่อมโยงกับสถาบันศึกษาในพื้นที่ และร้อยละ 32.4 พัฒนา น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งให้ได้มาตรฐาน

การตลาด สมาชิกเสนอแนะแนวทางการตลาด มากที่สุด ร้อยละ 44.1 สมาชิกควรเพิ่มความรู้อันตลาดให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้มาช่วยพัฒนาของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ให้มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ได้มากยิ่งขึ้น และร้อยละ 35.3 ทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ

6.4 แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

การทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง รายละเอียด ดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 กลยุทธ์ TOWS Matrix ของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด (S2+S3+O1+O3)	1. พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาดให้แก่สมาชิก (W2+O1+O3)
2. สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง (S2+S3+O4)	2. ส่งเสริมการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่แก่สมาชิก (W1+W3+O2)
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (S2+S3+O5)	3. ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนา เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต บรรจุ แปรรูป (W4+W6+O1+O3)
4. พัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำผึ้งคุณภาพปลอดภัย (S2+S3+O1+O3)	4. ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง (W1+O1)
	5. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน (W5+O1+O3)

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)
1. ส่งเสริมและระดมทุนให้เกษตรกรร่วมกัน อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มพื้นที่ แหล่งอาหารให้แก่สิ่ง ไม่ใช่สารเคมีในพื้นที่ การเกษตร (S2+T3)	1. สร้างความพร้อมในการเตรียมรับมือกับความผันผวนของสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง (W2+T1)

จากตารางที่ 4.21 การทำ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรอง ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy)

- 1.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร ให้ตรงตามความต้องการของตลาด
- 1.2 สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงฝักรอง เพื่อวางแผนการผลิตในการรวมกันซื้อขายปัจจัยการผลิต ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง หรือศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทาง
- 1.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นช่องทางการกระจายสินค้าเกษตรที่ผลิตได้จากแปลงใหญ่
- 1.4 พัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำฝักรองคุณภาพปลอดภัย

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy)

- 2.1 พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาดให้แก่สมาชิก ให้สอดคล้องกับความต้องการผู้บริโภค
- 2.2 ส่งเสริมการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่แก่สมาชิก และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ได้อย่างสะดวก และใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.3 ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนา เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ ในการสร้างโรงเรือน เพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิต บรรจุ แปรรูป
- 2.4 ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรอง

2.5 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน รวมทั้งติดตามควบคุมคุณภาพผลผลิตอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy)

3.1 ส่งเสริมและรณรงค์ให้เกษตรกรร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มพื้นที่แหล่งอาหารให้แก่ผึ้ง ไม่ใช้สารเคมีในพื้นที่การเกษตร ซึ่งนอกจากส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ยังส่งผลดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคอีกด้วย

4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)

4.1 สร้างความพร้อมในการเตรียมรับมือกับความผันผวนของสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากอุณหภูมิสูงขึ้น ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล พืชอาหารผึ้งไม่เจริญเติบโตที่ควร สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการหาอาหารและเก็บสะสมอาหารของผึ้ง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามที่คาดการณ์ไว้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก 3) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก 4) การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง 5) ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

1.2. วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1) ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ปี 2563 จำนวนทั้งหมด 68 ราย เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีกลุ่มตัวอย่าง

2) คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 7 คน ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก และการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

3) คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ดำเนินการจัดเวทีชุมชน ประเด็นการจัดการธุรกิจของกลุ่ม และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และประเด็นการจัดเวทีชุมชน ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด นำแบบสัมภาษณ์

หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.98 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.881 – 0.966 สรุปรูปภาพรวมของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่า เท่ากับ 0.931 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่น อยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิจัย

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงทุกคน การสัมภาษณ์เชิงลึก คณะกรรมการทั้งหมด 7 คน และการจัดเวทีชุมชน คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิก จำนวน 10 คน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ และการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจำแนก และจัดกลุ่มข้อมูล

1.3. ผลการวิจัย

1.3.1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่
สมาชิกที่ตอบแบบสัมภาษณ์เรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ฟุ้งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 57.91 ปี นับถือศาสนาพุทธ เป็นส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก และส่วนมากไม่มีอาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 55.9 มีการดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น ร้อยละ 23.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.19 คน และส่วนใหญ่ไม่มีแรงงานจ้าง ลักษณะการถือครองที่ดิน เป็นของตนเองทั้งหมด พื้นที่เข้าร่วม โครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงเฉลี่ย 8.23 ไร่ ประสบการณ์การเลี้ยงฟุ้งเฉลี่ย 3.21 ปี จำนวนล้งฟุ้งเฉลี่ย 18.22 ล้ง จำนวนปริมาณน้ำฟุ้งที่ได้ในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 8.60 ขวด รายได้จากการเลี้ยงฟุ้งเฉลี่ย 5,161.76 บาท/ปี รายได้รวมเฉลี่ย 141,110.29 บาท/ปี รายจ่ายรวมเฉลี่ย 112,661.76 บาท/ปี และเงินทุนในการทำการเกษตรส่วนมากเป็นของตนเอง

1.3.2. การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

1) การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ การอำนวยความสะดวกให้แก่ ในการประชุมแต่ละ

ครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น และประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การควบคุม ได้แก่ มีการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน

การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่พืชไร่จากจากการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มแปลงใหญ่พืชไร่มีการบริหารจัดการกลุ่ม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุม สรุปได้ดังนี้

(1) การวางแผน แบ่งออกเป็น 4 แผนหลัก ๆ คือ 1) การผลิต ระบบการผลิตของกลุ่ม มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของผลิตภัณฑ์ บางรายการแยกกันทำ และบางรายการมาทำรวมกัน โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อยในการทำผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด 2) การตลาด ตลาดเป้าหมายหลักจะเป็นตลาดท้องถิ่น หรือบุคคลทั่วไปที่รู้จัก การกำหนดราคาจะประเมินจากต้นทุนคิดจากวัตถุดิบและค่าแรงงาน และบวกกำไรไม่เกินร้อยละ 10 ของต้นทุนการผลิต 3) กองทุนหมุนเวียนและการบริหาร แหล่งที่มาของเงินทุน มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก โดยกำหนดหุ้นละ 100 บาท และให้สมาชิกถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่า 2 หุ้น มีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย มีการตรวจสอบและสรุปผลการดำเนินงานของกองทุนในการประชุมกลุ่ม และมีการปันผลคืนให้สมาชิก 4) กิจกรรม มีการจัดแผนการร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ การแปรรูปผลผลิต การจัดการกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่ม มีการนำความรู้ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

(2) การจัดโครงสร้างองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มไว้อย่างชัดเจน โดยมีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการ จำนวน 5 ตำแหน่ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และคณะกรรมการ เพื่อเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงาน มีโครงสร้างการบริหารงานแบบผสม คือ มีการบริหารงานโดยตรงจากประธานกลุ่มไปยังคณะกรรมการ และจากคณะกรรมการไปยังสมาชิก มีการประชุม 2 เดือน/ครั้ง และการประชุมสามัญประจำปี ปีละ 2 ครั้ง

(3) การจัดคนเข้าทำงาน แบ่งงานตามความเหมาะสมและความถนัดในการทำงานของสมาชิก กลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี

(4) การอำนวยความสะดวก ประธานกลุ่มได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำ เป็นแกนนำของสมาชิกกลุ่มโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว สมาชิกมีความสนิทสนมกันและสามารถติดต่อกับผู้นำและสมาชิกคนอื่น ๆ มีการนัดประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจงและรับฟังข่าวสาร ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น

(5) การควบคุม มีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุมสมาชิกกลุ่มให้ดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบที่ทางกลุ่มได้กำหนดขึ้นมาและสมาชิกทุกคนเห็นชอบ

2) การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง สามารถสรุปประเด็น การศึกษาการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงออกเป็น 9 ประเด็น ได้แก่ (1) กลุ่มลูกค้า คือ ลูกค้าทั่วไปที่บริโภคน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และลูกค้าที่ใส่ใจเรื่องสุขภาพและความงาม (2) คุณค่าสินค้า คือ ถังผึ้ง น้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งได้มาตรฐาน (3) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า คือ ร้านค้าชุมชน สหกรณ์การเกษตร การออกบูธแสดงสินค้า และช่องทางการจัดจำหน่ายออนไลน์ (4) ความสัมพันธ์กับลูกค้า คือ การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจโดยการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารกับลูกค้า (5) รายได้หลัก คือ รายได้จากการจำหน่ายถังน้ำผึ้ง น้ำผึ้ง และสินค้าแปรรูปจากน้ำผึ้ง (6) ทรัพยากรหลัก คือ แรงงาน เงินทุน วัสดุและอุปกรณ์ วัตถุดิบ และกระบวนการ (7) กิจกรรมหลัก คือ การผลิต แปรรูป ยกระดับคุณภาพผลผลิต เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้ผู้บริโภค (8) พันธมิตร คือ ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต พ่อค้าคนกลาง หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ (9) โครงสร้างต้นทุน คือ ค่าวัตถุดิบ ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ ค่าแรงงาน ค่าสาธารณูปโภค ตลอดจน ค่าบริหารจัดการต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ

1.3.3. ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

1) ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของสมาชิกแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของสมาชิกแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง จำนวน 15 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า ภาพรวมสมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 9.41 ข้อ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ประเด็นความรู้ที่มีผู้ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและจำหน่ายมีตลาดรองรับที่แน่นอน (ร้อยละ 98.5) รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต (ร้อยละ 95.6)

2) แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง สมาชิกกลุ่มมีระดับการได้รับความรู้ผ่านสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดตามสื่อที่

ได้รับความรู้ พบว่า ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน

3) ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม สมาชิกมีความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าการกลุ่มมีความเข้มแข็งมากที่สุด คือ กลุ่มและการบริหารกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส และประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าการกลุ่มมีความเข้มแข็งน้อยที่สุด คือ การตลาด ได้แก่ การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

1.3.4. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงของสมาชิก

สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่สมาชิกให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การรับประโยชน์จากกิจกรรมในโครงการแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง เช่น ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป เป็นต้น และประเด็นที่สมาชิกยังให้ความสำคัญน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน ได้แก่ การติดตาม และประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

1.3.5. การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง

การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรง สามารถสรุปประเด็นการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) การบริหารจัดการต้นน้ำ พบว่า สมาชิกมีการผลิตล้งฟุ้งใช้เอง จาก 800 บาท/ล้ง เป็น 600 บาท/ล้ง เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต มีการปลูกพืชอาหารของฟุ้ง เช่น ต้นรักแรกพบ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต และมีการควบคุมคุณภาพผลผลิตโดยการควบคุมความชื้นของน้ำฟุ้ง ไม่เกินร้อยละ 21 สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฟุ้งโพรงมีการระดมทุนจากสมาชิก เพื่อใช้เป็นเงินทุนในการบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งนี้กลุ่มได้รับการพัฒนาความรู้จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเลี้ยงฟุ้ง การแปรรูปน้ำฟุ้ง โดยก็นำสมาชิกแปลงใหญ่ไปดูงาน และกลุ่มมีแหล่งเรียนรู้ในการเลี้ยงฟุ้ง จำนวน 2 แปลง

จากการศึกษาการบริหารจัดการต้นน้ำนั้น สภาพที่กลุ่มฟุ้งประสงค์ คือ 1) การต่อ ยอดจากการผลิตล้งฟุ้งใช้เอง เป็นการจำหน่ายล้งฟุ้ง 2) มีการปลูกพืชที่เป็นอาหารของฟุ้งในพื้นที่ใกล้เคียง 3) น้ำฟุ้งได้มาตรฐาน อ.ย. เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาด 4) มีศูนย์การเรียนรู้ในการเลี้ยงฟุ้งทุกตำบล ในอำเภอสะเดา 5) มีแหล่งรวบรวมผลผลิต แปรรูป และการบรรจุที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ 6) สมาชิกแปลงใหญ่เป็น Smart Farmer และมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) อบรม สานิต ให้ความรู้แก่สมาชิกในการทำล้งฟุ้ง 2) ส่งเสริมและขยายผลการปลูกพืชที่เป็นอาหารของฟุ้ง

คู่เกษตรกรพื้นที่ใกล้เคียง 3) พัฒนาคุณภาพของน้ำผึ้งให้ได้มาตรฐาน อ.ย. 4) พัฒนาและขยายผลแปลงของสมาชิกให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงผึ้ง และสร้างเครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงผึ้งในพื้นที่อำเภอสะเดา 5) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของแปลงใหญ่ และระดมทุนจากสมาชิกในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต แปรรูป และบรรจุน้ำผึ้ง 6) พัฒนาศักยภาพของสมาชิกแปลงใหญ่ให้มีความพร้อมเป็น Smart farmer

2) การบริหารจัดการกลางน้ำ พบว่า กลุ่มมีการแปรรูปน้ำผึ้ง เป็นผลิตภัณฑ์สูง และกระเทียมโทนดองน้ำผึ้ง

จากการศึกษาการบริหารจัดการกลางน้ำนั้น สภาพที่กลุ่มพึงประสงค์ คือ 1) มีผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด เพื่อให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง เช่น ยาหม่องไขผึ้ง แชมพู ของทานเล่น ฯลฯ 2) ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) 3) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างแบรนด์เป็นของตัวเอง 4) มีการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น บรรจุตามน้ำหนักที่ลูกค้าต้องการ และมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) อบรมและให้ความรู้สมาชิกในการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 3) ส่งเสริมและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้มีความทันสมัย โดดเด่น สวยงาม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า 4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ให้มีหลายขนาดตามความต้องการของผู้บริโภค เหมาะกับกำลังซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบัน

3) การบริหารจัดการปลายน้ำ พบว่า สมาชิกมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน และตลาดท้องถิ่น และมีการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านเพจ “ตลาดสินค้าเกษตรชายแดนใต้” ซึ่งเป็นเพจของสำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา

จากการศึกษาการบริหารจัดการปลายน้ำนั้น สภาพที่กลุ่มพึงประสงค์ คือ 1) มีช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce 2) แบรินด์สินค้าเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค 3) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร และมีแนวทางในการพัฒนา คือ 1) เพิ่มช่องทางและโอกาสทางการค้าผ่านระบบ e-commerce เช่น การจัดทำเพจของกลุ่มในเฟสบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ และรับรายการสั่งสินค้าเป็นการเข้าถึงลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว 2) ประชาสัมพันธ์สินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรง เช่น การออกบูธ หรือเข้าร่วมงานแสดงสินค้า 3) การเชื่อมโยงตลาดการทำข้อตกลงการซื้อขายน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกับร้านค้า สหกรณ์การเกษตร

1.3.6. ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

1) ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ จากการศึกษาพบว่า สมาชิกมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่เป็นปัญหามากกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการตลาด การวางแผนการตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ขาดการเชื่อมโยงกับตลาด/การเพิ่มช่องทางจำหน่าย รองลงมา คือ ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ขาดการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจ ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

2) สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง สมาชิกมีความคิดเห็นต่อจุดแข็งของกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าคุณุ่มมีจุดแข็งมากที่สุด คือ ประธานกลุ่มแปลงใหญ่มีความขยัน อดทนต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม และมีการแบ่งปันถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดกับสมาชิก หาวีชีลดต้นทุนการผลิต และหาวิธีเพิ่มผลผลิต สมาชิกมีความคิดเห็นต่อจุดอ่อนของกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าคุณุ่มมีจุดอ่อนมากที่สุด คือ ในกลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการส่งเสริมทางการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี สมาชิกมีความคิดเห็นต่อโอกาสของกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าคุณุ่มมีโอกาสมากที่สุด คือ มีหน่วยงานหลักดูแลในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรที่ชัดเจน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สมาชิกมีความคิดเห็นต่ออุปสรรคของกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าคุณุ่มมีอุปสรรคมากที่สุด คือ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายเกษตรแปลงใหญ่โดยตรง

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงจากการสนทนากลุ่ม สรุปได้ดังนี้

(1) จุดแข็ง ได้แก่ คณะกรรมการเข้มแข็ง กลุ่มมีผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้ง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิก

(2) จุดอ่อน ได้แก่ สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุมาก ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาด สมาชิกบางส่วนยังมีปัญหาการเข้าถึงระบบข้อมูลสารสนเทศ ขาดเงินทุนในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต บรรจุ และแปรรูป ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน และการจัดจำหน่ายน้ำผึ้ง สมาชิกต่างคนต่างขาย

(3) *โอกาส* ได้แก่ หน่วยงานหลักให้การสนับสนุนในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรสามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีหน่วยงานราชการเข้ามาบูรณาการดำเนินงาน มีเครือข่ายผู้เลี้ยงผึ้งโพรงในอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอคลองหอยโข่ง พื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีด่านเข้าออกของนักท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

(4) *อุปสรรค* ได้แก่ ความผันผวนของสภาพอากาศ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การใช้สารเคมีในพื้นที่ใกล้เคียง

3) ข้อเสนอแนะของสมาชิกในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง พบว่า สมาชิกได้ให้ข้อเสนอแนะ 5 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่าสมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกลุ่มให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน มากที่สุด ด้านการให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก พบว่า สมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกและเน้นการปฏิบัติจริงให้เกษตรกร มากที่สุด ด้านการผลิต พบว่า สมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนรังเลี้ยงผึ้งเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด มากที่สุด ด้านการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่กลุ่ม เช่น ขาหม่อง เครื่องสำอาง ฯลฯ โดยการเชื่อมโยงกับสถาบันศึกษาในพื้นที่ มากที่สุด ด้านการตลาด พบว่า สมาชิกเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มเติมความรู้ด้านตลาดให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้มาช่วยพัฒนากลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ให้มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ได้มากยิ่งขึ้น มากที่สุด

4) แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

(1) *กลยุทธ์ “เชิงรุก”* ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งโพรง เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำผึ้งคุณภาพปลอดภัย

(2) *กลยุทธ์ “เชิงแก้ไข”* ได้แก่ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาดให้แก่สมาชิก ส่งเสริมการใช้และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่แก่สมาชิก ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนา เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงเรือนรวบรวมผลผลิต บรรจุ แปรรูป ส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน

(3) กลยุทธ์ “เชิงป้องกัน” ได้แก่ ส่งเสริมและรณรงค์ให้เกษตรกร ร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มพื้นที่แหล่งอาหารให้แก่สิ่ง ไม่ใช่สารเคมีในพื้นที่ การเกษตร

(4) กลยุทธ์ “เชิงรับ” ได้แก่ สร้างความพร้อมในการเตรียมรับมือกับความผันผวนของสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก กลุ่มแปลงใหญ่สิ่ง โพรง การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่ม ความรู้ และแหล่ง ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่ม รวมถึงปัญหา สภาพแวดล้อม ภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม แปลงใหญ่สิ่ง โพรง มีสิ่งที่ควรอภิปราย ดังต่อไปนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สิ่ง โพรง

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่สิ่ง โพรง จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้อง เยาวลักษณ์ วิริยะ (2560, น.58) ศึกษาการ ขอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เนื่องจากอาชีพเกษตรกรต้อง มีความอดทนและมีความแข็งแรงของร่างกาย โดยลักษณะพื้นฐานทางร่างกายทั่วไป เพศชายมักจะ แข็งแรงกว่าเพศหญิง จากประเด็นดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยทางด้านร่างกายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ เพศชายเลือกที่จะทำเกษตรมากกว่าเพศหญิง ส่วนด้านอายุของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการมีอายุ เฉลี่ย 57.91 ปี ใกล้เคียงกับการศึกษาของ จิรวุฒ มงคล (2557, น.33) ศึกษาความต้องการการส่งเสริม การเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกร ในจังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.31 ปี สอดคล้องกับ ปณิตา ฮวบเจริญ (2562, น.48) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในข้าวของเกษตรกร จังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 54.53 ปี ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 39.7 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนนิภา ทองรอด (2560, น.65) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับเกษกริน รอดศรี (2560, น. 62) ศึกษาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ บ้านโนน

กระสัง ตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา

2.1.2 สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรำข้าว จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน สอดคล้องกับ เกษกริน รอดศรี (2560, น.62) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะปัญหาด้านเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันเลยทำให้มีบุตรน้อย อีกทั้งมีการส่งเสริมของภาครัฐในเรื่องการคุมกำเนิด

2.1.3 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรำข้าว จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.19 คน สอดคล้องกับ ชนนิภา ทองรอด (2560, น.66) ที่พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.79 คน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปีขึ้นไป จบการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษา ต่างจากเด็กในยุคปัจจุบันที่มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำอาชีพเกษตรกร เนื่องจากงานหนัก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรได้ ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเองทั้งหมด สอดคล้องกับ เกษกริน รอดศรี (2560, น.65) ที่พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นของตนเอง สอดคล้องกับปณิศา ฮวบเจริญ (2562, น.54) ที่พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นของตนเอง

2.2 การบริหารจัดการกลุ่ม และการจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรำข้าว

2.2.1 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรำข้าว พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝักรำข้าว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ การอำนวยความสะดวก ได้แก่ ในการประชุมแต่ละครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับ วาสนา สุนสิทธิ์ และ เจตน์ ธนวัฒน์ (2554, น.59) ศึกษาความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอุททองพัฒนา พบว่า ผู้นำที่มีภาวะความเป็นผู้นำ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขยัน และอดทน มีความเห็นอกเห็นใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก จะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกคน และประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การควบคุม ได้แก่ มีการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะสมาชิกยังไม่เห็นถึงความสำคัญ หรือการนำไปใช้ประโยชน์ของการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ดังนั้นกลุ่มจึงควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิก และสามารถนำผลประเมินมาใช้ในการวางแผนงานในปีต่อไป

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านการวางแผน แบ่งออกเป็น 4 แผนหลัก ๆ คือ

(1) การผลิต ระบบการผลิตของกลุ่ม มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของผลิตภัณฑ์ บางรายการแยกกันทำ และบางรายการมาทำรวมกัน โดยมีการแบ่งกลุ่มย่อยในการทำผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มไม่มีโรงเรือนในการรวบรวมผลผลิตบรรจุ แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ดังนั้น กลุ่มอาจจะต้องมีการระดมทุน และร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณในการสร้างโรงเรือน เพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิต บรรจุ แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง

(2) การตลาด ตลาดเป้าหมายหลักจะเป็นตลาดท้องถิ่น หรือบุคคลทั่วไปที่รู้จัก อาจเนื่องมาจากสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ดังนั้น จึงควรจำหน่ายสินค้าในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางที่ประหยัดและสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ในปริมาณมาก และรวดเร็ว

(3) กองทุนหมุนเวียนและการบริหาร แหล่งที่มาของเงินทุน มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก มีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่าย มีการตรวจสอบและสรุปผลการดำเนินงานของกองทุนในการประชุมกลุ่ม และมีการปันผลคืนให้สมาชิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนินท์ อัมมินทร (2556, น.91) ที่พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนาชุม เริ่มต้นจากการระดมเงินทุนจากสมาชิก ส่งผลดีให้สมาชิกศูนย์ฯ มีต้นทุนการดำเนินงาน และสมาชิกศูนย์ฯ มีความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมได้เสียในธุรกิจ เปรียบเสมือนตนเองเป็นเจ้าของกิจการ ความตั้งใจที่จะพัฒนาธุรกิจหรือศูนย์ของตนเองฯ ให้มีความเข้มแข็ง มีรายได้ จากการประกอบการตามวัตถุประสงค์มีมากขึ้น

(4) กิจกรรม มีการจัดแผนการร่วมกันซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ การแปรรูปผลผลิต การจัดการกลุ่มเพื่อการสร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลุ่ม มีการนำความรู้ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ รุ่งงาม (2559, น.51) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอกกลุ่ม เครือข่าย การศึกษาดูงานจากสถานที่จริง การเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

2) การจัดโครงสร้างองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มไว้อย่างชัดเจน โดยมีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการ เพื่อเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงาน มีโครงสร้างการ

บริหารงานแบบผสม คือ มีการบริหารงานโดยตรงจากประธานกลุ่มไปยังคณะกรรมการ และจากคณะกรรมการไปยังสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ เกษศรีน รอดศรี (2550, น.101) ที่พบว่า การกำหนดโครงสร้าง การคัดเลือกกรรมการ การกำหนดกฎ ระเบียบ และข้อบังคับการบริหารงาน และเครือข่าย มีการบริหารงานครบชัดเจนทุกด้าน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านโนนกระสัง

3) การจัดคนเข้าทำงาน แบ่งงานตามความเหมาะสมและความถนัดในการทำงานของสมาชิก กลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี สอดคล้องกับวาสนา สุนธิทิ และ เจตน์ ธนวัฒน์ (2554, น.59) พบว่า การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด ทำให้เกิดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน สมาชิกมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และรักใคร่ สามัคคีปรองดองกัน

4) การอำนวยการ ประธานกลุ่มได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำ เป็นแกนนำของสมาชิกกลุ่มโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัว สมาชิกมีความสนิทสนมกันและสามารถติดต่อกับผู้นำและสมาชิกคนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยุทธ แสงประทุม (2560, น.87) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้นำ ถือเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อน สนับสนุน และประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่มและหน่วยงานภายนอก ให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

5) การควบคุม มีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติตาม เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุมสมาชิกกลุ่มให้ดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบที่ทางกลุ่มได้กำหนดขึ้นมา และสมาชิกทุกคนเห็นชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกร บริบูรณ์ (2554, น.80) ศึกษาการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน : กรณีศึกษาบ้านชะเมา อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน มีการจัดองค์การโดยการเลือกตั้งประธานและกรรมการเพื่อรับผิดชอบการบริหารงานศูนย์ข้าวชุมชน มีการนำที่ดีโดยมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ให้แต่ละบุคคลถือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและอยู่ร่วมกันอย่างปกติ

2.2.2 การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง พบว่า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าจะอาศัยโซเชียลมีเดียในการเข้าถึงผู้บริโภค สอดคล้องกับ ณัฐชยาน์ นิมนต์ (2562, น.3) ศึกษาแผนธุรกิจผลไม้ลอยแก้วน้อยร้อยรส พบว่า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าจะอาศัยช่องทางออนไลน์ เนื่องจากโซเชียลมีเดียเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น และเป็นช่องทางที่เข้าถึงผู้บริโภคได้รวดเร็วและครอบคลุมมากที่สุด ดังนั้นการใช้ช่องทางโซเชียลมีเดียในการเป็นสื่อกลางระหว่างลูกค้า เช่น

Facebook, Instagram, Twitter โดยการอัปโหลดรูปภาพ หรือคลิปวิดีโอ กิจกรรมที่ได้ทำอยู่ในเวลานั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้

2.3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก

2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรครึ่งหนึ่งมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้มากที่สุด คือ การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและจำหน่ายมีตลาดรองรับที่แน่นอน รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงฟุ้ง และได้รับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด อีกทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว พร้อมทั้งจะรับเทคโนโลยีและความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้

2.3.2 แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา การอบรม การสาธิต ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ และการสาธิต ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีการประชุมและการฝึกอบรมที่เกิดจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการบูรณาการร่วมกันในการดำเนินโครงการ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีกิจกรรมการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และการจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำตลอดฤดูกาลผลิต จึงทำให้เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ด้านสื่อกลุ่มเป็นหลัก สอดคล้องกับปณิธา ฮวบเจริญ (2562, น.64) ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อกลุ่มมากที่สุด

2.3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าคุณกลุ่มมีความเข้มแข็งในระดับน้อยที่สุด คือ การตลาด ได้แก่ การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ จิรวุฒ มงคล (2557, น. 68-69) พบว่าความรู้ที่ต้องการให้มีการส่งเสริมมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต เน้นการแปรรูปสินค้า ด้าน

การตลาด เน้นช่องทางในการจำหน่าย และการจัดการราคา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความรู้และการส่งเสริมในด้านการแปรรูป เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้า

2.4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรงของสมาชิก พบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประเด็นที่สมาชิกให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ได้แก่ การรับประโยชน์จากกิจกรรมในโครงการแปลงใหญ่ฝัองโพรง เช่น ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป เป็นต้น และการรับประโยชน์หรือสิทธิพิเศษจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง เช่น ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงฝัอง สอดคล้องกับ วรธมาศ แสงประทุม (2560, น.52) ที่พบว่า สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การรวมกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง สมาชิกในกลุ่มได้รับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้จากการฝึกอบรม การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น และต้นทุนการผลิตลดลง

2.5 การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง

2.5.1 การจัดการระดับต้นน้ำ พบว่า เกษตรกรมีการควบคุมความชื้นของน้ำฝัอง ไม่เกินร้อยละ 21 ซึ่งยังไม่ได้มีการรับรองมาตรฐานสินค้า อาจจะเป็นเพราะยังขาดการรับรู้ถึงประโยชน์ของการขอรับรองมาตรฐานสินค้า และยังไม่เห็นถึงความสำคัญมากนัก เพราะเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการได้รับรองมาตรฐานสินค้า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ถึงประโยชน์ของมาตรฐานสินค้า เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญ

2.5.2 การจัดการระดับกลางน้ำ พบว่า เกษตรกรมีการแปรรูปน้ำฝัอง เป็นผลิตภัณฑ์สบู่ และกระเทียมโทนดองน้ำฝัองเท่านั้น อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่มีความรู้ความชำนาญในการแปรรูปน้ำฝัองเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามที่เกษตรกรต้องการ เช่น การแปรรูปเป็นลิปสติก การแปรรูปเป็นโลชั่น ซึ่งต้องได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกษตรกรไม่มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย อีกทั้งผลิตภัณฑ์จากน้ำฝัองไม่ได้รับรองมาตรฐานสินค้า เกษตรกรไม่มีความรู้/ทักษะในการเพิ่มมูลค่าและการสร้างคุณค่าให้กับผลผลิต เนื่องจากการที่เกษตรกรไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการสินค้า อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการด้านการตลาดที่หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนและสร้างตลาดเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าได้

2.5.3 การจัดการระดับปลายน้ำ พบว่า เกษตรกรมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชนและตลาดท้องถิ่นเป็นหลัก อาจเป็นเพราะสินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้า นำเสนอจุดเด่น เรื่องราวสินค้า ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับประโยชน์ของน้ำฝัอง และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากน้ำฝัอง เช่น การออกบูธจัดจำหน่าย การ

เข้าร่วมกิจกรรมแสดงสินค้าต่าง ๆ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ชมศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงผึ้ง และ ๒ ไร่ รู้จักแหล่งผลิตน้ำผึ้งที่มีคุณภาพ

2.6 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง

2.6.1 ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ พบว่า สมาชิกมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประเด็นที่เป็นปัญหามากกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ ขาดความรู้ด้านการตลาด การวางแผนการตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ขาดการเชื่อมโยงกับตลาด/การเพิ่มช่องทางจำหน่าย ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ต่างคนต่างขาย และไม่มี การวางแผนการตลาดร่วมกัน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ปณิธา สวบทเจริญ (2562, น.96) พบว่า ปัญหาในการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร การเชื่อมโยงด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดในเรื่องพื้นที่แปลงใหญ่ไม่มีจตุรบรรรมผลผลิต เกษตรกรไม่สามารถพัฒนาช่องทางการตลาดได้เอง ขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ต่างคนต่างขาย บทบาทด้านการบริหารจัดการด้านการเชื่อมโยงตลาดของผู้จัดการพื้นที่มีน้อย

2.6.2 สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก

(1) จุดแข็ง ได้แก่ คณะกรรมการเข้มแข็ง ขยัน อดทน อุทิศเวลาเพื่อส่วนรวม จึงทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความศรัทธา เชื่อถือ ไว้วางใจ และให้ความร่วมมือกับกลุ่มเป็นอย่างดี

(2) จุดอ่อน ได้แก่ น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งยังไม่ได้การรับรองมาตรฐาน อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้า ดังนั้นเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้า

(3) โอกาส ได้แก่ พื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย มีด่านเข้าออกของนักท่องเที่ยว และการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นควรพัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นช่องทางในการกระจายสินค้าเกษตรที่ผลิตได้จากแปลงใหญ่ให้กับนักท่องเที่ยวได้

(4) อุปสรรค ได้แก่ ความผันผวนของสภาพอากาศ อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง อุณหภูมิสูงขึ้น พืชอาหารผึ้งขาดแคลน ส่งผลให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามที่คาดการณ์ไว้ ดังนั้นเกษตรกรควรมีการวางแผนปฏิทินการผลิตอาหารให้กับผึ้ง

2.6.3 ข้อเสนอแนะ โดยภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นการให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก มากที่สุด โดยเฉพาะการจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้ตรงกับ

ความต้องการของสมาชิกและเน้นการปฏิบัติจริงให้เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ โสภาวรรณ ลักษณะ (2556, น.132) ศึกษาการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการให้เกษตรกรเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการได้รับการถ่ายทอด เน้นรูปแบบการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ด้านทฤษฎี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการยอมรับได้ของ เกษตรกรเป็นหลัก

2.6.4 แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง แนวทางในการพัฒนา คือ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิต แปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และการตลาด การพัฒนาคุณภาพของน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากการที่เกษตรกรไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตอาจส่งผลต่อการจัดการด้านการตลาดที่หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและสร้างตลาดเพื่อยกระดับคุณภาพ น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ดังนั้นการขอการรับรองมาตรฐานสินค้าของสมาชิกกลุ่มจึงเป็น แนวทางในการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด อีกทั้งการส่งเสริมและรณรงค์ให้ เกษตรกรร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มพื้นที่แหล่งอาหารให้แก่ผึ้ง ไม่ใช่ ใสสารเคมีในพื้นที่การเกษตร และการพัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการผลิตน้ำผึ้งคุณภาพ ปลอดภัย เนื่องจากการพัฒนาแปลงใหญ่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยเฉพาะการเรียนรู้การใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมีนั้น เป็นการขยายผลโดยตรงสู่ชุมชน นอกจากส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ยังส่งผลดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภคอีกด้วย

ภาพที่ 5.1 สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ SWOT และแนวทางพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัย พบว่า น้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ยังไม่ได้รับรองมาตรฐานสินค้า ซึ่งการผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้า จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งมีคุณภาพและปลอดภัย ดังนั้น เกษตรกรควรพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้า และควรเข้ารับการอบรมการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน เพื่อความยั่งยืน

2) จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้น กลุ่มจึงควรเปิดโอกาสให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง เพื่อทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุในอนาคต อีกทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งสื่อต่าง ๆ ในระดับน้อย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การผลิต การแปรรูป การตลาด และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องให้แก่เกษตรกรให้ครอบคลุม

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ยังขาดความรู้และทักษะในการแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าน้ำผึ้ง เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการกำหนดแนวทางการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าน้ำผึ้งร่วมกันกับเกษตรกร และทำการจัดการฝึกอบรมตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบผลผลิตและมีกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ผึ้งโพรง ยังมีสถานที่จำหน่ายสินค้าที่จำกัดไม่เป็นทางการ และกลุ่มผู้บริโภคยังอยู่ชุมชนซึ่งอยู่ในวงแคบ การประชาสัมพันธ์และช่องทางการตลาดยังไม่หลากหลาย เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมการให้ความรู้การเพิ่มช่องทางการตลาด และเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงช่องทางการตลาดต่าง ๆ ให้กับกลุ่มเกษตรกร รวมถึงการเพิ่มช่องทางการตลาดผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้การประชาสัมพันธ์และช่องทางการตลาดขยายวงกว้างมากขึ้น

4) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานน้ำผึ้งและผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมการพัฒนาการผลิตให้ได้คุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้า ผ่านทางการประชุม และการฝึกอบรม เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของมาตรฐานสินค้า

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรเสนอแนะในประเด็นการให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก ในเรื่องของการจัดอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิกและเน้นการปฏิบัติจริงให้เกษตรกร ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงานหลักที่ได้เข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งโพรง ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดชุมพร และสำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา ควรมีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องเป็นจริงเป็นจัง ไม่เฉพาะเวลามีโครงการ และควรมีการให้เกษตรกรเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องที่ต้องการได้รับการถ่ายทอด เน้นรูปแบบการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ด้านทฤษฎี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการยอมรับได้ของเกษตรกรเป็นหลัก

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาความคาดหวัง ของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม เนื่องจากความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มมีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง ให้ไปในแนวทางที่ถูกต้องและตรงประเด็นมากที่สุด

3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่อง ในการดำเนินงานของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เนื่องจากผลการดำเนินงานต่าง ๆ ภายหลังจากส่งเสริมนั้นขาดความต่อเนื่อง และขาดหายไปเมื่อสิ้นสุดโครงการ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). *คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ 2558*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ 2561*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ปีงบประมาณ 2564*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กวี คำพลับ. (2555). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กิตติพงษ์ รุ่งงาม. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ข้าวชุมชน ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรหมานิกม จังหวัดสกลนคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2548). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม :มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เกษรีน รอดสร. (2560). *ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ บ้านโนนกระสัง ตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จรรยา วรสิงห์. (2559). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรในสำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต 2 (สุพรรณบุรี)* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จิรัฐ มงคล. (2557). *ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมเกียรติ วิเศษรัตน์. (2553). *รูปแบบการทำการเกษตรแบบยั่งยืนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. จันทบุรี
- ชนนิภา ทองรอด. (2560). *แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ชนัดท์ ศรีวิเส. (2558). การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวในรูปแบบนาแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอ บางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ช่อผกา ชัยวิเศษวิทยา. (2551). กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ กรณีศึกษาครัวเรือนเกษตรกรตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐกร ปริบูรณ์. (2554). การพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน :กรณีศึกษาบ้านชะเมา อำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐชยาน์ นิมนต์. (2562). แผนธุรกิจผลไม้ออไลน์ “น้อยร้อยรส”. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทัศนีย์ ดวงเข้ม. (2555). กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร โป่งน้ำร้อน ที่ได้รับรางวัลสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติปี 2552 อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชนากร เขียมเจริญ. (2559). ความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชนากาญจน์ ชุ่มผวน. (2555). การจัดการความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกเซเลอริบในพื้นที่สูง (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ชัชวินัย วิเวโก. (2555). ความคิดเห็นเกษตรกรอำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรีต่อการบริหารจัดการด้านการเกษตรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชั้นยกร คำก้อน. (2548). การจัดการความรู้ของเกษตรกรในการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นาฎยา ปีตานุสร. (2558). ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกถั่วลิสงโดยไม่ใช้น้ำในตำบลประสูก อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2560). รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 7, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2561). กลุ่มและเครือข่ายในงานส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 11, น. 6-7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปณิตา ฮวบเจริญ. (2562). แนวทางการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในข้าวของเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปราโมทย์ เหลลาภะ. (2556). การจัดการความรู้ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- พงษ์ไพบูลย์ ศิวาราวะทย. (2542). การปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่นในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทของภาคตะวันตกของประเทศไทย. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- พนมพร เฉลิมวรรณ. (2558). แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรภาคน้อยเกษตรอินทรีย์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พรณี วันชัย. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่. (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- พิชิต วงศ์คำ. (2551). การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่ม : กรณีศึกษากลุ่มสตรีทอผ้าไหม บ้านหนองตาไ้ ตำบลหนองกง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2557). การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ ชั้น 2* (หน่วยที่ 6). นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภคนันท์ ทองรัตน์. (2559). ความมั่นคงทางรายได้ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนทุ้งเบญจา ตำบลทุ้งเบญจา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ภาวดี ทะไกรราช และจิตติมา พลศักดิ์. (2559). แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ OTOP : กรณีศึกษา กลุ่มประดิษฐ์ของชำร่วย ของที่ระลึก บ้านโพธิ์

- กระสังข์ ตำบลโพธิ์กระสังข์ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ภูษิรร์รันทร์ ชันส์มฤทธิ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- มะนัส อรุพันธ์. (2553). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพเย็บผ้าบ้านนาล้อม เทศบาลตำบลลานหอย อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- เขวลักษณ์ วิริยะ. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองของเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- รัฐฉินท์ อัมมินทร์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ละอองดาว สุริยะฉาย. (2558). การจัดการสินค้าพืชผักอินทรีย์ตลอดโซ่อุปทานของซูเปอร์มาร์เก็ต ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วรรษมาส แสงประทุม. (2560). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการผลิตมังคุดแบบแปลงใหญ่ ตำบลวังโดน อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วาสนา สุนสิทธิ์ และ เจตน์ ชนวัฒน์. (2554). ความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอุ้มทองพัฒนา. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 4(3), 59-60.
- ศรัณย์ วิสเพ็ญ, เลียงขวัญ อักษรวงษ์ และ กฤตยา อุทโธ. (2562). การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่มกิจกรรมไร้สารพิษบ้านม่วง ตำบลสมสะอาด อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10 (ฉบับพิเศษ), 229-230.
- ศรีเสด็จ กองแกน. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- ศรีอรุณ ดอกกุหลาบ. (2553). *ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจศูนย์ข้าวชุมชนตำบลคอนโพธิ์ทอง* (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สมใจ ศรีเนตร. (2555). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สุพรรณิ ก้นขี้ด. (2560). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- โสภารวรรณ ลักษณ์า. (2556). *การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อรรถพงษ์ เขียวแกร และคณะ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของ วิสาหกิจโรงสีข้าวชุมชนบ้านหนองโอน ตำบลควนรู อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสงขลา*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.).
- Armstrong, M. (1996). *Management Processes and Functions*. London CIPD.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์ III

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง

อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 หมายเลขโทรศัพท์.....

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ไม่มีเงื่อนไขผูกพันอื่น และไม่ทำให้เกิดผลเสียหายใด ๆ กับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จึงขอความร่วมมือจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ กรุณาตอบทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 11 หน้า ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง
 - ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง
 - ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงของสมาชิก
 - ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรงของสมาชิก
 - ตอนที่ 5 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน (....) หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแบบสอบถามให้สมบูรณ์และตรงกับความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ 1.1 ชาย 1.2 หญิง
2. อายุ ปี (เกิน 6 เดือน ให้ปัดเป็น 1 ปี)
3. ศาสนา
 3.1 พุทธ 3.2 อิสลาม 3.3 คริสต์ 3.4 พราหมณ์-ฮินดู
4. ระดับการศึกษา
 4.1 ไม่ได้รับการศึกษา 4.2 ประถมศึกษา 4.3 มัธยมศึกษา

ตอนต้น

- 4.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย 4.5 ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา 4.6 ปริญญาตรี
 4.7. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. อาชีพ

5.1 อาชีพหลัก (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

1. เกษตรกร 2. รับราชการ 3. ประกอบธุรกิจการค้า
 4. รับจ้างทั่วไป 5. อื่น ๆ ระบุ.....

5.2 อาชีพรอง

1. ไม่มี
 2. มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 2.1 เกษตรกร 2.2. รับจ้างทั่วไป 2.3 ประกอบธุรกิจการค้า
 2.4 ประกอบธุรกิจส่วนตัว 2.5 อื่น ๆ ระบุ.....

1.2 สภาพทางสังคม

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
2. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง นอกจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง
 2.1 ไม่เป็น
 2.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพเกษตรกร () 2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 () 3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () 4. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 () 5. กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

3. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งทางสังคมใดบ้าง

- () 3.1 ไม่เป็น
 () 3.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 1. ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น () 2. เกษตรกรต้นแบบ
 () 3. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน () 4. ผู้นำกลุ่ม
 () 5. ปราชญ์ชาวบ้าน () 6. อื่น ๆ ระบุ.....

1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

- () 1.1 แรงงานในครัวเรือน.....คน
 () 1.2 แรงงานจ้าง.....คน

2. ลักษณะการถือครองที่ดิน

- () 2.1 เป็นของตนเองทั้งหมด () 2.2 เป็นของตนเองและเช่า () 2.3 เช่าทั้งหมด

3. พื้นที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่สิ่งโพรง.....ไร่

4. ประสบการณ์การเลี้ยงสิ่งโพรง.....ปี

5. จำนวนเลี้ยง.....ถึง

6. จำนวนปริมาณน้ำสิ่งที่ได้ในปีที่ผ่านมา.....ขวด (700cc)

7. รายได้จากการเลี้ยงสิ่งโพรง.....บาท/ปี

8. รายได้รวม.....บาท/ปี

9. รายจ่ายรวม.....บาท/ปี

10. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ของตนเอง () 2. กลุ่มสหกรณ์/ออมทรัพย์ () 3. กองทุนหมู่บ้าน
 () 4 ธนาคารพาณิชย์ เช่น กสิกร, กรุงไทย () 5 ธ.ก.ส. () 6 กู้ยืมญาติ
 () 7 อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรง

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การวางแผน					
1.1 มีการวางแผนนโยบายของโครงการหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาการรวมกลุ่ม					
1.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ โดยระดมความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม					
1.3 มีกระบวนการติดตามผลและรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่ม					
1.4 มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม					
1.5 มีการสื่อสารให้กับสมาชิกที่รับผิดชอบปฏิบัติตามแผน					
2. การจัดโครงสร้างองค์กร					
2.1 มีการจัดโครงสร้างองค์กรและจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเอกสารที่เผยแพร่ให้สมาชิกได้รับทราบ					
2.2 กลุ่มของท่าน โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับเป้าหมาย เช่น ประชาน รองประธาน ทรัพยากร และคณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น					

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.3 สมาชิกภายในกลุ่มแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ เช่น งานด้านบัญชี งานด้านการตลาด เป็นต้น					
2.4 สมาชิกในกลุ่มสามารถร่วมตัดสินใจ หรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ได้					
3. การจัดคนเข้าทำงาน					
3.1 ประธานกลุ่มมอบหมายหน้าที่การทำงานให้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน					
3.2 มีการจัดบุคคลเหมาะสมกับตำแหน่งงาน เช่น รองประธาน เภรัญญิก คณะกรรมการกลุ่ม เป็นต้น					
3.3 มีสมาชิกที่มีทักษะความรู้ในการเลี้ยงผึ้ง					
4. การอำนวยความสะดวก					
4.1 มีแรงจูงใจในการทำงาน					
4.2 ในการประชุมแต่ละครั้ง จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น					
4.3 ประธานกลุ่มสามารถควบคุมการบริหารงาน และวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น					
4.4 มีการนำข้อเสนอแนะ หรือข้อบกพร่องไปปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานของกลุ่ม					
5. การควบคุม					
5.1 มีการให้ความสำคัญกับการรายงาน และการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ					

การบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5.2 กลุ่มมีการออกกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน					
5.3 มีการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงาน					
5.4 ผู้บริหารกลุ่มมีการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการบริหารงาน					

ตอนที่ 3 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝั่งโพรงของสมาชิก

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดตอบคำถามประเด็นความรู้ต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย ในช่องว่างตามที่ท่านเข้าใจ และรับรู้ตามความเป็นจริง

ความรู้ของเกษตรกร	ใช่	ไม่ใช่
ความรู้ด้านความหมาย และความสำคัญในการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่		
1. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่ยึดพื้นที่ คน และสินค้า เป็นหลักในการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน		
2. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มีเป้าหมายในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต พัฒนาคุณภาพผลผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด		
3. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรตำบลเป็นผู้บริหารจัดการทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)		
4. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายใหญ่ในการผลิตสินค้าเกษตร		

ความรู้ของเกษตรกร	ใช่	ไม่ใช่
5. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ช่วยให้เกษตรกรรายย่อยสามารถสร้างอำนาจการต่อรองในการหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต		
ความรู้ด้านแนวคิดการทำการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่		
6. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่นั้น เกษตรกรต้องการรวมกลุ่มและพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง และเป็นพื้นที่แปลงขนาดเล็กหลายแปลงรวมกันก็ได้ ซึ่งมีปัญหาด้านทุนสูงแต่มีผลผลิตต่ำ		
7. การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เน้นสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรเป็นหลัก		
8. การกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามแผนการผลิต ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการการผลิต		
ความรู้ด้านวัตถุประสงค์การทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่		
9. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรวมกันผลิตและจำหน่ายมีตลาดรองรับที่แน่นอน		
10. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาการผลิตสู่การเป็นเจ้าของฟาร์มขนาดใหญ่		
11. การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการบูรณาการของหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ศักยภาพของพื้นที่ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร		
ความรู้ด้านองค์ประกอบของการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่		
12. รูปแบบของระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เน้นเกษตรกรรายย่อย ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เท่านั้น ให้มีการรวมกลุ่ม รวมพื้นที่เพื่อผลิตสินค้า		
13. องค์ประกอบของการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ประกอบด้วย ผู้จัดการแปลง การบริหารจัดการแปลง กลุ่มเกษตรกร และพื้นที่ทำการเกษตร ที่มีการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน		

ความรู้ของเกษตรกร	ใช่	ไม่ใช่
14. กลุ่มแปลงใหญ่ เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรเจ้าของแปลงและผู้ประกอบการทางการเกษตร เพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงาน กำหนดเทคโนโลยีที่ใช้ และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ		
15. กลุ่มเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ สามารถกำหนดมาตรฐานสินค้าของกลุ่มตนเองได้ โดยการรับรองตนเอง		

3.2 แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดระบุระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรแบบแปลงใหญ่ตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย \surd ในช่องของระดับความรู้ที่ได้รับ ตามความคิดเห็นของท่าน

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. สื่อบุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1.2 เจ้าหน้าที่เทศบาล/อ.บ.ต					
1.3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เอกชนอื่น ๆ					
1.4 ผู้นำชุมชน/ท้องถิ่น					
1.5ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน					
1.6 ปรากฏ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ท้องถิ่น					
1.7 อาสาสมัครเกษตร					
2. สื่อกลุ่ม					
2.1 การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา					
2.2 การอบรม					
2.3 การสาธิต					
2.4 การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย					

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.5 ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ					
3. สื่อมวลชน					
3.1 โทรทัศน์					
3.2 วิทยุ					
3.3 นิตยสาร/การจัดงาน					
3.4 หนังสือพิมพ์					
3.5 หอกระจายข่าว					
3.6 เอกสารแผ่นพับ					
3.7 วารสาร					
3.8 ป้ายประชาสัมพันธ์					
4. สื่อออนไลน์					
4.1 เว็บไซต์ (Website)					
4.2 ไลน์ (Line)					
4.3 เฟสบุ๊ก (Facebook)					
4.4 ยูทูบ (Youtube)					
4.5 โปรแกรม/แอปพลิเคชัน					

3.3 ความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ผู้เลี้ยงโพรงของสมาชิก

คำชี้แจง : โปรดประเมินความเข้มแข็งของกลุ่ม ตามประเด็นตัวชี้วัดที่กำหนด ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด

ประเด็นตัวชี้วัด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม					
1.1 สมาชิก					

ประเด็นตัวชี้วัด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.1.1 ความร่วมมือ/ความสามัคคี					
1.1.2 มีความขยันหมั่นเพียร					
1.1.3 สมาชิกมีความตรงต่อเวลา					
1.1.4 เสียสละ ซื่อสัตย์					
1.2 คณะกรรมการ					
1.2.1 ให้ความสำคัญต่อกลุ่ม					
1.2.2 มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส					
1.2.3 มองการณ์ไกล					
1.2.4 ให้ความสำคัญต่อสมาชิกกลุ่ม					
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก					
2.1 การเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่รัฐ/เอกชน					
2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม					
2.3 การทดลองทำด้วยตนเอง					
2.4 การศึกษาดูงาน					
2.5 การเรียนรู้จากผู้รู้ ผู้ชำนาญ ผู้นำใน กลุ่ม					
3. การตลาด					
3.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบด้าน การตลาด					
3.2 การขายร่วมกันเป็นกลุ่ม					
3.3 การเชื่อมโยงตลาด/เพิ่มช่องทาง จำหน่าย					
3.4 การแปรรูป/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต					
3.5 การบริหารการจัดการตลาดร่วมกัน					

ประเด็นตัวชี้วัด	ระดับความคิดเห็น				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4. การจัดการเงินทุนของกลุ่ม					
4.1 คณะกรรมการบริหารกองทุนกลุ่ม					
4.2 แผนการจัดการเงินทุน					
4.3 การทำบัญชีรับ-จ่าย					
4.4 ตรวจสอบ/เปิดเผย/สรุปข้อมูลแก่สมาชิก					
4.5 ระเบียบข้อบังคับกองทุน					
5. กิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่ม					
5.1 กิจกรรมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย					
5.2 การเก็บออมของสมาชิกในกลุ่ม					
5.3 การเพิ่มการเรียนรู้อื่น ๆ แก่สมาชิก					
6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน					
6.1 ความสำเร็จของแผนและกิจกรรมกลุ่ม					
6.2 การเพิ่มทักษะความสามารถของสมาชิก					
6.3 ความพึงพอใจของสมาชิกต่อกลุ่ม					
6.4 ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากกลุ่ม					

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่พืชไร่ของสมาชิก

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดการเตรียมความพร้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการแปลงใหญ่พืชไร่					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน ปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำโครงการแปลงใหญ่พืชไร่					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน					
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการบริหารจัดการโครงการแปลงใหญ่พืชไร่					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงพืช การแปรรูป					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนในด้านการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการแปลงใหญ่พืชไร่ เช่น ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดชุมพร					

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการลงทุนในการดำเนินกิจกรรม ของกลุ่ม					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการบริหาร การใช้ทรัพยากรของกลุ่ม					
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมิน					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลด้าน การควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินในโครงการแปลงใหญ่ ฟู้ดโพรง					
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้าน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ แปลงใหญ่					
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบ ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม					
4.4 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลสำเร็จใน การดำเนินการของกลุ่ม					
5. การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์					
5.1 ท่านได้รับประโยชน์จากกิจกรรมในโครงการ แปลงใหญ่ฟู้ดโพรง เช่น ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป เป็นต้น					
5.2 ท่านได้รับประโยชน์หรือสิทธิพิเศษจากการเป็น สมาชิกของกลุ่มแปลงใหญ่ฟู้ดโพรง เช่น ได้รับการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงฟู้ด					

ตอนที่ 5 ปัญหา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก ข้อเสนอแนะ

5.1 ปัญหาในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ตั้งโพรงของท่าน

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. กลุ่มและการบริหารกลุ่ม					
1.1 การขาดการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก					
1.2 การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกลุ่ม ข้อตกลงของสมาชิก					
1.3 การขาดการวางแผนด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน					
1.4 การขาดความรู้ ความสามารถการบริหารงานของผู้นำ					
1.5 การแบ่งบทบาท หน้าที่ให้แก่สมาชิกไม่ชัดเจน					
2. การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาสมาชิก					
2.1 ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้/น้อยเกินไป					
2.2 การขาดการศึกษาดูงาน จากกลุ่มอื่น					
2.3 การขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม/เครือข่าย					
2.4 แปลงเรียนรู้และแปลงสาธิตมีน้อยไม่ครอบคลุมทั่วพื้นที่					
2.5 การขาดการเพิ่มทักษะความสามารถของสมาชิก					

ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
3. การผลิต					
3.1 สมาชิกบางรายขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิต					
3.2 การขาดการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักและน่าสนใจ					
3.3 ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ					
4. การตลาด					
4.1 ไม่มีการวางแผนการตลาดร่วมกัน					
4.2 การขาดการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ต่างคนต่างขาย					
4.3 การขาดการเชื่อมโยงกับตลาด/การเพิ่มช่องทางจำหน่าย					
4.4 การขาดความรู้ด้านการตลาด ได้แก่ การวางแผนการตลาด การวิเคราะห์ศักยภาพสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์					
4.5 ปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด					
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน					
5.1 การขาดการประเมินศักยภาพกลุ่ม/สมาชิก					
5.2 การขาดการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ					

5.2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่เกี่ยวกับการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรงของท่าน

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่ม	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. จุดแข็ง					
1.1 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม					
1.2 สมาชิกในกลุ่มเป็นคนในพื้นที่เกือบทั้งหมด ทำให้คุ้นเคย และติดต่อสื่อสารได้ง่าย					
1.3 ประธานกลุ่มแปลงใหญ่มีความขยัน อดทนต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หมั่นหาความรู้ เพิ่มเติม และมีการแบ่งปันถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนความคิดกับสมาชิก หาวิธีลดต้นทุนการผลิต และหาวิธีเพิ่มผลผลิต					
1.4 สมาชิกกลุ่มมีผู้ที่มีทักษะความรู้ ประสบการณ์ในการเลี้ยงฝัองโพรงเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ได้					
2. จุดอ่อน					
2.1 สมาชิกในกลุ่มบางรายยังไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การประชุม อบรม ฯลฯ					
2.2 สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ทำให้ยากต่อการถ่ายทอดความรู้ และการบริหารจัดการ					
2.3 สมาชิกบางส่วนยังมีปัญหาการเข้าถึงระบบข้อมูลสารสนเทศ					
2.4 ในกลุ่มยังขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการส่งเสริมทางการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และบัญชี					

สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของกลุ่ม	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
3. โอกาส					
3.1 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร ที่ทำการเกษตรชนิดเดียวกัน ในพื้นที่ใกล้เคียงกันใน รูปแบบของเกษตรแปลงใหญ่					
3.2 มีหน่วยงานหลักดูแลในเรื่องการส่งเสริมเกษตรกรที่ ชัดเจน คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ภายใต้การกำกับดูแล ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์					
3.3 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ช่วยให้ เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการ ตัดสินใจในการผลิตได้อย่างรวดเร็ว					
3.4 ความต้องการน้ำฟุ้งของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทำ ให้มีช่องทางในการกระจายสินค้าที่ผลิตได้ จากการ ส่งเสริมนโยบายเกษตรแปลงใหญ่					
4. อุปสรรค					
4.1 มีการดำเนินงานส่งเสริม นโยบายที่ซ้ำซ้อนกัน ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ เกษตรกรไม่มีเวลาประกอบอาชีพ					
4.2 ปัญหาความผันผวนของสภาพอากาศ ส่งผลกระทบต่อ ต่อพื้นที่เกษตรแปลงใหญ่ทำให้ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ ตามที่คาดการณ์ไว้					
4.3 การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนิน นโยบายเกษตรแปลงใหญ่โดยตรง					

5.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5.3.1 การบริหารจัดการกลุ่ม

.....
.....
.....

5.3.2 การให้ความรู้ และการพัฒนาสมาชิก

.....
.....
.....

5.3.3 การผลิต

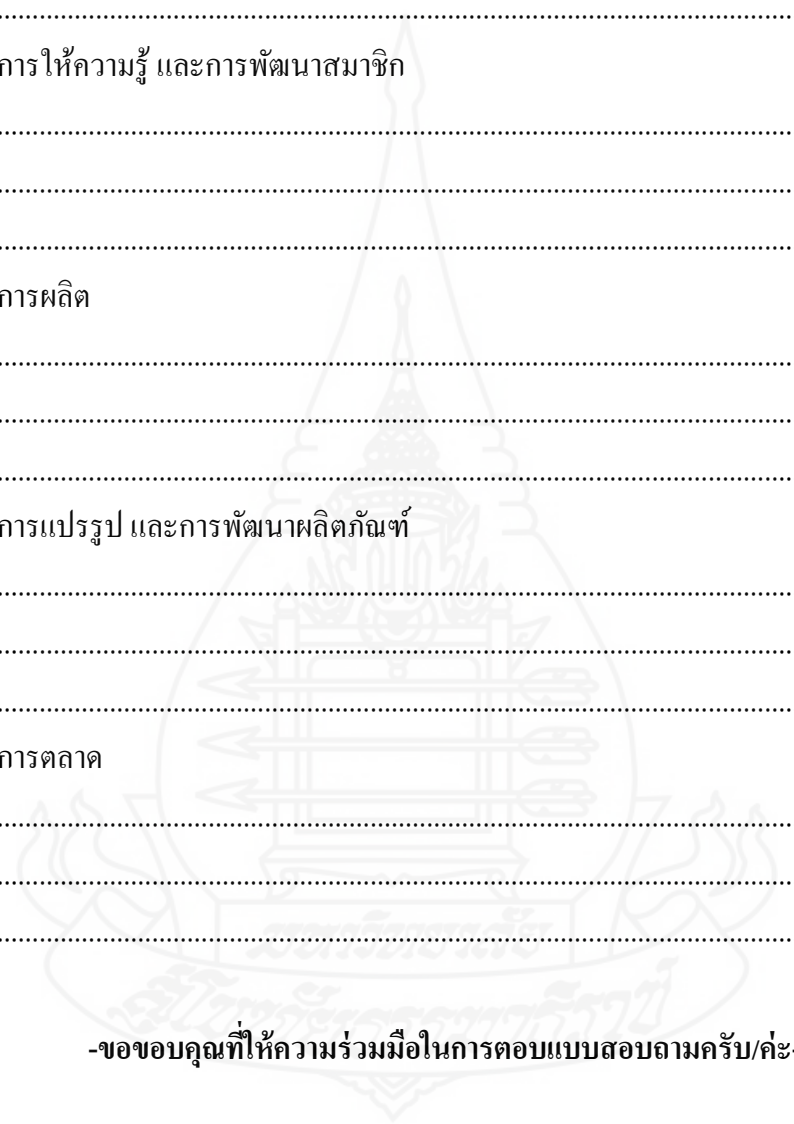
.....
.....
.....

5.3.4 การแปรรูป และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

.....
.....
.....

5.3.5 การตลาด

.....
.....
.....

-ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครับ/ค่ะ-

ภาคผนวก ข

ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง

อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

สัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 7 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ประเด็นการบริหารจัดการกลุ่ม วิเคราะห์ SWOT จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค รวมทั้งการจัดการห่วงโซ่อุปทานกลุ่ม

1. การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

1.1 การวางแผน เช่น การวางแผนสนับสนุนเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร
ขั้นตอนการวางแผน ประสิทธิภาพของแผน เป็นต้น

1.2 การจัดโครงสร้างองค์กร เช่น การแบ่งหน้าที่การทำงาน ขอบเขตความรับผิดชอบ
โครงสร้างองค์กร การกระจายหรือรวมอำนาจ เป็นต้น

1.3 การจัดคนเข้าทำงาน เช่น ตำแหน่งของสมาชิก การพัฒนาและฝึกอบรม

1.4 การอำนวยการ เช่น ภาวะผู้นำ การจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน

1.5 การควบคุม เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ กระบวนการควบคุม เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกกลุ่มแปลงใหญ่ฝัังโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

- จุดแข็ง (Strengths-S)
- จุดอ่อน (Weaknesses-W)
- โอกาส (Opportunities-O)
- อุปสรรค (Threats-T)

3. การจัดการห่วงโซ่อุปทานกลุ่มแปลงใหญ่พืชโพรง อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ประเด็น	1. สภาพที่เป็นอยู่	2. สภาพที่พึงประสงค์	3. จะต้องพัฒนาอย่างไร	4. มีใคร/หน่วยงานใดเข้ามาเกี่ยวข้อง
ต้นน้ำ				
กลางน้ำ				
ปลายน้ำ				

ภาคผนวก ค
ประเด็นการจัดเวทีชุมชน

ประเด็นการจัดเวทีชุมชน
เรื่อง แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัองโพรง
อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

จัดเวทีชุมชน คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิก จำนวน 10 คน เพื่อทำการวิเคราะห์การ
 จัดการธุรกิจของกลุ่ม และแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร

1. การจัดการธุรกิจของกลุ่มแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา

พันธมิตร	กิจกรรมหลัก	คุณค่าสินค้า	ความสัมพันธ์กับ ลูกค้า	กลุ่มลูกค้า
	ทรัพยากรหลัก		ช่องทางการเข้าถึง ลูกค้า	
โครงสร้างต้นทุน			รายได้หลัก	

2. แนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ฝัองโพรง อำเภอสะเตา จังหวัด
 สงขลา

- กลยุทธ์เชิงรุก (SO)
- กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)
- กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)
- กลยุทธ์เชิงรับ (WT)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุนิษา เจริญวรนาท
วัน เดือน ปีเกิด	18 เมษายน 2534
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2556
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอสะเดา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

